GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

(Br) Litt.
Sv.

Sundblad, J.

I Österskär.

Sthm 1894.

GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK

(Borj Lätt. Sv.

IDUNS ROMANBIBLIOTEK. VI.

I ÖSTERSKÄR

BYGDETYPER OCH BYGDELIF

AF

JOHANNES SUNDBLAD

FÖRF. TILL »MED TUSCH OCH RÖDKRITA», »I DANNEMANSHEMMET OCH TORPSTUGAN», »SKÄRGÅRDSLIF I VÄSTER» M. FL.

STOCKHOLM
IDUNS REDAKTION

GÖTEBORGS STADSBIBLIOTEK

Sl
1. 83.

STOCKHOLM, IDUNS TRYCKERI AKTIEBOLAG, 1894.

KONGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLMS STADSBIBLIOTEK

I.

FISKARHUSTRUN.

FÖRSTA KAPITLET.

»När ja' nu *ber* er så innerligt vackert, så kunn'e ja' ju slippa... Tur'n står, för resten, inte på mej, utan på Elsa... Hvarför ska *ja'* jämt ut, när dä liknar sej te rusk och ovä'r?»

»Jo därför, att Elsa ä ett sjåp och du sköter dej bättre än någen kar'... Hur va dä inte härom sistens? Hade *du* inte vuret, så hade ja' mist både nät å båt.»

»Å därför ska *ja'* allti' klä' skott! Ä dä billigt, dä?»

»Ja, men när nu Nils-Petter sagt, att han inte vill ha nå'n annan mä sej än dej, så får dä lof å ske. Han ä ju förstyret på går'n, å ja' måste rätta mej efter honom så mycke' som möjli't.»

»Dä vill säja i allt... Hvarför gifter I er inte mä honom, så att I finge er *rätte* husbonn'e i'n; dä vure väl bättre än att vara husbonnerader å sin *dräng*.»

»Sven Bengtsons änka gifta sej mä sin tjänstedräng! Åh, du borde skämmas! Håll te godo mä

honom du ... Han har länge haft ett godt öga te dej ... Tror du inte ja' märkt'et?»

»I hade väl vurit blinder annars ... Just *därför* ä dä ja' inte vill fara ut mä honom.»

»Se så, prata inte nu! ... *Du* ska följa mä å inte Elsa ... hör du inte?»

Detta samtal fördes en kulen, byig oktoberdag mellan den rika änkan i Årteflod och hennes ena tjänstepiga, den tjuguåriga Karin. Madamen satt på ett halft hemman, välskött och välbebygdt. I ladugården stodo tjugu skinande kor och på stallet fyra hästar, af hvilka de två väckte allmän afund på kyrkbacken och vid kalasresorna. Hvad som emellertid gaf stället dess största märklighet var, att det var gravationsfritt. Detta utgjorde också ett stående samtalsämne vid tingen och i samkvämen; tänk, inte intecknadt för så mycke' som en tolfskilling en gång ... Dä finns då inte mer än *dä* hemman't i hela tingslaget, som ä *så* beskaffadt! hette det med en suck vid tanken på det egna.

Med änkans eget anseende var det dock si och så, ty allt som oftast hördes sådana yttranden som: nå, nå, gu'bevars! Inte konst å bli rik, när en lånar ut femti riksdaler, men tar' revers på sjuttifem; eller en annan gång, då någon tyckte, att di va' »för fula» på hennes bak: dä ljuger di väl ändå, men en *tiondel*, dä drar ho' å på summa, inna' ho' lämnar penga' ifrå' sej, å sex procent, dä tar ho'. På *di* villkorena har ja' själf fått låna af henne.»

Ja, sådane yttranden hördes tidt och ofta. Tre fjärdedelar var emellertid förtal. Visst hade hon i början af sitt änkestånd, då gården, öfverintecknad, höll på att glida henne ur händerna, kastat sig in i åtskilliga spekulationer, till hvilka hon försköt penningarne mot

en hög andel i vinsten, och detta ansåg hon ej som procenteri; men sanning var, att hon aldrig ville höra talas om något bevillningsafdrag, och att hon dess utom var tämligen hårdhändt i fråga om indrifningen af sina fordringar — *däraf* ovännerna och de tjugufem procenten. Karg och nidsk var hon emellertid och vände två gånger på styfvern, innan hon gaf ut den. Ett strängt regemente förde hon också på gården, hvilken sålunda tio år efter mannens död verkligen hade den lika afundade som ovanliga egenskapen att vara gäldfri.

För att ha nått detta mål hade hon, som sagdt, icke blott »vändt på styfvern», utan ock tagit vara på stunder'a.» »Upp mä er, era latstockar! — Sola står högt på himmeln!» var den vanliga morgonhälsningen, då solen på junimorgonen ej stod mer än ett par alnar öfver horisonten, och om kvällarne hette det: »åh, dä ä långt till sola gla'nas,» — då tjänarne, uppraknade af trötthet, talade om att sluta arbetet. — Kom så hösten och vintern, men då ville hon alls inte höra talas om någon sol som regulator af arbetet. Klockan fyra om morgnarne »var det tändt» i storstugan, och klockan tio om kvällen skulle stalldrängen ge nattfoder till hästarne; detta var den sista dagsysslan, och först därefter fick man söka hvilan för att »sofva ovaggader», som Nils-Petter uttryckte sig. — Detta var dock ej den enda orsaken till Brita-Lenas rikedom, utan en annan fanns; och denna bestod i den genomgående ordning, som var märkbar i och öfver allt. I denna inblandade sig en mängd från föräldrahemmet nedärfda bruk, från hvilka hon ej kunde frigöra sig. Fadern — han var född ett bra stycke in på 1700-talet — hade trott på en mängd förebud till tur eller otur vid, snart sagdt, hvarje hushållsgöromål

men isynnerhet vid fisket; han hade sålunda ej gärna utgått på ett sådant vissa dagar, som förmenades medföra otur, men var däremot synnerligen noga att hålla på sådana, som hade motsatsen med sig. Själf tillhörde hon visserligen en annan tid och kunde ej tillbakahålla ett leende vid tanken på dessa gamla bruk, men — hur det var — så hängde vanorna ned, och dessa gjorde i mer än ett afseende tjänarnes ställning svår, ty än var det ett och än ett annat, som de skulle iakttaga, ehuru hon ej ville direkt ut med det. Nu hade en sådan märkelsedag inträffat; flere föremde lyckobud, som fadren aldrig låtit gå obeaktade förbi, hade »lagt möte»: af dessa ville hon denna gång begagna sig, och fisket skulle nödvändigt ske.

Det var en kall, disig dag, och det drog starkt utifrån. Någon storm tycktes dock ej vara att befara, men att de skulle »slippa *ro*,» som Nils-Petter försäkrade, det förstod Karin grant, där hon satt vid styret med ögonen fästa på båtens minsta rörelser. — Hon hade nämligen förbehållit sig att själf få sköta detta. »Får ja' inte dä, så far ja' inte mä; I må hacka mej som korfvemat.» hade hon förklarat med en ton, på hvilken man kunde förstå, att hon tänkte hålla hvad hon sagt, och matmodren, som ej ville riskera sitt anseende genom att ej kunna drifva *sin* vilja igenom, och som dessutom kände hennes skicklighet, då det var fråga om att sköta segel och styre, hade med ett halfleende: »nå, så styr då,» härtill lämnat sitt bifall samt tillsagt drängen att så skulle ske. De båda tjänarne hade således lagt ut. De höllo kurs genom Löfsunden och utmed stranden af stora Ålö. I lä under denna var det jämförelsevis lugnt, men då de hunnit ut på Valdemars-viken, började en skarp sunnan att låta känna utaf sig.

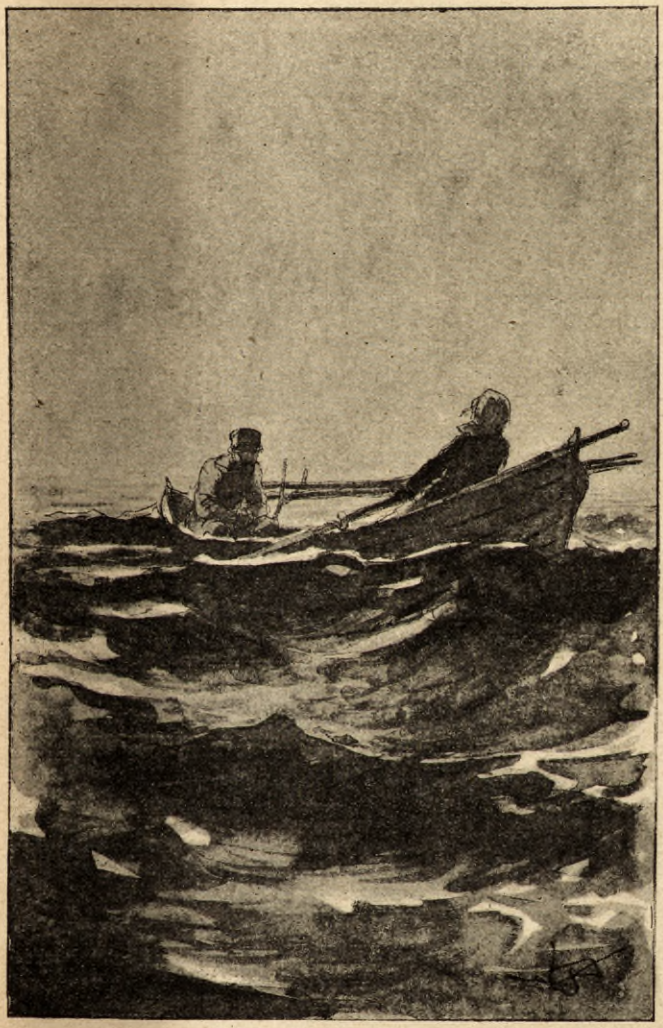

Se sid. 15.

»Usch, hva' han ser grå å stygg ut,» sade Karin med en skygg blick utåt hafvet... »Hur ska vi göra?»

»Vända om, menar du?... Tycker du?... Ja' tycker, vi skulle bli välkomna,» svarade Nils-Petter, under det att han lät sina blickar följa kamratens.

»Ja, men dränka oss som kattunga', därte har hon ingen rätt... Ja vänder...»

»Se så, skapa dej inte galen! Han mojnar snart. — Dä lättar upp i sö'r... Vi få vackert framemot midda'.»

»Men se där utåt Röskär... Han * går ju i skjortärmer'a **... Se... se!»

»Ja, men ser du inte, att dä lättar upp... Snart ska vi ha solsken.»

»Ja' tycker just ja' ser't,» sade flickan misstroget men lade emellertid upp rodret mot vindsidan för att få vinden i seglet. Nu sköt båten raskt framåt; inom mindre än en halftimme hade de seglande lagt både Ålö och de utanför liggande skären bakom sig. Sjön gick visserligen ej hög, men han var trång ***, och det var så mycket svårare att manövrera den öppna båten, så att han ej tog in vatten, men Karin gjorde skäl för matmodrens beröm. — Då de stora vindvågorna närmade sig med sitt skum på topparne och sitt branta fall, höll hon stäfven rätt upp mot dessa, hvarigenom hon skar midt utaf dem; i annat fall skulle båten vattenfyllts. Vid mötet med svallvågorna med sina långsluttande sidor, lade hon åter bredsidan till. Det var nu, som om vågen sugit båten till sig, och som om hon

---

* Skärgårdsfolket säger gemenligen »sjön» och »han», då de tala om hafvet.

** »Gå i skjortärmarne»: uttryck för att hafvet går hvitt.

*** Säges, då afståndet mellan vågorna är kort.

med sitt hufvud godmodigt dykt under kölen för att sticka upp det på andra sidan med ett: ser du, jag gjorde dig intet ondt.

»Du styr fint, dä ä då visst och sant,» sade Nils-Petter, som, leende och med halföppen mun, suttit och sett på henne. »Hvar har du lärt å sköta dej så bra?»

»Åh, vanen gör'et!... Ja' va' inte mer än tolf år, när ja' fick följa ut mä mor, då hon la' ut våra sköter, å bara sexton när ja fick styra kyrkebåten.*

»Ja, ja' kan tro dä,» sade den unge fiskaren, tankspridd, medan han såg ut åt hafvet.

En stunds tystnad inträdde. Flickan tänkte blott på hvad hon hade för händer, men med Nils-Petter var det annorlunda. Han skulle sköta skotet, men än vred han hufvudet åt höger och såg utåt hafvet, än till vänster bortåt Häradskärsfyr, under det att tankarne voro långt från hvad han hade för händer.

»Hva sitter du å glanar på?» utbrast flickan slutligen otåligt... Håll änden i hand, så att du kan »släcka skotet» eller kasta loss, om dä behöfs.»

Nils-Petter spratt till och högg fastare tag i tågstumpen och följde en stund uppmärksamt båtens rörelser, men snart var det på samma sätt, och så fick han åter en påminnelse.

På detta sätt fortgick seglingen en timme. Vinden friskade alltmera upp: det brakade och knäppte i losidan, under det att lävanterna hängde och dinglade.

»Hvar ska vi lägga intill, mä'ns det mojnar å ett grand?» frågade Karin slutligen.» Ä dä inte bäst,

---

* Syftar på bruket i skärgården att flere slå sig tillsammans om *en* båt på kyrkresorna. — Styrandet anförtros oftast åt någon af kvinnorna, som »ä försiktigast» heter det.

att ja' håller upp mot Danskären? Mä den här blåsten kan vi omöjligen sätta ut sköter'a.»

»Ja, kanske bäst dä... När dä lidit öfver midda' får vi nog vackert... Sess man på! Sa' ja' inte att vi skulle få solsken å vackert vä'r!» utbrast han muntert, då solen i detsamma slet sönder en mörk molnvägg. Det gnistrade som diamanter bland skummet på vågtopparne; det skimrade i ljusgrönt på långsidorna och i svartgrönt på den motsatta.

»Minsann ble' du inte sannspådd,» sade Karin kort, under det att hon ändrade båtens kurs och höll upp mot det nyssnämnda skäret, vid hvilket de en halftimme senare hade *landat*.

* * *

Det led mot skymningen, och blåsten hade lagt sig. En half mil utanför yttersta skärbandet syntes en båt. Den roddes sakta framåt, under det att folket i densamma sysslade med sköt-nätens utsättande.

»Dä va fasli't va' du fumlar,» sade Karin otåligt, i det hon hvilade på årorna. »Får vi inte ut dom snart, så blir dä nermörkt, å så hittar vi inte te skäret.»

»Förbaskade snärjer!... Aldrig har jag sett maken!... Hvem den onde har lagt ihop nätet?» mumlade Nils-Petter, förargad.

»Jo, dä gjorde Kalle, å då kan en veta, att dä ä välgjordt,» svarade flickan försmädligt. »Men dä kan kvitta... Dä blir ingen tur mä fisket den här gången.»

»Hur så?»

»Jo, du klef öfver nätet utan te å ta »baksteg», å dä vet en väl hva dä betyder*?»

* Syftar på ett gammalt fiskareskrock.

»Prat!»

»Vi få väl se!...»

Nils-Petter hade emellertid redt upp »snärjer'a», och rodden och nätutsättningen fortsattes, tills den slutats, allt under sådana påminnelser som: »glöm inte 'stöler'a'.* Vakar'n ä väl riktigt angjord vid börjänden? Dä sänket ä inte tungt nog,» — allt under det hon med små korta årtag förde båten framåt.

»Du mal då som e' hemkvarn... Allti' ser du något galet, när en annan stackare tycker, att dä ä som de ska vara,» grumsade Nils-Petter, men i tonen låg något, som visade, att *Karin* kunde få säga hvad hon ville... »Se så, nu ä sista nätet ute!»

»Ja, va'cke dä väl dä! Bara vi nu hittar tebaka te skär't. Sätt nu fast vakar'n riktigt, så att vi hittar rätt på varpänden.»

Med dessa ord vände flickan båten mot land och började ro med långa, djupa tag. Det hade alla redan börjat skymma, och de kunde endast obetydligt se skäret, från hvilket de stött ut. Blåsten hade helt och hållet upphört, men dyningen fortfor; en djup tystnad rådde, endast störd af det plaskande ljud, som uppkom, då någon våg gaf båten en sakta klapp, i det hon strök förbi. På detta sätt gick en halftimme, men nu var det fullkomligt nermörknadt.

»Herre Gud, hur ska dä gå?... Vi går ju rakt blinnebock!» utbrast flickan. Rösten lät försagd och darrande.

»Se så, ge dej inte öfver, du! Snart tänder di fyrn, och då vet vi, hvart vi ska hålla,» sade Nils-Petter tröstande; men äfven i hans röst låg något, som förrådde, att han fann läget betänkligt. »Låt

* Sänken för att få skotnätet att sjunka.

mej ro; du kan vara uppraknad nu ... Se så, tocka dej nu!»

»Låt mej sitta! När ja' ror, känner ja' mej inte så oroli', som om ja' ska sitta mä händer'a i kors. — Se så, hör du inte!»

Flickan fortsatte sålunda att ro; hon tog långa kraftiga tag, och båten sköt raskt fram i de långa vågdalarne och öfver de små höjder, som svallvågorna bildade.

»Du ror, å du ror, å Gud vete hvart dä bär,» sade Nils-Petter efter en stund ... »När vi inte ha fyrn å rätta oss efter, så kan ju vi på detta sättet lika gärna komma utåt som mot land ... Begriper inte, hvarför vi inte få syn på honom ...»

»Jaså, gör du inte, men de gör ja' ... Stryk på kläder'a, så ska du få känna ... Ä dä inte, som om du vore dragen ur sjön?... Vi ha e' dimma så tjock, att en skulle kunna skära'na mä knif. Så länge den varar, får vi inte se en rök å'n.»

»Ja, dä har du rätt i; vi ä kanske e' mil ut i sjön ve dä här laget.»

»Åh nej, dä ä vi inte. Ja' har hela ti'n legat ett grann' mer på vänsteråra, så att vi inte skulle komma utåt ... åhnej, *inom* skärbann't ä vi nog ... Hör, hör ... hva va dä, tror du — Ts—ts!... vi ha ett skär för ut.»

Nils-Petter förde vänstra handen till örat för att bättre uppfånga ljudet och lyssnade med återhållen andedräkt.

»Dä slår in!... Men dä ä en grund; dä hörs tydligt ... Godt, vi inte ränner på'n ... Håll mer te vänster!»

Rodden fortsattes nu. På några kabellängders afstånd strök båten förbi det farliga stället. Man

kunde ej se det ringaste, men man hörde, huru det rasslade och fräste i bränningen. På detta sätt fortsatte man timme efter timme; det ena underskäret efter det andra passerades, men, varskodda genom svallet, lyckades de alltid hålla undan. — Under den sista halftimmen hade det börjat dra' från land *. Detta tilltog, och i samma mån blef dimman tunnare, tills den slutligen genombröts af ett matt sken.

»Hva va dä, tror du?» frågade Nils-Petter, som satt vid styret och stirrade rakt framför sig . . . »Se så, där ha vi't igen.»

»Ja' ser *inte*, ja'. Hva menar du?»

»Jo, ja' ser skenet från Häradskärs fyr: nu ska dä inte bli nå'n nöd.»

»Ja, ja' tror väl,» sade Karin, i det hon hastigt vände sig om, »men vi ä inte i land för dä.»

»Ja, men nu slipper vi åtminstone å gå blinn'ebock längre; vi vet åt hva håll vi ska ro.»

»Nå ja, dä ä åtminstone något . . . men nu ä ja' uppraknader . . . Du får lof å ta årer'a.»

»Dä har ja' ju länge villat, men du ä ju allti' så gudomli't envisen, när du fått något i hufvet; en rår ju aldri mä dej . . . Se så, tocka dej nu!»

»Ja, dä ska bli godt å slippa, men hur ska dä bli? Ja' ä så svett, så dä dryper å mej . . . Ja' fördärfvar mej i grund, om ja' ska sitta still'.»

»Dä ä lätt hjälpt . . . Ja' tar å mej mi buntröja, å då . . .»

»Men hur går dä mä dej då?» frågade flickan, afbrytande.

»Ja' får göra som du, ro mej varm, å där borta ligger min lifpäls, om ja' skulle känna, att dä blir kallt.»

* Uppkommit en sakta vind.

Han aftog nu sin bunttröja och trädde den öfver hufvudet på flickan samt satte sig därefter till årorna. Med djupa långa årtag dref han båten inåt skärbandet. Ännu var det mörkt, men för det vanda skärboögat var det ej svårt att mot den numera klara natthimlen skilja konturerna af både fastlandet och öarna. Mot en af dessa höll man nu kurs; en halftimma senare hade man hunnit så nära den, att man i första gryningen kunde tydligt urskilja den. Efter ännu en stunds rodd hade man hunnit så nära, att man kunde höra rasslet af vattnet, då den långa svallvågen sakta bröt sig mot stranden. — Ännu några årtag, och man skulle åter få känna fast mark under fötterna. I glädjen häröfver satte Nils-Petter årorna djupt ner i vattnet och tog ett långt kraftigt tag, men i det samma hördes ett starkt »krasch» i den högra åran.

»Min gu', min gu', hva har du gjort,» utbrast Karin med skälfvande röst. »Den högra åra' gick ju å! Hur ska dä nu bli?»

Nils-Petter hade bleknat; första ögonblicket satt han handfallen, men i det nästa hade han hämtat sig och sade lugnt:

»Nå än se'n då? Vi ha väl segelt.»

»Ja, om vi vore ve »*Danskär't*, men se, dä ä dä vi inte ä... Ja' har länge trott dä, men nu ser ja' dä tydli't.»

»Hva säger du?... Hva säger du?» och han vände sig hastigt på roddbrädet... »Ja, ja' ser dä! Vi ä ve Svartbådan.»

»Nej, ho ligger rakt österut frå Björkskär... Nej detta ä Rödbådan... som ä lite' mer i norr... Där nere ha vi ju Danskäret.»

»Ja, ja' ser där. Nu ä dä ute mä oss. Förbaskade käring! Dä ska ho sitta där hemma och vänna

sej framför spisen, mäna vi för hennes skull ska frysa å svälta ihjäl härute på skär't.»

»Ja visst ä dä så, men inte ska du ge dej te å träta på matmora för dä! Ho gör inte värre än andra ... Den som är född mä silfverske' i munn, tar inte te träske'n, å dä kan ingen begära. — Men hva en kan göra, dä ä å undra, hvarför vår Herre rakt stucket silfverske'n i hand på den ene å bara gett e' dåli träske' åt den andre, å därte dålit i'na.»

»Åh ja visst, men på *honom* ä dä rakt inte värdt å sätta sej å *träta*. Matmora va ö'en * te dä lif ho fått, vi ö'na te vårt, å dä ä inte mer mä dä ... Men nu har vi inte tid å tänka på sånt, utan hur vi ska ställa oss.»

»Ställa oss — ställa oss! Hva kan vi göra?» utbrast flickan häftigt. »För oss ä inte annat å göra än dä ja' sa'. Men nu får vi lof å laga, att vi kommer ur båten å se'n dra' upp'en. Så länge vi har honom kvar, ha vi åtminstone något hopp att komma härifrå': drifver han ut, så ä dä slut mä oss. — Får vi bara pålandsvind, så kan vi ju låta oss drifvas i land.

De båda kamraterne stego nu ur båten, som under tiden stött intill. Den uppdrogs helt och hållet, hvarefter den lades på sidan med kölen mot vindsidan. Bakom denna fingo de sålunda skydd mot den pinande västanvinden, som ej tycktes vilja ge med sig. På så sätt gick natten, och följande morgon kom. Deras blickar foro spanande mot land för att söka upptäcka någon, som ginge ut på skötnätsfiske. — För att draga uppmärksamheten till sig band Karin sin hufvudduk vid den hela åran, hvars ena ände nedstacks i en berg-

* Af ödet bestämd.

springa; den borde synas till Björkskär, menade hon. Men antingen nu öborna ej sågo den eller ej ville se den röda flaggan, alltnog, någon hjälp hördes ej af. Förmiddagen gick, den korta eftermiddagen likaså, och skymningen bröt in, men i och med detsamma började Häradskärs fyr kasta sina blänksken öfver den stora vattenöknen. — Härunder föll mörkret allt mera på: den ena stjärnan efter den andra började tändas, tills slutligen hela stjärnehären tågat upp på sin vanliga paradplats. Med slöa blickar sutto de »skeppsbrutne» och betraktade skådespelet omkring sig, men de hade blott sinne för stundens nöd; allt annat var dem likgiltigt. På döden ville de emellertid ej ännu tänka; morgondagen skulle nog medföra hjälp; någon skulle väl gå utåt, då åtminstone. Men den kom och den gick på samma sätt som den föregående, och häradsskärsfyren kastade åter sina blixtar öfver vattnet. — Nils-Petter hade funnit ett par torra brödbitar i ena fickan på sin pels. Med dessa hade de släckt den värsta hungern, men nu voro äfven de förtärda, och den kändes åter med sitt pinande kraf. Symptomer till den yrsel, som ofta åtföljer denna, började också visa sig hos Karin, och hon föll härunder i en lätt slummer; denna blef dock efter hand allt mera lugn, och slutligen blef sömnen så djup, att han liknade en fullkomlig vanmakt. Häraf begagnade sig nu Nils-Petter och påtog den sofvande sin päls. För att själf ej alldeles mista lifsvärmen, företog han sig att rulla ett mindre stenblock fram och tillbaka. Hans afsikt vanns visserligen, men han kände ock, att krafterna aftogo; han skulle ej längre orka det, de voro uttömda, och svetten dröp af honom; öfver ännu en natt skulle han sålunda, tunnklädd som han var, ej sträfva. Under dessa dystra betraktelser kom han att kasta en blick åt landsidan;

det skedde helt mekaniskt, på någon hjälp därifrån tänkte han ej vidare. Härvid fick han emellertid se en båt, som med frisk vind höll utåt. Hans första tanke var att väcka den sofvande, men han besinnade sig; hon kunde gärna få sofva; ginge båten förbi, skulle det blott vara att uppväcka ett bedrägligt hopp; som hon nu låg, skulle hon sofva sig in i evigheten. Han sprang sålunda i stället till åran, den han ryckte upp ur springan. Ögonblicket därefter var han uppe på den upphöjning, som fanns vid skärets ena sida. Härifrån signalerade han nu af alla krafter. Till att börja med tycktes man ej märka honom, utan hölls kursen oförändradt utåt, men på en gång ändrades denna, och de seglande höllo upp mot skäret. En halftimme senare hade den stött intill. Nu gick han att väcka den sofvande; det lyckades emellertid ej fullt, och hon fördes, halft vanmäktig, ned i den ankomna båten. Med tillhjälp af folket i denna, en gubbe och dennes dotter, fick han den åter på kölen och utsatt i vattnet, hvarefter den togs i släptåg. Nu stötte man åter ut och en timma senare hade björkskärsbåten åter landat på hemön, där de räddade välvilligt mottogos och fingo dröja öfver en dag, tills de återvunnit nog krafter att fortsätta hemfärden.

ANDRA KAPITLET.

Det var annandag jul. — Från fönstren i Årteflods storstuga skimrade ljusen klart ut i vinterkvällen. På ladugårdsbacken stod en rad med vagnar, vid hvilka de tillhörande hästarne voro fastbundna; inne i husen fanns ej rum för fler än gårdens. De flesta hade visserligen ett tunt täcke kastadt öfver sig, men det fanns äfven sådana, hvilka stodo utan, under det att de med nosen modstulna rörde i några höstrån, som man kastat framför dem. — De flesta småskälfde af köld, men där och hvar hördes äfven skramlet af en sele från någon häst, som mer än de andre plågades af kölden och våldsamt skakade sig. — Inne i stugan frös man däremot icke; den var full af folk, och utdunstningen af de trettio personerna, som uppfyllde denna, åstadkom en tryckande värme. För att insläppa en smula frisk luft slogs dörren då och då på vid gafvel, och nu bolmade de förtätade vattenångorna ut, som om de kommit från en ångskorsten. Änkan i Årteflod höll sitt vanliga julkalas, men med detta var

denna gång förenadt litet mera stass än vanligt, ty det var på samma gång bröllop. — Karin, bevekt af lifpälsen, som Nils-Petter krängt på henne ute på skäret den där natten, hade slutligen kunnat förmå sig att gifva honom sitt ja-ord, och madamen å sin sida, bevekt af de lidanden, som de båda för hennes skull utstått under det olyckliga fisket, hade som ersättning lofvat att göra bröllloppet. Ekonom som alltid, beslöt hon emellertid att slå detta tillsammans med det vanliga julgillet. Hon skulle på så sätt slå två flugor i en smäll; det blef ändock en besparing på några tior, och ett sådant tillfälle lät madamen aldrig gå sig ur händerna.

Middagen var förbi. Man hade suttit till bords i tre timmar, och kritpiporna hade efteråt varit goda att ha och ta' till, och nu skulle dansen börja. — Balsalen bestod af en fläck midt på golfvet, på hvilken högst två par om gången kunde uppträda. — Det dansades polska och hoppservals. »Trestegsvalsen» var för konstig, tyckte många; den andra »hade mer lidande * med sig». — Brudgummen hade nyss »vurit oppe» med sin brud. Nils-Petter såg ut, som om han ville taga himmel och jord i famn och först och främst Karin. Denna såg åter allt annat än lycklig ut; det var något vissnadt och sammanfallet i hela gestalten, och i detsamma hon sista gången slutat, hade hon lämnat stugan.

Midt emot storstugans dörr låg en annan; den ledde till »nattstugan», ett slags mellanting af gästrum och handkammare, ty här hängde på väggarna stora knippor af ull och linnegarn äfvensom de bättre gångkläderna, öfver hvilka voro utspända ett par lakan.

* Gick raskare.

På en hylla nära taket lågo stora väfbuntar och ihoprullade läderskifvor samt långa rader af ostar. På den motsatta syntes åter en lång rad af blankskurade kopparkärl. I rummets framhörn stodo ett par uppbäddade sängar, hvilkas öfverflöd räckte halfvägs till taket. — Rummet utgjorde nämligen äfven husets gästkammare, där ankommet nattfrämmande inhystes.

Här var »buffeten» dukad på ett under fönstret stående slagbord, hvars ena skifva blifvit uppslagen. Den bestod af öl, brännvin och svagdricka. Brännvinsflaskorna utgjorde centern och några dussin buteljer med gula etiketter, hvilka i sin ordning betäcktes af några tennstop och träkannor fulla med svagdricka, utgjorde flyglarne. — I detta rum hade gubbarne slagit sig ned.

»Jo, nu gnor di å dansar där inne,» sade nämdemannen i Bengtsbo och blåste ett tätt moln ur kritpipan, i detsamma dörren till storstugan slogs upp. »Nu, må tro, di går på, men här, om nånsin, får en sanna ordspråket: 'i dag lyckan, i morgon kryckan,' för *han* ä' en slarfver; i stället för te å lägga ut sina sköter, ska' han ligga ute på kobba * och lura på säl och ejder; *bössa*' har förstört'en.»

»Ja, men en grann kar', dä ä' han,» instack grannen, »ja' ska' säja, di glana inte lite i kyrka, då han och ho' gick store gången framåt siste lysningsda'n.»

»Ja, dä blir di inte feta å,» sade nämdemannen surt; »hon, stackare, får nog veta, att hon lefver, om inte båten ska sjunka.»

»Dä' ä' väl emellertid dä', som narrat henne,» inföll en tredje, »för dä' va' ju ingen, som har tvingat henne.»

---

* Kobbarne = nakna klippor.

»Dä har väl gjort sitt te, förståss, men en ska' veta, att dä inte kan vara så bra å jämt gå å gno på hvarandra, för han låg ju i ett i ett öfver henne med si' friing; 'tillfället gör tjufven', å hellre än te å kanske bli skämder för hela si' ti', tog ho' honom.»

Nämdemannen var den som sist talat; det låg något medlidsamt och öfverlägset i tonen. Han glömde både, att han nu var sextio år, och att han en gång varit tjugu.

Några ögonblicks tystnad hade uppstått; klangen af ett par glas, som stötte emot hvarandra med ett »skål» eller »gutår», några harklingar och spottningar var det enda, som störde den. — Detta varade dock ej länge, ty snart hördes ett gnällande:

»Nämdemansfar sa' i jåns, att den ene har lyckan å den andre får kryckan, å spådde ondt för vårt brudpar, men när en ser omkring sej här på stället, så ser en, att dä slår också in på dä andra sättet. — Se bara på all egendomen, som vi ser omkring oss; fullstoppadt i hvar vrå som här för exempel.» Den talande var Karl i Laggarebo, som utom sitt eget brukade en gård, som tillhörde änkan, på arrende.

»Ja, dä må en säja å inte ljuga,» svarade nämdemannen, »ja' minns väl, ja', när hon kom te mej å tiggde å ba' att ja' skulle låna henne femti riksdaler, så att hon kunde få gubben sin i jorden. — Dä va' *andra* tider! Nu ä' dä ja' som får gå te henne, om dä skulle bli fråga om å låna.»

»Jo, jo men, den som sitter i tur, han drar inga hacker,» sade den försttalande. »När en ann' stackare sätter ut sina sköter, så går dä antingen aldri' ett lif på dom, eller har sälrackarn ta't ve' dä mesta å slitit sönder sköter'a på köpet, men på hennes sprattlar en strömming i hvarannan maska, å sälen ä', som

Se sid. 24.

om han vure rädd för hennes varper. — Å se'n dì höge ränter'a! Dä skulle ha blett något å't. Ja, å så, om ho' vure lagom nidsker å sej, så ginge dä väl an. Men tänk, Nils-Petter, som tjänt hos henne i tie år, fick inte mer än skinn te en ny lifpäls, å Karin, som vuret här i fem år teminstone, ho' fick ett par skålpund ull å dä se'n di hållet på å satt lifvet te för hennes dåli'a fiske i fjol höstas: dä ä' stor skam.»

»Ja, men så ska' vi tänka på dä här bröllopet, dä ä' inte skamli't.»

»Ja, hvarför? Jo dä ä' hennes vanli'a julkalas, å för dä vill hon nog bli bjuden igen, lita på dä. — Å så passa ho' på å ställde te bröllopet; dä skulle se så hederli't ut för di gamle tjänare.»

Detta samtal fördes med halfhöga röster, hvilket i fråga om allmogefolket ej har mycken släktskap med hvad man bland annat folk menar härmed. Då och då rörde sig köksdörren, hvilken stod på glänt, en smula, men gästerna hade allaredan kommit på det stadiet, att de ej märkte det, och *om* de gjort det, skulle de ej brytt sig om det. — De förtroliga meddelandena fortsattes sålunda på samma obesvärade sätt som de börjat och ibland något högljuddare.

»Nu ska' dottera snart te å gifta sej, å då vill hennes kar' snart ha ut farsarfvet. — Ja' undrar, om ho' ska' ha penga' te å kunna lösa ut henne?»

»Lita på dä', ho' har många tusen på bygda. Ja' ä' skyldig henne ett par tusen, ja',» sade nämdemannen och knackade »länsman» ur pipan, å nu skulle dä falla sej inte så litet olägligt å få punga ut mä dom.»

»Å, ho' borde skämmas å strandsätta sina socknebor å grannar! Ho' har utsocknesbona å hålla sej te.»

»Lita aldrig på dä! Ho' skulle inte skona sin egen far, om han lefde å vure skyldi' henne något; lita på dä.»

Här gnisslade köksdörren, men den talande märkte eller låtsade ej märka, så ifrig var han, utan tillade med eftertryck: »nej så te vis har hon ingen barmhärtighet.»

»Ja, när ho' ä' rik som ett troll, hade ho' väl kunnat laga, att vi sluppet bå ejder å sälkött; dä ä' just inte å bju'a främmat på; nötekött å ungfläsk, dä ska' en bju' på i juleti'.»

I detsamma drogs dörren igen. Detta märkte en af gästerna, mindre mosig än de öfriga. Han reste sig sålunda hastigt och gick till denna, hvilken han försiktigt öppnade. Nej, det fanns ingen i närheten; alla tycktes, hvar på sitt håll, ha händerna fulla.

Från storstugan hördes emellertid tonerna af Spele-Kalles fiol. Det var inga strömkarlstoner, som kunde sätta de ungas hjärtan i brand, men sätta benen i gång, det kunde de under åtskilliga tjo och hej från »kavaljerernes» sida. Då och då visade sig bruden uppe på golfvet, men det syntes tydligt, att hon dansade mer för att det skulle vara så än för sitt nöje. — På detta sätt fortgick dansen tills mot midnatt, då »balsalen» på ett gifvet tecken från matmodern utrymdes för att omskapas till matsal. — Under hennes öfvervakande öga gick detta både hastigt och lustigt, och snart var det stora hästskobordet dukadt. — Värdinnan hade tagit plats i högsätet bredvid bruden och hade lagat så, att hon fått nämdemannen, far i Laggarebo och ett par andra af kotteriet i nattstugan midt framför sig. — Dansen för de unga och de många och långa suparne i »nattstugan» hade befordrat matlusten, och man åt, som om man ej sett

mat på ett dygn åtminstone, allt under rosande och berömmande.

»Ja, dä ä' som ja' allti' sagt,» sade nämdemannen, »präktigare än madamma i Årteflod har dä, kan då ingen ha dä, för . . .»

»Ho' bju'r sina gäster på sälkött i stället för nötekött å ger dom ejder i stället för hönsestek,» fortsatte madamen småskrattande; »dä har I väl hört, far i Laggarebo?... Se så, ta' för er nu, dä ä' en bit oxbringa, så go', att en inte kan få henne bättre.»

Den persvaderade gästen tog den utpekade biten, men tuggan blef stor i munnen; den ville alls inte gå ner.

»Bevare mej, har di sagt dä!» utbrast nämdemannen indignerad, »men här får en säja som far min alltid sa': gudskelof folk ljuger så mycke', då han fick höra, att di satt ihop någon rätt bastant lögn om honom eller andra och så är dä här mä.»

»Ja' säjer emellertid inte *gudskelof* ja',» sade värdinnan lite sötsurt. »Ja' har så ofta vuret ute för deras prat.»

Här uppstod några ögonblicks förlägen tystnad, man tuggade och åt, men för gästerna inne i hästskon var aptiten klen. Annat var förhållandet ner på bordsändarne, där de ringare sutto; där smet det förträffligt med, fastän verkligen en och annan bit, både sälkött och ejder, smuglats in bland »nötköttet». Nämdemannen kände, att man behöfde byta om samtalsämne, men visste ej, hvarifrån han skulle få något sådant. Slumpen kom honom till hjälp — ty nu hördes ett högt:

»Hör nu, Brita-Lena, du, ä' dä sant hva' Petter här säjer, att du ska' köpa Snäckvarp?»

Det var en halfbror till värdinnan, som, sittande ett stycke bort på långväggen, framställt frågan.

»I da' ska' vi inte tala om 'affärder', om du tycker som ja'. I da' ska' dä vara muntert på Årteflod, eller hva säjer nämndeman och grannefar i Laggarebo?»

Värdinnan kastade en hastig blick på de båda tilltalade, men måste hastigt se åt annat håll, då hon hade svårt att återhålla det invärtes skrattet. Nämdemannen och hans granne sågo nämligen allt utom muntra ut.

»Så muntert dä ä', så kan du väl svara,» fortsatte brodern.

»Ja, dä har vuret tal om'et, men inte mer.»

»Å dä blir nog å», inpassade nämdemannen, som ville bryta den obehagliga tystnaden, »hvarför skulle dä inte bli å? Madamma behöfver bara öppna klaffen å ta' fram penga, dä ä' ju rikti't ett vrakköp.»

»Åja, om inte just dä, så vet ja' hvar ja' kan få dem; krediten ä gudskelof go'. Dä ä andra tider nu än förr. Ja' minns väl ja', när ja' for te en å granna å ba å få låna femti riksdaler, men han hade inga, gubevars! Ja dä ä andra tider på Årteflod, för *Herren* har välsignat mitt arbete,» tillade hon salvelsefullt och med höjd röst, så att det hördes öfver hela bordet. I det förra måste alla instämma, men hvad det senare angår, så voro meningarne nog ej så litet delade.

En timme hade sålunda gått under fråssande vid bordsändarne och en ordentlig svältkur inuti hästskon ty de fem, som glammat inne i nattstugan, kände sig allt annat än matfriska. En god stund återstod emellertid ännu af bordsittningen, men äfven den gick, och slutligen reste man sig från denna.

En halftimme efteråt voro alla spår efter mål-

tiden undanröjda, och dansen fortsattes. Nu dansades kronan af bruden, därpå följde »gubbedansen», så att det led mot morgonen, då festen var slut, och de sista gästerna lämnade stället. Länge flämtade ljusen från fönstren; först vid det första hanegället släcktes det sista; man hade ändtligen fått gå till ro.

Följande dag fick nämdemannen i Bengtsbo sin skuldsedel å två tusen kronor i laga form uppsagd, och Per i Laggarbo sitt arrende höjdt med ett par hundra, så framt han ville behålla det.

TREDJE KAPITLET.

I en af Svanfjärdens strandsluttningar låg Talluddsstugan med sina rödmålade väggar, hvitstrukna knutar och fönsterbräden. Platsen kring denna utgjordes af en »rödja», på hvilken hvarje tum från vildmarken eröfrats medels floder af svett och genom förvärkta lemmar. Men arbetet hade lönat mödan, ty på de små tegarne, kringkastade bland stenrösen, växte rågen manshög, och stråna förmådde knappt uppbära flättringens * fullmatade ax. Närmast stranden växte lind, alm och lönn med en tät underskog af hassel. Högre upp i sluttningen fanns en inhägnad hage. Den var beväxt med högstammiga björkar, hvilkas hvita stammar afspeglade sig långt ut på vattnet. Här fanns ingen underskog, utan såg marken ut, som om den hade varit sopad. På den ena sidan trängde barrskogen nära in på husen; man hade svårt att hålla den ifrån sig, så »gervuxen» ** var han.

---

* Ett slags korn.
** Girig att växa.

Se sid. 38.

Den utsköt i en udde, beväxt med högstammiga tallar, af hvilka stället fått sitt namn. Midt i rödjan slingrade sig en gångstig; den utgjorde vägen mellan stugan och sjöboden, hvilken, som husen öfverallt i skärgården, var rödmålad med hvita knutar. Under takskägget lågo på stora trähakar båtshakar, ljuster, stänger och lakklubbor; på en af krokarne hängde en dragg. Inuti den stodo på ena långväggen tinor, kar, tunnor och fjärdingar; på den andra var tunnbindareverkstaden. I ett hörn stod hyfvelbänken, och i ett annat var en hög af stäfvor upptrafvad. — Utmed ena långväggen lågo några rader af färdiga tomtunnor och fjärdingar. På väggarne hängde dessutom knippor af krokar, fästen, lättor och »stöler» * samt äfven några refvar och nät. De senares plats var dock vanligen på en rad af klykstörar, som stod utmed den nyssnämnda stigen. Strax utanför boden låg båtbryggan. Denna sköt ett bra stycke ut, då botten var långgrund. — Utmed sidorna voro handvetter anbragta. Från en af dessa uppsköt äfven här en rad af klykstörar för nätens och refvarnas första upphängning, då man kom utifrån. I lä under yttersta brokaret var fisksumpen. Ryckande i sina tåg, lågo längre in tvänne båtar, den ena en mindre snipa för ett par åror och den andre en större, starkt bygd, för två par och så stor, att den förde tvänne segel. Vanligen fanns där dock blott en; den andre var under jämt begagnande. — I skogsbrynet på en liten upphöjning låg ladugården, med sitt tegeltäckta tak och sina rödstrukna väggar.

Stugan bar samma spår af ordning och välmåga. — Den låg på en hög, hvitmenad stenfot, från hvilkens

* Allt tillbehör till skötnäten.

ena sida en väl lagd trappa bildade ingången. Från dennas ytterhörn uppsköto tvänne smala stolpar, uppbärande ett tak, hvars innerkant hade stöd af ytterväggen. Utmed sidorna voro bänkar anbragte, allt måladt i himmelsblå färg. Inne i huset funnos tvänne rum och kök, det sista liggande midtför ingången; af de andra var det till höger hvardagsstugan. Väggarne voro mot bruket fordrade med hålkelade, uppåtstående bräder, målade i brunrödt. På väggarne hängde visserligen några taflor föreställande jungfrun med barnet, herdarne i Betlehem och några andra i samma väg, men det som mest upptog dem var jaktgevär, skjutväskor, kruthorn och dylikt. Med undantag af tvänne bestodo gevären af ett par kasserade karbiner och några tunga flintlåsgevär af gammal fason, tydligen ej afsedda för begagnande, utan blott för att öka arsenalen.

Möblerna, af tarfligaste slag, voro målade i gult, hvilket emellertid i sin mån bidrog att ge något ljust och gladt åt rummet.

Det var en vacker försommardag. Från ängen konserterade bofinken, löfsångaren och rödhaken, den sistnämnda öfverröstande den förra med sitt genomträngande: sits siori! — sits-siori! under ras och älskog med sin maka. Från tallskogen åter kommo ljud, liknande svaga trumhvirflar, mellan hvilka alltemellanåt hördes några lifliga: gick! — gick! Det var backspetten, som på någon torr gren, yr och kärleksvarm, ville fånga sin skönas uppmärksamhet och locka henne till sig.

Det drog sakta från land. — Svanfjärden, liggande i lä för detta, stod som en spegel, men utanför ögruppen, som skiljer denna från den stora Aspöfjärden, började det att skvalpa omkring uddarne och längre

ut på denna syntes till och med en och annan hvittoppad våg bland dem, som i sakta mak rullade fram mot Aspöjelandet. Inuti vassarna lekte fisken, medan det då och då glindrade till i hafsbrynet. Vid sådana tillfällen hördes det ibland ett »plask», »plask», under det att vattnet yrde; det var truten, som, ute på fiske, länge seglat öfver vassen, och nu sköt ned för att för att få sig en bit. — På ett annat ställe sköt gudingen ut från land; han hade varit uppe för att tillföra makan några smulor mat, där hon låg och hade ledsamt under en buske, medan hon tåligt väntade på familjeförökningen. Längre ut syntes skrakar, svärtor, prackor och knipor, antingen parvis eller i små grupper, gunga på vågorna.

Inne i stugan med blicken hvilande på den vackra utsikten, sutto tvänne kvinnor; det var Karin och hennes närmaste grannkvinna, madam Eld, hvilken kommit på besök. De sutto båda tysta, under det att de, som sagdt, sågo ut genom fönstret, medan den främmande allt emellanåt kastade ett förstulet ögonkast på sin värdinna. På en gång vände sig madamen dock till denna och sade med eftertryck, i det att hon gaf henne en full blick:

»Men hvarför säjer du honom inte, att dä bär åt häckefjäll på det här viset? ... Så gjorde ja' mä min gubbe, å tänk, dä tog —»

»*Säja* honom ... Hva hjälper dä? ... Han tar reson i allt utom då dä ä fråga om bössa' å skrädskor'a* ... Nu ä dä tredje da'n di ä ute ... Kanske har dä skett någen olycka.» Härvid började Karin bittert gråta, under det att hon förde förklädessnibben till ögonen.

* Skridskorna.

»Se så, ge dej inte öfver på dä där viset; hade någon olycka inträffat, hade dä nog sports,» sade grannhustrun, tröstande.

Karin svarade intet, utan fortsatte att gråta.

»Ta tröst ta dej, du,» fortsatte den främmande. »E' skärkar'shustru får ju mången gång vecka igenom vänta på kar'n sin. *Så* fick ja' göra, å så får du göra.»

»Ja, men dä lisar ändå ett grand . . . Tänk, hur bra vi ha'det då vi kom hit. Dä ä knappt tre år sen, men dä har alla redan börjat å ta på baksölfv'a *. Ja' vet att han gör gäll **, fast ja inte får veta, huru mycke . . . Hvar skulle han annars få di där gevärena ifrå? Å vi, som inte hade en skillings gäll, när vi köpte dä här stället. Han hade fått ett litet arf på ett par tusen å ja' hade ett par hundra på hopsparade löner. Dä, att madama i Årteflod alltid fiskade med tur, hade vi tjänare godt å; ja' vet mången gång, då ja' kunde få en val på min lott. Dä blir penga', när en fiska' i ett fiskande och kördes ut i ur och skur; kanske hvar da' i vecka. Å nu ska allt detta gå bara för hans skjuting! En kunne bli hufve-*galen* bara en tänker på't,» och den för ett ögonblick afstannade tårefloden började åter rinna.

»Ja, visst ä dä svårt, men väl ä, att I inte har nå'ra barn å sörja för . . . Tänk, om I hade ett par sådana å hade fler å vänta, dä vure värre.»

»Ja, dä ä just olycka, att vi inte ha nå'ra,» sade fiskarhustrun sorgset, »Nils-Petter ä go'hjärtad å sej, å ja' ä säker på, att han för *deras* skull inte vure så vidlyftig å sej som nu, ja, dä ä ja' . . .

---

* Taga på baksölfven = gå utför.
** Gäld = skuld.

Nu har han kanske blett borte, å dä vure godt dä, för . . .»

»Säj inte så; dä ä synd . . . men när en talar om trollet, så ä dä i första *, som di plär säja, å så här . . . Titt ut genom fönstert . . . Hvem ä dä som kommer där, tror du?»

Karin vände på hufvudet och såg nu, hur deras båt sköt förbi talludden och höll upp mot bryggan.

»Minsann, ä dä inte,» utropade hon under det att blodet körde upp i ansiktet.

Ja' tror, du hade inte mycke mening mä, att du ville vara å mä'n?» sade grannhustrun leende, »skynda dej nu ner te brygga' å ta emot honom.»

»Nej, dä gör ja' då rakt inte . . . Dä va förr dä,» svarade Karin kallt.

Blodet hade fallit tillbaka från ansiktet, och detta hade återfått sin askgrå färg.

»Se så, barn, sjåpa dej inte! Kan en inte stryka kar'n sin på ryggen för te å få sitt på, inte får en dä genom te å ta honom i kragen. Nej, lyd du mitt råd, lirka så varligt å fjollas lite mä honom, så kan du kanske få honom i de gamla arbetstagena; på annat sätt går dä inte . . . Ja' ska nu emellerti' pallra mej å. Annars börjar han å tala om käringedra' . . . Du må tro, ja' känner till'et. Se så, kvicka dej nu! Du ska stå på broänden å vinka åt'en mä hufveklä't.»

»Nej se *dä* sker då aldri'» utbrast Karin häftigt. »Ja' gjorde'et en gång å han gjorde bara narr å mej. Men gå dit ner ska ja' gå.»

»Nå, så gör som du vill, men skynn' dej nu.» De båda kvinnorna lämnade stugan: Karin styrde sina steg ned till bryggan; madam Eld sina åt

* Förstun.

motsatta hållet och var snart försvunnen bakom ladugården.

Ögonblicket därefter hade Karin hunnit ned till bryggan; strax därefter stötte båten intill.

»Ä du ändtligen kommen te bys? Dä va fasli't hva du har vuret länge,» hälsade Karin buttert, i det hon angjorde den utkastade linan vid en af handvettstolparne.

»Dä va fasli't hva' du ser sur ut,» snäste mannen. »Hva står på? Har räfven ta'tt får'a eller vargen refvet kona? ... Nå så ... Hva grinar du för då ... Skulle tro, att vi gjort skäl för oss ... Hva säjer du om den där jössen å om den där?» frågade han, i det han med triumferande min uppkastade tvänne stora gråsälar på bryggan ... För di där har ja' allt mer än för nå'ra dåli'a strömmingshvalar eller hva' tror du själf?»

»Ja, dä va mej ena baddare! ... Men de va *en* gång, dä. Dä kanske drar ut ett *år*, inna' du gör ett så'nt kap, og mä'na går strömmingen fri.»

»Strömming ... Strömming! allri' hör ja' annat än dä gudomli'a sarget ... När en har leggat ute på grynnera * i tjuge år, så har en hunnet å ledsna, eller hva tror du?»

»Ja, men du har inte ledsnat ve å äta, dä vet ja' bäst: kan vi bara vänja oss å med dä, så kan du gärna springa mä di bössa ute på kobba'.»

»Se så, stå nu inte där å ballra utan laga dej in å ställ i ordning kaffegrejera ... Vi kommer snart efter ... Ska bara ta skinna å di här ... Du har väl hemma lite, så att vi kan få oss e' uddevalla? ** ... Gu' nåde dej om du dä inte har.»

---

* Grynor = djupt liggande grund ute i hafvet.

** Kaffe, tillsatt med brännvin.

Han hytte åt henne med handen, under det han framskrek de sista orden, ty Karin hade redan lämnat båtbryggan och var hunnen långt upp på stigen, som ledde till stugan.

»Mellan dom slutar dä aldri väl,» mumlade gumman Eld, som gömt sig bakom ladugården och då och då stuckit fram hufvudet för att se, hur mötet mellan de båda makarne skulle aflöpa. »Kan ho' inte lirka med den förvägne sällen å stryka'n på ryggen, *bånga* sej fram mä *honom*, gör ho aldri,» fortsatte gumman för sig själf, under det hon stängde grinden till björkhagen, hvarefter hon hastigt aflägsnade sig.

De båda skyttarne hade emellertid hunnit få de båda sälkropparne i land och genast gripit sig an med skinnaftagningen. Det syntes på tagen, att det ej var första gången som de hade sådant arbete för händer.

Hva tror du detta skinnet kan maxa?*» frågade Nils-Petter kamraten ... »Å så mycke späck se'n! Hva tror du?»

»Inte godt å veta; hade dä vuret som förr, så hade du nog fått tie kronor för't; se, aldri ett hål på't. I *hufvet* fick han hela hagelsvärmen; du ä mej en mästerskytt, min käre Nils-Petter.»

»Ja, ser du, ja' vänta' bara på, att han skulle vända dä emot mej för te å få ge honom hva' han behöfde i trynet, för se' om dä ä di omtåli'a,» sade Nils-Petter, självförnöjd.

»Ja' såg'et nog, må du tro, men dä må den onde fara ut mä bössa mä dej! ... Aldri' ett lif har *ja'* fått ... Så'nt ä inte roli't,» svarade Ejder-Kalle surt.

---

* Vara = värdt.

»Bättre lycka näste gång... Bläng inte så illa! Inte rår ja' för, att ja' kom i håll å inte du.»

Man hade emellertid fått utaf skinnet, hvilket blef uppspikadt på väggen inne uti sjöboden; istret blef hopsamladt och tillvarataget, och nu kom turen till den andre. Här hade skottet ej varit något mästerskott, och Nils-Petter fick då och då en liten snärt. »Ja' undrar hvem som skjutet denne här?... Dä ä' väl en nybörjare, kan ja' tro? Se, hur hagelt ränt uta'på, inna' dä kom in,» stod Kalle, halfmumlande, under det han skadegladt såg upp från arbetet.

»Stå inte å gläfs så där!» utbrast Nils med en ton, som han ville göra skämtsam, men hvilket dock ej lyckades. Det låg tvärtom ej så litet syra på botten, ty han tålde allt, utom att man stötte på patrull rörande hans skjutskicklighet. En halftimme senare voro de båda jäga' färdige äfven med den sista sälen och lämnade nu boden.

»Se så, nu ska dä bli godt å få i sej en kaffetår. Sjön suger, kom nu. Ja' ska bara gå ner å hämta ejdra',» sade Nils-Petter.

»Ja' vet inte, hva ja' ska säja om'et. Ja' räds, hustru di kör ut mej...»

»Kör ut... Ä du toki'?... Visst tycker ho' inte om dej, men ja' ä herre i mitt hus, ska ja säja. Ho skulle våga å ge dej så mycke som ett kastol, då skulle ho få se på annat.»

»Ja du får ta fred för mej, annars vågar ja' mej inte på't... för se...»

»Se så, sjåpa dej inte nu utan kom.»

Ett par minuter därefter inträdde de båda jaktkamraterne i stugan. Nils-Petter bärande i handen de två ejdergässen, hvilka han med en triumferande min höll upp för hustrun.

»Se här har du litet, som passar te stek för dej, som ä för fin å äta säl. Kött kommer inte så ofta i fråga här i hus't, men näste sönda, då ät's dä *stek* på Talludden, dä duger, eller hva säjer du?»

»Jo, att dä för dyr stek här på stället. E' tunna strömming, dä hade du kunnat fått på skötera på di daga' som du försatt på di där gässena?»

»Nå, än de »båga»* säla då?»

»Den svinematen!»

»Nu hör du hur'da' ho ä,» sade Nils-Petter, vändande sig till kamraten... På allt hva' ja' säjer te henne, så har ho inte mer än två svar. Om ja' hälsar go' morron, så ä hon tereds å svara: »strömming», säjer ja' go' natt, svarar ho: »sköter». Dä ä di ordena, som ja' hör vecka ut å vecka in. Men du ber inte vår främmat vara välkommen en gång,» fortsatte han, vänd till hustrun. »Hur va dä?... Har du inte mål i mun'. Ska' ja behöfva *lära* dej hälsa som en lär barna? Hva?... Hur säjer du nu?... Nå så!»

De båda vännerna satte sig nu intill bordet, på hvilket »kaffegrejerna» blifvit framsatta. — Brännvinsflaskan stod bredvid. Man tog sig några klunkar, men snart förklarade värden, att han behöfde sätta lite »spetsk» på't, slog så ett glas brännvin i koppen och uppmanade gästen att göra detsamma. — Härunder språkade de båda vännerna om sin jakt; talte om vettar** och råkade i tvist om hvilket som va bäst å skjuta fågeln »*mä*'fjärs» eller »*mot*fjärs», då den skulle begagnas såsom sådan; kom så den lyckade säljakten å bane, hvarunder Karin fick ordentligt i sig hvad

---

* Båda.

** Uppstoppade hafsfåglar, begagnade som bulvaner att skjuta sådana för.

Nils-Petter sagt å hva Kalle tänkte i detsamma sälen vände på sig och fick hagelsvärmen i »planeten». Karin satt och halflyssnade, under det hon band på en strumpa. Hon hade hört dessa samtal hundra gånger, och munnen krusades till ett spotskt leende. En annan stund kom det ett drag af slapphet och öfvergifvenhet i ansiktet, och detta bjöd hon på intet sätt till att dölja. Slutligen stod hon ej längre ut; hon kände att hon ville falla i gråt och skyndade därför ur stugan.

»Fasli't hva ho ser sur å tvär ut, käringa di',» sade Kalle, sedan dörren tillslutit sig bakom henne; dä sätter sej ända i halsen på en. Dä ske allt dra' ut, innan ja' sätter min fot inom din tröskel.»

»Såg'et nog, å ho ska nog få äta upp'et: lita på dä.»

Kaffedrickningen fortfor emellertid. Uddevallorna blefvo allt starkare och starkare; suparne allt längre och tätare och jakthistorierna allt längre och långtrådigare. Men de båda supbröderna skulle nog ha fortfarit, hade ej kaffepannan och bränvinsflaskan på Talludden haft samma egenskaper som annorstädes: bottnarne blefvo torra, och då men ej förr lämnade Ejder-Kalle sin värd.

FJÄRDE KAPITLET.

»Nej, vet du, Maja-Lisa, ja' bär'et inte längre. Ja' *kan* inte setta mä händer'a i kors och se, hur dä går vind för våg... I förrgår va länsman hemma mä ett utslag å sa' upp en skuldsedel, som ja' aldri visste om. Nej, detta går inte an.»

»Dä ä illa, men hva vill du ta dej te?»

»Jo, ja' vill fiska själf; på ett annat ställe skulle dä inte gå för sej, men ja' har ju inga barn, som håller mej ve hus't. Å Nils-Petter får ja' inte se en rök på hela vecka'. Han sa' te mej, att ja' skulle lägga matsäck åt'en för di dara, men ja' la' in så pass, att blir han inte allt för storäten, så kan han bli borte ännu längre. Under ti'n har ja' fria händer, å nu ä ja' kommen för te å fråga dej, om du vill följa mä å sätta ut sköter'a.»

»Ja' vet inte hva ja ska säja... Ja' ä så lite vaner ve sjön... men du får väl...»

»Laga, att ja' får något för mina besvär, vill du säja,» fortsatte Karin. »Dä kan du väl begripa... Ja' ger dej hvar tionde varpa, å så tar ja' mä mej

torsksnören, så att vi, ifall dä blir lugnt, kan gå ut på gryner'a å torska *, du ska få del i dä fisket mä, begrips.»

»Nå så, för *di*' skull följer ja' mä; . . . Ja' har ingen gubbe å vänta hvarken i denna vecka eller nästa och kan nog behöfva å tjäna mej en styfver till kaffegrejer å sån't. E' flygande kråka får något, e' sittande får inte'.»

Detta samtal fördes ett par veckor efter änkan Elds sista besök på Talludden i dennas hem, Snäcktorpet, liggande åt Gottenvikshållet. Karin hade kommit och berättat, att Nils-Petter va rakt »omöjeli'»; hon fick honom inte ur fläcken, han gick därhemma, »vissen som en trå», och kom sej inte för med någonting. Nu hade Karin beslutat att begagna sig af mannens frånvaro för att försöka sin lycka på egen hand. Sloge det någorlunda i spann, så kunde det nog bli ett par fjärdingar af hvardera sorten, men detta var dock ej den egentliga orsaken till hennes beslut, utan låg denna däri, att hon ville »skämma ut 'en» inför grannelaget, som hon själf uttryckte sig.

Ingen skärbo ville ha den skamma på sej, att han själf »sprang mä bössa», medan hustrun låg ute på sjön och »kafvade» för husets uppehälle, och icke heller han, se'n grannarne väl fått ögon på förhållandet. Denna tanke hade hon gått och burit på i veckor, och nu hade den, som sagdt, mognat och gifvit anledning till besöket hos grannhustrun. Efter en stunds ytterligare samtal i ämnet var öfversenskommelsen afslutad, och Karin återvände till hemmet. Den öfriga delen af dagen användes för anordningar i hemmet. Tunnor tätades, saltförrådet inpackades

* Fiska torsk.

och nedfördes i båten, skötnäten öfversågos och lagades, stöler, lätter och sänken sammanbundos i knippor. Krokar och torsksnören mönstrades, tvänne par nätvakare nedtogos från väggen i sjöboden och lades till det öfriga; agn till torskningen iordninglagades, och till sist inlades matsäcken, bestående af bröd, salt och potatis, det öfriga matförrådet skulle tagas direkt ur sjön. Till sist nedfördes seglen till båten och allt var i ordning. En stund efter middagen kom madam Eld, som emottogs med starkt kaffe och färska gorån; sedan två koppar druckits och en liten påtår, var man resfärdig. Karin satte sig vid styret och grannhustrun vid fallet. Det blåste en lindrig sunnan; man hade således vinden på sidan; seglen skotades hårdt, och det länsades friskt undan mot yttre skärbandet, ty som man ej hade eget fiskvatten utför någon af bådorna * ämnade man sätta ut näten på grynorna ute i öppna hafvet, där fisket är fritt. I solnedgången hade man hunnit så långt man ville, och nu utsattes dessa. En af de största kobbarne uppsöktes därefter. Här angjordes båten, hvarefter de kröpo ned i denna med seglet kastadt öfver sig. Hvilan blef dock icke lång, ty i dagningen måste näten vittjas. Så skedde och fångsten blef rik. De tycktes ha stått i vägen för ett helt stim, ty det glindrade hvitt i hvarannan maska. Sedan man återvändt till kobben, rensades fångsten och insaltades. Efter att styrkt sig med litet kaffe, ty detta får för skärbon under fisket ofta utgöra halfva födan, rodde man ut till en gryna. Krokarne agnades, snörena utkastades och äfven här fiskades med tur. På detta sätt gick veckan under träget arbete, föga sömn och ännu mindre föda, men när Karin på sjunde

* Långgrunda klippor ute i hafvet.

dagen vände stäfven mot hemstranden, medförde hon tre tunnor strömming och en fjärding torsk, alltsammans packadt och insaltadt. Vid återkomsten till hemmet hade mannen ej ännu återvändt, men följande dagen syntes hans segel ute på fjorden. Denna gång gick hustrun ej ner för att möta honom, utan lät honom ostörd styra nere i boden. En halftimme senare kom han långsamt stigen uppför. Denna gång bar han ej några ejdrar i handen; han kom tomhändt efter tio dagars bortvaro. Några minuter senare steg han in i stugan. Han såg förlägen ut och hälsade med mer vänlighet än han på den senare tiden brukat.

»Hör nu, hvem ä dä som satt in strömmingen i vår bo'?» frågade han, mindre af nyfikenhet än för att afbryta den förlägna tystnaden.

»Ingen främmande, dä ja' vet; nyckeln har om nättera' hängt på sin vanliga spik bakom farstudörrn.»

»Men dä står två tunnor, fulla mä nysaltad strömming å en fjärding torsk... Hvems ä den då?»

»Jo, dä ä vår.»

»Vår?... Hvar har den kommet ifrå?»

»Från grynnera utanför Aspöjera.»

»Se så, sett inte på dä viset å schåsa * utan tala ut på en gång,» sade mannen, allt mörkare.

»Schåsa? Hvem kan vara sint å schåsa, tycker du? Men tala *ut*, dä ska ja' göra. Jo, ja' har länge nog sett, hur dä går utför för oss. När *du* inte vill bju fötter'a under dej, så får *ja'* lof å görat. Maja-Stina å ja' har sju dygn legat uta'för Arkö. Vi ha ha'tt både nät och torsksnören mä oss, å dä har slaget te bra för oss. På det viset får ja' fortfara, om dä inte ska gå rakt i dykeriet för oss.

* Skämta (trol. af franska causer.)

Under det Karin talade, blef mannnen blossande röd, och en min af förlägenhet blef synlig i det annars uttryckslösa ansiktet. Ett par gånger öppnade han munnen för att säga något, men tillslöt den åter och stod tyst. Detta varade ett ögonblick, men på en gång vände han sig om och gick bort till ett litet väggskåp, där han hade några finare verktyg förvarade; han plockade dessa till sig och lämnade hastigt stugan samt gick stigen utefter ned till sjöboden, där han uppehöll sig flere timmar. Då han återkom till aftonmåltiden, var han butter och fåordig. Hustrun sökte få ett samtal i gång, men det misslyckades, och hon afstod med en suck från försöket.

Det var följande dag. Nils Petter hade mycket att beställa i boden och vid båtbryggan; ett par nya tofter gjordes, de gamla hade länge varit bristfälliga, och en ny rorpinne måste göras i stället för den gamla.

Slutligen tycktes han ha styrt ifrån sig och gick stigen uppför till stugan.

Det låg något dröjande i stegen; det var, som om han ej varit fullt ense med sig själf, ty han stannade ett par gånger, besinnade sig och fortsatte först därefter sin väg. Slutligen öppnade han dock dörren med ett raskt:

»Nå, följer du mä ut eller ska ja' skicka efter kläppen* hos grannas?»

»Hvart? Ut å jäga säla' å äjdergäss? Tycker du?»

»Åhnej, för te å sätta ut sköter'a, vet ja'.»

»Jaså, ä dä di mening; ja gärna, men du har ju allti' sagt, att käringdra' bara har otur mä sej.»

* Kläpp motsvarar i östersjö-skärgården — fastlandets »here» (herde) en pojke på 14 à 15 år.

»Se så, prata nu inte hams. Vill du eller vill du inte?»

»Visst vill ja'» svarade hustrun, i det hon glad reste sig. »Visst vill ja'.»

Förberedelserna voro snart gjorda, och en timme senare voro man och hustru på väg.

Vistelsen därute varade ej så länge som förra gången, men dock nog länge, att talludsborna kunde anse sig haft en »skäli' dagspenning», som Nils uttryckte sig.

Nu fortsattes fisket med all ifver; när Karin någon gång var hindrad att följa med, vidtalades »kläppen» i Djup att göra det mot en ringa dagspenning. Ett par gånger ville Nils-Petter medtaga bössan. »Dä *kunne* ju hända, att sälen eller ejdern la' sej midt för bössmynninga, å då vure dä ju skada å låta tillfäll't gå sej ur händer'a,» hette det, men vid sådana tillfällen förmådde hustrun honom genom goda lämpor att afstå från förslaget. Hade han blott fått bloda tanden, så skulle jaktbegäret åter börja, det visste hon och fruktade därför intet högre än detta. Hvarje frestelse måste aflägsnas. Under sådana förhållanden kom man till slutet af sommaren, som af ostkustens fiskarbefolkning af många skäl är så ifrigt efterlängtad.

* * *

Öfver Slätbaken låg en tät dimma. Längre ut var den ej så tjock, utan där sköt Stegeborgs tornmur ett bra stycke upp öfver den, men längst in i viken, mellan Killingeholmen och slussarne, var den så stark, att man ej kunde se på tio steg ifrån sig.

Det såg sålunda dödt och dystert ut i den tidiga

morgonstunden, men inuti den tjocka dimman rådde dock ett muntert lif, ty från denna hördes prat och glam samt högljudda hälsningsrop, då och då uppblandade af sådana varningsrop som: Se upp! Fall undan där! Sitt i båt! och dylika. Dessa kommo från skärkarlsbåtarne, som nu voro på väg till Söderköping och Linköping för afyttrandet af sitt vår- och sommarfiske. Dagen förut hade de flesta lämnat sina hem, men ute på de vidsträckta fjärdarne, där man såg ett segel här och ett annat där, hade de ej förefallit så många, men, inkomna på det trängre farvattnet, bildade de en hel flottilj. Enligt gammalt bruk samlades så många som möjligt strax nedanför slussarne för att sedan samtidigt få börja stigningen uppför dessa. Denna föregicks af frukosten. På en båt fladdrade en munter eld under kaffekokaren; på en annan rensade man fisken och potatisen för frukosten; på en tredje sof ett helt hushåll under ett tält, bildadt af seglen, uppspända öfver åror och stänger. I en hade man kommit längre. Här stod en barbent piga i underkjorteln, under det hon, flätande sitt hår, helt oskuldsfullt skämtade med drängen, sin tjänstekamrat, som ännu låg och sträckte på sig några alnar därifrån. Husbonden satt och rakade sig med spegeln uppställd på en torskfjärding. Han hade tagit med sig hemsederna, ty hvarje gång han strök af rakskrapet på pekfingret, grälade han på hustrun, som längst fram i fören lät barnen undergå en grundlig tvagningsprocess, därför att hon använde »allt för mycke' såpe». Med ett ord: det var, som sagdt, hemsederna på söndagsmorgonen, som man tagit med sig från stugan på Viskär, ty hela hushållet var med. Utfärden till skärkarsmarknaden är nämligen en af hela befolkningen synnerligen efterlängtad tid, isynnerhet för kvinnfolken.

då det är den enda, på hvilken dessa komma ut från hemmen och få se andra ansikten än de vanliga. Rättigheten att medfölja på denna utfärd ingick, åtminstone förr, bland tjänsteflickans betingelser, då hon städslades.

Dimman låg emellertid ännu kvar öfver nejden; men den låg icke blott öfver denna, den tyngde äfven på sinnena, och stämningen bland öbofolket var något tung, men så »lättade det upp» och solen tittade fram, och i och med detsamma lät på ena stället en dragharmonika höra sig i en munter »scotish», på ett annat en »hopservals», utförd på en sprucken fiol. Vid tonerna af den sistnämnda hoppade ett par fiskarjäntor i land; de behöfde icke länge se sig om efter »kavaljerer», och en minut därefter svänger den ena om med en lotslärling och den andra med sin kamrat, tjänstedrängen.

»Go'da, min käre Nils-Petter: sess man på!... Du fick te sist din båt lika full som vi har våra,» sade en gammal väderbiten fiskare med sydvästen i nacken, i det han drog åt svångremmen ... »Dä ä e' bra *bössa* du har, som du kan skjuta *strömming* mä också, eh?»

»Talludden» tycktes ej vidare nöjd med det smicker hans bössa fått, men svaret inskränkte sig till några eh, eh!... hm hm, under det han sneglade på hustrun.

»Nils-Petters bössa ä nog inte mera skull te vår fullastade båt än Kajsas kaffekvarn te er,» inföll Karin spetsigt. Hon gat ej, att mannen skulle utskämmas inför grannarne.

»Ja, dä går an för den som har e' *sånn* hustru.»

»Ja, bättre än för den, som har e' dåli'; bättre,

om hon ligger ute på grynner'a å kafvar, än om hon sitter framför spisen å värmer sej, som somliga gör.»

»Skulle dä vara en pik åt Kajsa, dä?»

»Hvem har talt om er Kajsa? Inte ja', dä vet ja'.»

»*Kam* te hår't, dä har du teminstingen fått, min käre Nils-Petter, dä hör ja'.»

»Ja, *han* kan behöfva en sånn, men den, som ä så tess beskaffad, att inte en gång vår herre skulle kunna lugg'an, han behöfver ingen.»

De kringstående drogo på munnen, ty den som gett sej i »ordkast» med den munviga fiskarhustrun, var just en af den sorten. Han fann nu, att det var bättre att fly än illa fäkta, och forsatte sin gång med ett halfhögt: »kringkäfti', dä ä ho åtminstone, dä må den söte veta.»

Nils-Petter och hustrun gingo åt det motsatta hållet; de hade sin båt längst bort i den långa båtraden. Just som de upphunnit denna, hörde de någon som ropade bakom dem, och då de vände sig om, fingo de se en ung karl, som kom springande efter dem.

»Dä va då e' förskräckli' mänska, som inte kan höra upp!» ropade han, flåsande. »Ja' ville bara säja dej ett par or' ... Du kom aldri se'n ... Ja' har skjutet *fyra* se'n vi träfftes ... Å di har leggat i långa ra'er ute på båder'a.* Hade vi vuret två, skulle dä blifvet annat å't!»

»Se så, kom mä nu!... Bry dej inte om dä der slarfvet,» sade Karin ängsligt och sökte draga mannen med sig. Af katigheten och munvigheten för några minuter tillbaka syntes ej ett spår; hon såg endast försagd ut.

»Jaså, dä va mycke; du tror sålle's, att en skulle

* Kala långsluttande klippor.

kunnat gjort sej ett godt kap?» svarade Nils-Petter med en sneglande blick på hustrun. De sista orden yttrades blott halfhögt.

»Ja, dä tror ja' visst. Ja' har haft hundra riksdaler på mi säljakt... Hva har du haft mer på ditt fiske, tror du?»

»Åh, lite' mer får dä lof att bli.»

»Ja, men så har du og fått hållet på å gnott vecka ut å vecka in för dina styfra'. Ja' har fått mitt på tre da'r.»

»Du försatte väl en da' då å då, då du inte fick något,» invände »Talludden», »men hocket som, du har haft roliheta på köpet.»

»Ja, *så* ä dä, å lite roli't, dä ska en väl också ha, men hör, nu öppnar di slussporten, å nu ä dä bäst ja' pallrar mej å till min båt... Vi träffs i Linköping.»

Nu började stigningen uppför slussarne, och hvar och en fick att styra på sin båt. Karin, utrustad med en båtshake, hjälpte mannen att hålla utaf från slussväggar och båtsidor, men det skedde med tungt hjärta, under det hon tänkte på mannens samtal med Lofta *-fiskaren, hvilket — hon kände det med sig — skulle medföra ledsamma följder.

* Från Lofta socken.

FEMTE KAPITLET.

Hösten och vintern hade gått, och man hade hunnit ett stycke in på det nya året. Vikarne och sunden lågo ännu belagda med ett tunt istäcke; men ju längre man kom utåt, desto sprödare blef detta, och i yttersta skärbandet gick hafvet rent. Alfåglarne läto höra sina klagande toner, under det att de i stora skaror kommo flygande mot land, där de, rasande af hunger, döko ner i vakarne för att fiska. Detta var ett ypperligt skytte; Nils försummade icke heller tillfället utan »sprang med bössa'» från morgon till kväll. Visserligen kunde han skjuta några tjog om dagen, och detta gaf visserligen kött i grytan, och då priset å denna fågelsort delvis stod högt, kom det äfven litet penningar i huset, men detta uppvägde ej den minskade strömmingen. Det värsta af allt var dock, att han kommit ur arbetstagen: han gick och »sluntade».

Det var en klar dag i slutet af mars. Inifrån Talludds-stugan hördes slagen af en väfstol. På dessa kunde man alltid höra i hvad lynne Karin var. Fanns

det intet, som tryckte sinnet, låg det något muntert och hurtigt i dem, men i dag läto de tunga och dåsiga. Under det hon så satt, såg hon ett par karlar skymta förbi det ena fönstret. Hon bleknade; en af dem bar uniformsmössa, och då hon väl visste, att det ej var mer än *en* person, som, utstyrd i sådan, kunde besöka Talludden, blef hon som ett lärft i ansiktet. Ögonblicket därefter hördes det steg och prat i förstugan, en hand tog i nyckeln, dörren slogs upp, och länsmannen stod i dörröppningen.

»Herre Gu'!... Hva' står på?» utbrast Karin, under det att hon blef lika röd i ansiktet, som hon förut varit hvit.

»Det var också en hälsning, när alla kommer omkring! Jag brukar be' folk vara välkomna och sitta ner,» sade den ankomne.

»Om ja' kan be' kommissarien vara välkommen, vet ja' knappt, för dä ä' väl något ledsamt ärende te' Nils-Petter, kan ja' tro, men be' honom sitta ner, vill ja' visst göra... Var så god!»

Under det hon yttrade detta, hade hon stigit ur väfstolen och gått fram till soffan, hvars bräde hon torkade af med förklädet.

»Ja, det kan, minsann, behöfvas; det är förskräckligt att ha förrättningar härute, då man ej kan komma båtledes... Nog ha vi haft e' timmes knog, se'n vi fick lof att lämna vårt åk, eller hur, fjärdingsman? Det kostar på ska' ja' säja. Ja' är riktigt uppraknad. Kommer Nils-Petter in snart? Han är väl nere i sjöboden?... Det är så godt, att fjärdingsman springer ned till honom och ber honom komma upp, så att vi få tala med honom.»

»Nils-Petter ä' inte hemma... Han ä'...»

Se sid. 62.

»Se så, för tusan! Dä fattades bara det! Nog kan en bli rasande! När fiskar'n inte kommer ut på sjön, plär han hålla sig hemma. Dä har ja', dumt nog, litat på.»

»Ja, dä va' svårt för kommisarien... Men ä dä inte något, som ja' kan uträtta?» frågade Karin.

»Nej, han skall kommuniceras ett par lagsökningar; han har gått i borgen för ett par nere i Lofta.»

»Du store Gud... Gått i *borgen*... Hva' har *han* å gå i borgen mä!...»

»Åhjo, så pass har I nog, men annars ä dä just di, som inte har något att riskera, som mest ritar på.»

»Ja' tyckte ja' hörde, att dä va' frågen om mer än *ett* så'nt papper... Va' dä inte så?»

»Jo, men dä ena blir nog inte farligt för honom, men så mycke mer för en annan... För se, ja' tror, att både hans namn och de andres äro förfalskade.»

»Får ja' lof å se!... Ja' känner så säkert igen hans 'stygel' *.»

»Ja, det kan du gärna få, se här!»

Länsmannen framtog ett par papper, som han utbredde på bordet. Karin betraktade dem noga, men det behöfdes ej mer än ett ögonkast, innan hon utbrast: »dä där har han inte skrifvet, men väl dä där... Secka uschlinga'! Att di kan vara så fulla å dä som ondt ä!... Men dä där kan han, Gud nå's så visst, inte vri' sej ifrå'... Hur mycke ä dä?»

»Det är bara femti riksdaler!»

»Dä ä inte bara dä för en fatti' fiskare... Att han kan ha hjärta å göra så!»

»Ja, det kan *du* med skäl säga, men hade han

* Handstil.

nekat, så hade den som gett ut skuldsedeln sagt alldeles detsamma ... Men nu till något annat! ... Hälsa honom, när han kommer hem, att om han kommer hem till mej å skrifver på dä ena af papperen och klarerar upp saken rörande det andra, så ska' ja' dra' ut på tiden så länge ja' kan ... Men gör han inte dä utan tvingar mej att sträfva hit en gång till, så ska' håken ta' vid honom ... Ja, nu, min käre fjärdingsman, få vi lof att ge oss i väg igen ... Vi ha styft arbete för oss, innan vi kommer hem. Måtte vi ha bättre tur på de andre ställena! ... Farväl nu! Hälsa Nils, att han borde vara hemma å syssla med sin tunnbindning som andra fiskare göra vintertids och inte springa ute på skärena med sin bössa; han är ju vurmig med sin jakt, har ja' hört.»

Med dessa ord reste sig länsmannen; minuten därefter hade han och hans biträde lämnat stugan.

Karin stod i fönstret och följde de bortgående männen med ögonen, tills de förlorat sig på gångstigen inne i skogen. Hon började därefter att gå fram och tillbaka med handen under hakan. I tankarne genomgick hon de sista månaderna. Hon mindes så väl den dag, då han första gången efter marknadsresan hade lyckats att smussla med sig bössan ut på fisket. I stället för att, som vanligt återkomma dagen därpå, blef han borta fyra dagar och återkom då med tre gråsälar, men ingen strömming. Nu hade han emellertid »blodat tand», och jaktlusten grep honom med sina järnklor: han *kunde* ej slita sig ur dem. Den ena dagen lofvade han väl hustrun med både hand och mun, att han skulle »försvära bössa'» men dagen därpå var han färdig att bryta det, »å för allt detta ha vi att tacka dä olyckli'a mötet i Söderköping», tänkte hon, under det hon började tala

för sig själf, som hon brukade, då hon var häftigt upprörd. »Hade inte *dä* kommit imella', så skulle han nog ihop mä mej fortsatt fisket, som hade kommit så bra igång . . . Men dä va' inte så väl . . . Nej, nej . . . Vi ä dömda te å gå under.»

I dessa tankar gick hon länge, men slutligen blef hon trött och kastade sig på soffan med ett par klädpaltor under hufvudet. Det hade blifvit mörkt, och hon låg och stirrade ut i stugan, under det hon jagades af tanken på mannens svaghet och den mörka framtid de hade att vänta. Under det hon så låg, tyckte hon sig höra ett rop från viken. Hon reste sig hastigt på ena armbågen och lyssnade. Nu hörde hon det tydligare, det klack till inom henne . . . Tänk om . . . I nästa ögonblick stod hon ute på förstu'trappan och lyssnade med tillbakahållen andedräkt. »Hjälp! . . . Hjälp! Jag drunknar! — Hjälp, hjälp!» hördes det allt starkare utifrån. »Min gu', min gu', dä ä *han!*» ropade hon och flög mer än hon sprang till sjöboden, där hon ryckte till sig en lina, med hvilken hon skyndade ner till stranden och ut på isen. »Håll dej kvar! Jag kommer . . . Jag kommer!» skrek hon och sprang åt det håll hvarifrån ropen hördes. Dessa hade emellertid blifvit svagare från den nödställde, medan Karins åter blefvo allt gällare; de hördes sålunda fram till ett par af de närliggande fiskarstugorna, från hvilka man skyndade till hjälp. Hon själf hade emellertid hunnit fram till vaken. Mannen orkade tydligen ej vidare ropa. Några svaga stönanden var allt hvad som hördes. Slutligen blef det alldeles tyst, men nu hade Karin, som sagdt, också hunnit fram. Med van hand slog hon en rännsnara, som träddes öfver den drunknandes hufvud och under hans armar. Nu halade hon in linan och höll honom uppe; han hade

tydligen förlorat sansen. I detsamma fick hon se bössan ligga invid vaken. »Ligg *där*, djäflaredskap!» mumlade hon och gaf den med foten en spark, så att denna föll ned i vaken. Nu hade grannarne kommit fram, och man drog den afdånade upp på isen. En bår gjordes af några åror; på denna lades han och fördes i land. En kort stund därefter var han i stugan, afklädd och nedbäddad. Kraftuttömningen hade emellertid varit för stor, och det dröjde flere timmar, innan medvetandet återkom. Detta var dock svagt: långa stunder var han oredig och yrade smått: »Se, se! Där ligger två stycken!» . . . mumlade han. »Håll du på den hitre, ja' håller på den bortre — Pang! Där ligger min! . . . Hvar tog *din* vägen? Ja' tror du sköt bom!» Andra stunder inbillade han sig, att länsmannen skulle komma och taga honom för skuld . . . »Var inte onder, Karin, di *tvinga* mej å skrifva på!» kved han, under det han drog täcket öfver hufvudet, liksom ville han gömma sig. Dagen därpå förvärrades tillståndet. Nu antog sjukdomen en våldsam karaktär, och hustrun måste skaffa sig hjälp att hålla honom i sängen. Detta varade dock blott en dag, men så inträdde åter ett tillstånd af ytterlig afmattning. Sjukdomen hade nu deciderat sig: det blef en svår nervfeber, som höll honom fängslad vid sängen under flere månader.

SJÄTTE KAPITLET.

Bina surrade utanför flustret, viken, i lä under land, låg klar som en spegel, fastän det längre ut drog en smula och skvalpade kring uddarne; måsarne voro ute på storfiske; göken hade börjat med sina kärlekskväden i björkhagen, och från rågåkern hördes ett entonigt knarr, knarr! ... knarr, knarr!

Inuti talluddsstugan låg den sjuke, dusande. Framme vid bordet sutto Karin och madam Eld. De lutade sig båda öfver ett skrifvet papper, hvars innehåll de hade svårt att komma underfund med. Gång på gång började de det, men så kommo de till ett ord midt i brefvet, på hvilket de stakade sig och så började de om igen. »Enligt — det — löfte — som jag ... gaf eder hustru — har jag väntat, men nu kan ... kan jag (sådane förbannade or', dä ä ju slänga som råttesvansa: fräste madam Eld) — ej dra ut — på tiden — längre ... Jag blir skimf ... (nej) schinkanerad, om jag ej sätter — saken i verkställighet,» stafvade de rad efter rad.

»Ja, nu behöfver vi inte veta mer... Får han inte penga' inom åtte dar, så har ja' fjärdingsman här å pantar... Hva' ska ja' ta mej te?» Med dessa ord steg Karin upp och började gå fram och tillbaka, under det hon förtviflad vred händerna.

»Blir väl någon rå'... Ta' inte te så förskräckli't... Du rikti't skrämmer mej,» sade madamen. »Dä står inte alldeles för dörra heller.»

»Ja, men inte långt ifrå'. Hva' utväg ska ja' kunna göra mej på di här daga'... Nej, dä blir alldri' å ta mä' *.»

Efter hand lade sig emellertid den första sinnesrörelsen. Karin återtog sina sysslor, och madam Eld, som redan andra veckan efter sjukdomens början lämnat sitt hem och flyttat till Talludden, där hon lofvat kvardröja, tills någon vändning inträffade, intog sin vanliga plats invid sjukbädden.

Karin gick och sysslade samt var tystare än vanligt. Så förflöto några timmar, men mot kvällningen gick hon upp på vinden och återkom snart med sina bästa kläder.

»Du ämnar dej bort, ser ja'?» sade madam Eld och såg upp från sitt arbete.

»Ja, ja' ämner göra mej ett springande te Wittsjö.»

»För te å få hjälp? Dä vure kanske inte så dumt.»

»Nej, ja' tror så mä. — Ja' kan väl vara tebaka före tie i kväll? Men skulle han vakna, mä'n ja' ä borta, så har ja' lagat te lite' hafversoppa, som står i spilkummen ute i köket.» Under de sista orden kastade hon ett pröfvande ögonkast i en handspegel, ej större, än att den ena ansiktshalfvan alltid måste ge sig till tåls, medan den andra undergick

* Det går aldrig väl.

vederbörlig mönstring, och lämnade därefter stugan med ett kort: »adjös så länge.»

Hon tog vägen genom skogsgrinden och följde stigen, som kastade sig djupt in i skogen. Den slingrade sig uppför branta backar, där berget på flere ställen trängde upp i dagen; här försvann den naturligtvis, men blott för att taga vid på andra sidan, och från dessa ner i djupa dälder, där den afbröts af en rännil, som sipprade fram mellan stenarne. Karin gick raskt framåt; det var något inom henne, som hviskade, att hon ej skulle gå förgäfves, och dess lättare och hastigare blefvo stegen. På så sätt förflöt första timmen, men när slutligen Wittsjö ladugård med sitt röda tegeltak skymtade fram mellan träden blef det annat; stegen saktades och hon kände som om hon fått bly i fötterna; ja, hade hon ej fruktat för att bli utskrattad af grannhustrun där hemma, hade hon nog vändt om. För detta ville hon emellertid ej utsätta sig och fortsatte sin gång mot gården. Snart var hon framme. Kring bibänken gick husbonden själf, sysslande. På ett ställe matade han en bistock, hvars innevånare visade sig något svaga; på ett annat strök han tjära på bibänkens ben, hvilket skulle hindra myrorna att komma upp i kuporna. Karin stod försagd vid gårdsgrinden; hon visste knappt, om hon skulle våga sig längre, och ännu mindre, huru hon skulle kunna komma fram med sitt ärende. Slutligen såg husbonden upp från sitt sysslande och kastade en blick bortåt porten.

»Hva ä dä för e' främmader kvinnfolkemän'ska, som står där nere? Hvem söker i? — Mor kan ja' tro? — Ho' ä inne i stuga', om i har något å säja henne.»

Med dessa ord vände han sig åter till bibänken.

»Nej, dä är nog er själf, som ja' ville säja ett par or',» svarade Karin, som under tiden hunnit fram till trappan.

»Te mej? — Hva' kan dä vara? — Jaså, i vill inte säja't härute. — Men hvem ä i? — Ja' tycker ja' känns er? Ä dä inte madamma på Talludden? — Ja' tyckte väl, ja'. — Hur står dä te mä kar'n eran. — Kommer han sej, eller hur blir dä? — Väl dä, men på honom kommer nog ordspråket att sannas, att kruka' går så länge te vatten, te'ss ho går sönder, för han kommer nock inte å låta bli di dåli'e skrädskor'a. Men stig in så länge; ja' kommer snart.»

Karin lydde tillsägelsen och stod nästa ögonblick inför dörren.

»Go' kväll,» hälsade hon, men utan att röra sig ur stället.

»Go' afton igen!... Menar, dä ä madamma på Talludden... Välkommen,» svarade husmodern, utan att låta sig störas i det hon hade för händer. »Sitt fram!»

Den främmande lämnade nu platsen vid dörren och gick fram och tog husmodern i hand med en knappt märkbar nigning, som ännu knapphändigare besvarades.

»Sitt ner, som ja' ba',» upprepade hon. »Ta å röj undan litet på sofflocket ett grand, så att den främmada madamma får rum å sitta.» Denna tillsägelse var ställd till ett af barnen.

Karin intog under tystnad den utpekade platsen. Hon skulle så gärna ha velat nämna några ord om anledningen till sitt besök för att utbedja sig husmodrens förord, men det var henne omöjligt; det föreföll henne, som om tungan varit fastlådd i halsen. I detsamma steg husbonden in.

»Se så, nu ä ja' här,» sade han och gick fram till sin vanliga plats vid framfönstret. »Hva' handlar dä om?»

»Jo, ja' skulle så gärna be er å få låna lite' penga'; Nils-Petter ligger sjuk, som i vet, å vi väntar snart å få länsman te oss, å har ja' då inte penga å kasta i halsen på'n, så skrifver han upp di smuler'a vi har, å dä går rakt i dykeriet för oss.»

»Hur mycke handlar dä om.»

»Jo, om femti riksdaler.»

»Å dä kallar madamma för e' liten summa.»

»Ja, för *er* ä den liten.»

»Ja, hocket som, så får madamma't inte. — Ja' har inga penga' å *kasta* bort. — Få igen'et så säkert. — Ja så säjer di allti'. Men hur håller di't? Vuret två förut här i da', som fick nej i näfven. — Ja' har slitet för ondt för te å få ihop dä lilla ja' har. — Nej, tack vackert.»

»Men i skulle tjänsta mej mer än ja kan utsäja.»

»Dä tror ja' nock. Men ja' tjänstar inte mej själf mä't, å en ä sej själf närmast. — Hva' vill du, mor? Hva står du där å vinkar i dörra för? Hör då, kära madam, ho *kan* inte få't; hade dä vuret mindre, men — Hva står på, mor? Dä va fasli't hva du ä envisner. Dä ä väl inte ell' i knuten ändå? Femti riksdaler ä för mycke, nej, ho får't inte, madam; Vänta lite' — Ja' ä strax tebaka. — Käringesarg! Dä ä då aldri' annat.»

Med dessa ord steg han upp och gick ut i köket. Han blef länge borta, och då han återkom, var den buttra minen försvunnen.

»Ja' har talt mä mor, å ho' vill nödvändit att ja' ska lämna di där styfra', å ho säjer, att dä kan vi ha igen en ann' gång, å dä har ho' rätt i. — Ja'

ska därför hjälpa mä en del, men inte mer än tretti kronor; i får söka å få dä andra annerstans. Gå te Per i Holma eller Sven Wikärr, di har bägge bättre rå' än ja'.»

»Tusen tack. Mä dä andra blir allti' någon rå'. Sedel på't kan ja' ju —»

»Hva' skulle ja' mä nå'n sånn' å göra?» afbröt husbonden med en viss försmädelse i tonen. »En sånn duger te inte; åhnej, ja' litar på, att madamma betalar, när hon kan. Ränta slipper ho'. — Här ä di.» Med dessa ord lade han pengarne, som framtagits ur byrån, på bordet.

»Gud välsigne kyrkvärden! Med det andra blir väl alltid någon utväg. Tusen tack!» Hon strök pengarne till sig och stoppade dem på sig.

»Hör nu, mor. Du får lof å bju' madamma på en kopp kaffe. Dä ä ett bra stycke härifrå' å te Talludden.»

»Gärna dä, men dä ä sent, å ja' ä säker på, att ho ä angelägen å komma på hemvägen — eller kanske ja' får bju' på dä: dä kan ju snart . . .»

»Nej tack, inga besvär! Ja' får lof ge mej på hemvägen. Tack sålle's för mej! Tack, tusen tack för hjälpen! Gu' välsigne kyrkvärden! Farväl!»

Med dessa ord tog Karin först husbonden och sedan hustrun i hand och gick mot dörren.

»Vänta ett grann'; får ja' inte *bju'* på något, så ska' ja' åtminstone *visa* nå'tt vackert,» sade husmodren, i detsamma den främmande stod på tröskeln. »Vägen går förbi blekebacken. Ja' ska' visa mitt sista lärft; dä ä så tätt och så vackert så.»

»Se så, sjåpa dej inte mä den väfven igen,» sade mannen. »Folk grinar åt dej. Så vacker som den har väl funnets te.»

»Knappt nog ... kom nu,» och hustrun knöt ett kläde på hufvudet och följde den främmande ut genom dörren. De båda kvinnorna skyndade tysta framåt, men när de hunnit ner till väfvarne, sade bondhustrun hastigt.

»Dä va inte för te å visa väfven, utan för te å lämna di styfra, som felas i hva' ho' behöfver, som ja' följt mä ... Dä ä mina egne, å ja' gör mä dom hva' ja' vill ... Gubben min ä bra, men noger på styfvern ä han; *honom* får i lof å betala igen hva han lämnat, di här styfra skänker ja' er.»

Karin hade under det bondhustru talade brustit i gråt.

»Hu — hur — hu — hur ska ja' kunna tac ... tac ... tacka er,» snyftade hon.

»Åh, dä orkar inga tackar te'. Madam skulle i mina kläder göra alldeles däsamma ... Visst bor vi inte inpå hvarandra, men i må tro, att ja' nog har hört talas om er; i har ert å blåsa på å ja mitt ... Vi hustrur ha alla så ... men nu får vi inte stå här längre, så far misstänker något ... Se här ä di små styfra.» Hon kastade i detsamma ett sneglande ögonkast upp åt gården och öfverlämnade förstulet penningarne. »Men nu får vi lof å se på väfven ett grand, för i må tro, att vi har ett par ögon på oss från stugefönstert. Se, ä han inte vacker ändå ... Jo, dä kan en säja å inte ljuga, eller hur?»

Karin sparade ej på berömmet, men hon fann dock, äfven hon, att man ej fick stå där nere för länge. Hon tog därför snart afsked och lämnade gården. Vid midnatt var hon hemma.

»Hur står dä te här?» var hennes första fråga, under det hon ännu var i dörren.

»Jo, vet du, dä har bestämdt blett någon vän-

ning,» blef svaret. »Han svettar, å sömnen ä jämnare än han vuret, se'n han ble' nerlagder.»

»Jaså, du säger dä. Gud ske lof!»

»Jo, dä tror ja' säkert. — Nå, hur gick dä för dej?»

»Jo, bra; vi får tala om dä i morron. Nu ä ja' dö'-trötter. Du vakte i natt, som va', å dä skulle vara min tur, men ja' *orkar* rakt inte. Sträfvar du?»

»Ja vist gör ja dä ... Dä behöfs dessutom ej så mycken vaking. Han sofver nog; dä ä, som ja' säjer, dä har ble'et e' vänning.»

»Måtte du bli sannspådd!»

Natten förflöt lugn i Talluddsstugan. Morgonen därpå, när den sjuke vaknade, var han fullt redig; sjukdomen hade verkligen brutit sig, och förbättring inträdde. Denna gick långsamt, men en månad därefter var Nils-Petter så återställd, att han kunde börja med både fisket och tunnbindningen.

SJUNDE KAPITLET.

Tvänne år hade gått. Det var midt i högsommarn. Himlen var bländande klar; ej en molntapp kunde upptäckas, under det att han borta vid synranden sammansmälte med hafvet, utan att man kunde säga gränsen dem emellan. Ytterskären hägrade: det såg ut, som om de hängt i luften och voro färdiga att fara uppåt. Hafsfåglarne uppgåfvo sina hesa skrin antingen af fruktan eller roflystnad; de sprunga långa stycken på vattnet, döko ned och kommo upp igen, under det att detta yrde omkring dem. Inuti vassarne höllo svärtor, ejdrar, prackor och grisslor ett förskräckligt hus, under det att måsar och vipor summo i luften ofvanför och då och då sköto ned bland det kjattrande, kväkande, pipande sällskapet.

Dagen var varm, och det ena fönstret till Talluddsstugan stod öppet. Genom detta trängde stundtals tonerna af en visa och andra stunder en röst, som i smekande tongångar talade till någon. Ibland var det alldeles tyst, och då syntes Karins ansikte i fön-

stret. Hon hade fått något gammalt i utseendet under de sista åren. I pannan syntes ett par djupa veck och kring mungiporna likaså, men om tiden i sådant afseende ej gått spårlöst förbi, så hade ansiktet däremot i annat afseende undergått en stor förändring till sin fördel. Den slapphet och det missnöje, som det förut uttryckt, voro mindre märkbara, utan låg det för ögonblicket något stilla och förnöjdt i blicken. Hennes ögon hvilade på den närmaste omgifningen, under det att de dock företrädesvis följde gladan, som seglade öfver vassen, från hvilken hördes ett sakta pip. Ett par gånger sänker denna sig, och nu tilltager pipet därinne, tills vid ett sådant tillfälle en ejdergås med utbredda vingar rusar fram ur vassen, under det att hon liksom åker på vattnet. Ett ögonblick varar detta, men, hunnen i närheten af ett par metande pojkar, sänker hon sig ned i detta och drar in vingarne, och nu synas fem lifliga ungar simma omkring henne. Det var tydligt, att hon mindre fruktade fienderna i båten än den hon hade i luften, hvilken också skrämd af pojkkyttingarnes rop, finner för godt att aflägsna sig. Längre ut fiskar truten; han hvilar på de breda vingarne, medan han låter sina skarpa ögon öfverfara vattenytan, samt gör emellanåt ett stort slag för att byta om plats. Längst bort skymtar då och då ett hvitt segel på fjärdarne och i sunden, men blott för ett ögonblick, ty snart undanskymmes det af någon framskjutande udde.

Allt detta ser hon, men blott med det där ögat, som ser och dock icke ser, ty det som icke blott för ögonblicket, utan jämt sysselsatte henne var åter det i vaggan sofvande barnet. Dess ankomst hade hälsats med en annan känsla än den, hvarmed ett sådant vanligen mottages i den fattiges hem. Från den

Se sid 74.

stunden Karin kände, att hon var mor, tyckte hon sig vara en ny människa: hennes glädjefattiga lif hade fylts af en känsla, som hon aldrig förut känt: hon hade någon att lefva för, något att glädja sig öfver, någon, på hvilken hon fick slösa sin ömhet. Hon skulle ej kunnat sönderdela dessa tankar, än mindre ge dem form i ord, men det kändes något varmt och ljust inom henne, som hon aldrig förr haft förnimmelse af. Bakom dessa oklara och outredda känslor fanns dock en, som hon klart förstod och äfven kunde namnge: den hette *hopp*. Hon hoppades nämligen, att det väntade barnet skulle ge en vändning åt mannens lif, att detta möjligen skulle kunna hålla honom vid hemmet och arbetet. I detta fall hade hon emellertid bedragit sig. Visst hade den nykomne, äfven för honom, haft nyhetens behag, visst hade det roat honom att någon gång »röra på vagga» ett grand, då Karin sysslade i ladugården, ja, det förunderliga hade händt, att hon en gång, då mannen ville lämna hemmet för att möta en kamrat på en lönkrog ej långt från Talludden, kunnat hålla honom hemma därigenom, att hon tagit gossen ur vaggan och ställt sig framför dörren med ett bevekligt: »lillen ber så gärna, att hans pappa ska' bli' hemma.» Detta hade, som sagdt, verkat *en* gång, men andra gången, då hon försökte samma medel, hade han skjutit henne åt sidan med ett hårdt: »Se så, ur vägen! Kom inte mä' di där schåsera!» Han hade visserligen ej återtagit jakten på samma sätt som förut — detta hade bristen på gevär förbjudit — men hade förstått att fylla denna genom lån hos en tjänstvillig granne; han hade sålunda fått bloda tand igen, och den gamla passionen hade återkommit. Han kunde bli' borta,

visst ej som förr veckolångt, men hela dagar, under hvilka han kastade arbetet åsido.

Det var dessa tankar, som sysselsatte Karin, under det att hon fått litet ro för barnet och med handen under hakan satt och såg ut öfver fjärden. Detta varade en stund, men så återtog hon stickstrumpan, som fallit ner på golfvet. Ibland väckte barnet till och var nära att vakna, men nu satte hon vaggan igång, under det hon med dämpad röst sjöng:

»Ute blåser sommarvind;
göken gal i högan lind.
Mor, hon går på grönan äng;
bäddar barnet blomstersäng;
sår långa rader
utaf ros och blader.»

Just som hon slutat, öppnades dörren, och änkan Eld steg in i stugan.

»God da', hur står dä te?... Ja' har stått ute i förstu'n å hört dej sjunga: du har då e' grann sångröst, dä ä då visst å sant. Dä ä inte underli't, att pojken myser så, när han hör dej sjunga.»

»Ja, dä ä också mi' enda fröjd. När ja' ser, hur han skrattar, kan ja' också dra på munnen;... men hva' ä dä du vill säja? Ja' ser, att du har något på hjärtat, som du vill ut mä!»

»Ja, dä ä nog så. Ja' har kommet hit för te å tala mä dej om en sak... Jo, dä har vuret ett förskräckli't slagsmål i går hos Aborre-Maja. Di hade supet, blett fulla, och så hade di kommet ihop å dra't knif. Nils-Petter har vuret mä å...»

»Han har väl aldri' begagnat knif, vet ja'?» utbrast Karin, bleknande.

»Somli'a säjer så, andra så. Ja' tror dä emellerti' inte, men hur dä vuret mä dä, dä får en veta

ve' tinget, för dit ska' dä ... Länsman har allaredan fått tag i't ... Nu ä ja' hitkommen för te' å rå' Nils, att han håller sej ur vägen, ifall han inte har rent samvete. Tinget blir snart; ä han bara borte mä' dä första osar öfver, så kanske han kan komma ifrå't.»

»Herre, min Gu'! Nu detta te' allt annat!» utbrast Karin och förde förklädessnibben till ögonen, för att aftorka de frambrytande tårarne ... »Vet du, att han nyttjat knif, eller vet du't inte? Säg ut!»

»Ja' har hört dom språka än så, än så, å därför har ja' sprunget hitöfver bara för te' å varsko Nils-Petter, ifall han i fylla å villa — för fuller dä va' han, dä *vet* ja' — ej så noga kan minnas, hur han har dä. Ä han ej säker på, att inte knifven vuret uppe, så ä dä så godt, att han ger sej å. *Så* gjorde min gubbe en gång, å dä gick bra. När han kom hem, va' dä allt öfverosadt.»

Madam Elds lungor voro ej inrättade för hvisk-ning. Gång på gång hade gossen väckt till, tills han slutligen vaknade, såg sig rädd omkring och började kvillra.

»Se så, nu har du väckt barnekräket!» utbrast modren misslynt. »Gud vet, när ja' nu får'n i sömn ...» Hon tog härmed den lille ur vaggan och började vyssja honom.

»Ja' mente väl, ja',» sade madammen, stucken. »För har han inte sitt samvete rent, ja så ä dä så godt han pallrar sej å.»

»Vyss, vyss!... Vyss, vysseri vyss!... Att du skulle väcka'n! Dä feltes bara dä te allt eländet, att han skulle börja supa! Vyss, vyss!»

»Ute blåser sommarvind;
göken gal i högan lind.»

»Vyss, vyss! Men *knif*, dä har han då inte begagnat; dä ä han allt för stort kräk te' ... Vyss, vyss! ... Se så, nu sofver han, gudskelof! ... Kommer han väl i sömn, så plär han sofva e' bra stunn ... Kom nu, så går vi ut i köket å språkar, så väcker vi honom inte.»

De båda kvinnorna lämnade därpå stugan, till hvilken dörren sakta igensköts.

»Se så, nu kan vi tala så högt som helst. Säg nu rikti't ut, om du *vet*, att Nils-Petter brukat knif eller inte.»

»Hur ska' ja' kunna veta dä! Ja' vet inte mer än hva' di språkar. Somli'a säjer, att han satt in knifven ända te skaftet på Sven på Rimnö, andra, att dä inte va' han.»

»Herre gu', hvem kunde tro, att dä skulle sluta så, då vi tjänte som kamrater hos änka i Årteflo'. Han va' så skickeli' å bra på alla di vis! Vesst va' han lite' lättvindi' å sej å tog gärna i den lätte änden, men så va' han så smul i munn', å så kom dä där te' ... ute på skär't di där dyg'na, du vet, då han bredde pälsen på mej å själf gick halfnaken i den stickande östavenn'. Sån't ta'r hjärtat ur kroppen, ska' du veta, å så ... å så ...»

»Förgapa ja' mej i'n, vill du säja, nå, dä va' ju inte å undra på, för grannare kar' finns dä inte i hele skärgår'n.»

Karin hade tankspridd hört på inpasset, under det att hon med öfverdelen af kroppen hvilande på armarna, hade kastat sig midt öfver bordet och stirrade ut genom fönstret.

»Hva' grunn'ar du på?» frågade vännen slutligen.

»Jo, vet du,» svarade fiskarhustrun och väckte till. »Jo, ja' tänker på en ting. Dä skulle inte vara

så dumt, om Nils-Petter finge sej ett par måna'r, ifall han har vuret framme mä knifven. Dä skulle sätta skräck i kroppen på'n ... Kanske bota honom för allti' ... för te å hänga på krogen åtminstone.»

»Att du kan säja så! ... Han blir skämder för hela si' ti'!»

»Men han blir inte skämder å te å sitta på krogen halfve da'n å ställa sej så, att han får hustru och barn på fatti'hus't; *dä* blir han inte skämder å?!» utbrast hustrun med flammande blick. »Dä blir han inte skämder å!»

»Ja, men te å komma på häkte, dä ä' ...»

»Skam menar du ... Skamma ligger väl inte i *arresten* utan i hva' han gjort förut, så att han fått arrest, eller hva' tycker *du?*»

»Jo, dä kan nog vara sant, men dä vure ju försmädli't, om folk skulle peka finger åt'en, för att han suttet häktad.»

»Men dä ä inte försmädli't, om di pekar finger åt'en på ryggen å säjer: där går den, som hade torpet sitt gällfritt å fullstoppadt i hvar vrå inom hus, men som stält sej så, att han snart får gå frå' allti-hop? ... Ja' tror, du blir svarslöser? Du kan inte ...»

Men nu hördes ett kvillrande inifrån stugan, och Karin lämnade hastigt köket. Grannhustrun gick ut genom bakdörren.

»Besynnerli' människa! ... Ho' tycker, att dä vure bra, om han blefve häktad, å vill inte, att han ska' hålla sej ur vägen, mä dä osar öfver. Ho' skapar sej galen på ett vis å han på ett annat. Di ä stormstollar bägge två.»

Under det hon yttrade dessa ord, stängde hon igen grinden till kalfhagen och skyndade sedan med hastiga steg inpå stigen, som ledde till hennes egen stuga.

ÅTTONDE KAPITLET.

Invid St. Annæ kyrka ligger tingshuset. Man har här följt heden-seden att skipa lag i närheten af den plats, där man blotade åt »helga gudar», hvilka därigenom skulle öfvervaka ovälden i de afkunnade domarne och på närmare håll följa de rättsökande.

Sådan var den vackra grundtanken i hedningens rättsåskådning. Den kristne Hammarkinds-bon tycktes alldeles ha glömt detta, åtminstone att döma af samtalen, som man hörde ute då landsvägen, som skiljer kyrkan och tingshuset.

»Ja' undrar, om han ska kunna slänga sej ifrå't? -- Prat, dä va för många, som såg'et. — Bara inte *du* kommer i stöpet, Nils-Petter, för nog hade du *framme* knifven,» lät det på ett ställe, och på ett annat: »dä kan ingen vittna, att ja' sa'; *kanske* ska ja' låta di grilli'e oxa följa mä köpet, sa' ja', men ja' sa' ingenting *bestämdt*,» och på ett tredje; »dä ska två vittne' kunna säja en ting, inna' en behöfver ge mä säj; får ja', så *svär* ja' mej ifrån'a.» Det

sista yttrades af en ung karl till en några år äldre kvinna, som ofta förde den hoplagda näsduken till ögonen, under det att hon snyftande bad honom komma ihåg »hva han sagt en gång å hva han gjort en annan.»

Men nu hördes tingsklockan, och nämdemännen, rusande in i salen, intogo sina domaresäten. Till sist kom häradshöfdingen, och rätten var fullsutten. De rättssökande hade förut troppat in i salen, och förhandlingarna började: köpe- och arrende-kontrakt inlämnades för lagfarts erhållande; testamentsunderskrifter beedigades, och några skuldfordringsmål handlades. Så gick förmiddagen, men när rätten på eftermiddagen satt sig, hade domaren och länsmannen ett hviskande samtal sig emellan. Den senare pekade några gånger i stämningslistan och tycktes framkomma med en anhållan. Den förre nickade, bifallande, såg litet i papperen, hvilka han ordnade, och ropade därefter:

»Sven Gunnarsson i Rimnö mot Jöns Persson i Svedholma och Per Bengtson i Gråberga i såramål... Äro parterna här?»

Några jan hördes bland tingsmenigheten. En böljande rörelse syntes bland folkmassan, under det att de påropade arbetade sig fram. I nästa ögonblick stodo desse inför skranket.

»Jag får anmäla mig som målsägare å tjänstens vägnar,» sade länsmannen, resande sig.

Domaren gjorde en anteckning och vände sig därefter till målsägaren med ett kort: »nå, hvad har käranden att säga?»

»Ja' å säja?... Dä säjer väl di här duka' å kluta' allra bäst. Ja' ä ju som ett flåhackeland i

syna. Vill rätten se, hur ja ser ut?» svarade denne med en rörelse på den ena armen.

»Nej, förskona oss för all del! Redogör nu för, hur slagsmålet uppkom,» fortsatte domaren.

»Jo, vi kom ihop om en lumper ting; dä va som så, att vi gått å 'käfta' ett grann', men dä vara' inte länge, inna' ja' hade först den ene knifven i mej å sen den andre.»

»Och käranden anklagar de här båda för att ha våldfört sig emot honom och inga andra.»

»Ja, dä gör ja... Hocka andra skulle ja' kunna skylla för't?»

»Ja, inte vet jag. Nå hvad säjer svarandena?»

»Vi säjer inte, vi. Vi får höra hva' vettnena kan ha å säja,» svarade den ene af de båda tilltalade, som tycktes föra ordet för dem båda.

»Nå, vi få väl höra dem då. Har kommissarien instämt några sådane, och är de här?»

»Ja, fyra stycken; jag har nyss sett dem.»

Fyra röster hördes nu, alla bekräftande länsmannens utsago. Dessa framkallades; vittneseden förestafvades och eftersades, hvarefter de tre, efter att ha blifvit erinrade om dennas vikt, utvisades, men Nils-Petter blef tillsagd att stanna inne.

»Nå, hvad har vittnet sig bekant i den här saken?» frågade domaren, under det att han lutade sig tillbaka mot ryggstödet med en min, som om han velat säga: här får jag nog sitta.

»Jo, dä va en gång ja' va i Sörköping — dä blir två år sen nästa mattsmessa — å då träffte ja' ihop mä bå Sven här å di andre. Vi sto' ändå uta'för Lundbergskas krog — *domar'n* känner nokk hvar den ä'. Jaså, inte dä? Dä trodde ja' ändå. Nå, rä'ss som vi sto där, så sa' Jöns här, eller minns du,

om dä va du Per?... Jaså, dä va bra, så att ja' inte står å svär mej i tummen. — Jo, då sa' Jöns, att vi borde gå in å ta oss en gök.»

»Nej, men hvad är det här. Hvad har rätten med era gökar att göra?» sade domaren resande sig från den bekväma ställningen. »Vittnet måste hålla sig till saken, det vill säga: berätta hvad som rör slagsmålet, men ingenting annat.»

»Får ja' inte tala om'et som dä va då?» frågade Nils-Petter med förvånad min.

»Jo visst, det icke blott får vittnet, utan det *skall* vittnet göra, men inte har rätten att göra med edra kroghistorier.»

»Häradshöfdingen ska inte ta't så hasti't. Får ja' inte tala om allt ända frå' början, så har ja' inte å tala om »

»Nå, så berätta då i guds namn, men laga att vi kommer ifrån det i dag; vi få annars en rättegångsdag till.» Domaren kastade sig åter tillbaka mot stolstyret och såg allt annat än trakterad ut.

»Ja' hade kunnat få fortsatt som ja' börja', så hade det nu vuret gjordt,» instack vittnet spetsigt. »Nu har ja' kommet å mej... Hvar va dä ja' va nu?... Jaså, ja' tror väl... Nå, Jöns sa', som rätten hörde, att vi skulle ta in en gök; ingen skulle bju', utan hvar å en skulle betala för sej; å så gjorde vi dä, men när vi skulle betala, så hade Sven inga penga', dä minns du väl, utan Per här fick lägga ut'et. Di däringe styfra' har Per al'ri fått igen, å dä va dä di kom ihop om. Sven sa', att han ville betala, men ville inte ge mer än tolf öre, för dä va inte annat än brännevin i göken sa'n, men Per han sa', att han lagt ut tjugefem, för dä hade vuret konjack i'n, påsto' han, å dä va dä, di kom ihop om.»

»Nå än se'n då? Slogo de anklagade honom då, för att han inte ville ut med mer pengar, och var det de här som slogo honom eller några andra?»

»Dä vet ja' inte.»

»Hvad säger vittnet? Vet vittnet inte? Hvem är det som slagit honom då? Inte har han sargat sönder sig själf, inte.»

Domaren hade åter rest sig och ögonen sprutade eld.

»Nej, nog va dä folk, som sloge'n allti' men *hocka* di va, dä vet inte ja', för se ja' fick lof å göra mej ett springan'e uta'för stugeknuten — domar'n förstår — å när ja' kom in igen, hade dä skett.»

»Vittnet vet således intet i sak?»

»Ja' har talt om allt hva' ja' vet.»

»Det vill säja *inte*' det.»

»Inte? Dä va nokk. Har ja' inte talt om göken, som di kom ihop för, kanske! Men, hocket som, så vill ja' ha betalt för min da'.»

»För ett *sådant* vittnesmål? Dä kommer häradsrätten nog ej att bifalla.»

»Ja' vill åtminstone säja hva' ja' vill ha, se'n får rätten göra som den vill.»

»Nå, så säg då.»

Domaren antecknade det begärda, hvarefter vittnet afträdde.

Nu påropades de andra vittnena. Dessa hade mer att säga. Det ena visste berätta, att en af de anklagade gett målseganden en »tärsk», så att han slagit i andra väggen; ett annat, att dä skvätte blo' öfver hela stuga' i däsamma Jöns »klämde te'n.» Med ett ord, vittnesmålen voro fullt öfverbevisande, och de anklagade förklarades skyldiga att träda i häkte, hvarefter de togos om hand af häradstjänaren.

Ett par timmar senare höll en tvåspänd vagn utanför tingshuset. — Som de fälde varit uppstudsige mot länsmannen, och den ene dessutom visat ansats att rymma, voro de båda belagda med bojor, den »frihetslystne» både till hand och fot. — Tingsmenigheten stod och åskådade affärden. Som vanligt tog man de fäldes parti; nock får di betaldt för hånneklåe * allti, hette det. Ja undrar, om di slipper mä tre måna' . . . Nå, än vecker'a, inna' dä blir dömdt då? Dä blir allt för strängt för di risper'a. . . . Åhnej, Jöns å Per kunne aldri låta bli knifven; di förtjänte hva' di fick, lät det från ett annat. Dessa och dylika yttranden hördes rundt omkring planen, efter det att den skramlande vagnen aflägsnat sig.

Den som inte sade något var emellertid Nils-Petter. Han var dödsblek och en skälfning var märkbar i öfverläppen, utvisande, huru stark hans sinnesrörelse var. »Ja' kunde lika gärna vuret en å dom, som åker därborta,» tänkte han; »dä va bara *tur'n* som rädda' *mej*.»

En stund därefter hade han lämnat tingsstället och gett sig ned till bryggan strax intill det gamla kapellet. Här lösgjordes båten, seglet hissades, och han höll med stark sunnan ut ur viken, tills han kom ut på Tranöfjärden, på hvilken han en halftimma senare hade förlorat sig bakom den närmaste landtudden.

* * *

Vid midnatt stötte Nils-Petter intill vid hembryggan och inträdde en halftimme senare i stugan,

* Handklåda.

där Karin ännu hölls vaken af gossen, som höll på att få tänder och ej fick någon ro.

»Jaså, du kom hem igen,» sade hustrun, utan att ge honom tid att hälsa. »Ja' trodde, ja' skulle ha dej i Linköping ve de här laget.» Det låg något bittert i tonen, som hon ej vårdade sig om att dölja.

»Dä va också e' hälsning! . . . Dä låter ända, som om du skulle gärna sett'et.»

»Ja, ja' kan inte neka, att ja lika så gärna skulle veta dej vara där som gå hemma å skubba kring knuta' då du inte sitter på krogen.»

»Dä e' vacker hustru, ja' har!» utbrast Nils-Petter med en sorglustig min.

»Ja, sämre kunne du fått; dä ska ja' säja själf, om ingen annan vill ge mej den rättvisa'.»

»Nå ja, visst har du vuret bra, om du ej vure så kati' emellanåt. Men nu ska du få höra, hur dä gick ve tinget. — Jo, dä gick te dykeriet mä dom bägge två. *Di* ä väl i Linköping ve dä här laget.»

'När galna katter får rifvet skinn, så krypa de in,' sade hustrun torrt.

»Du har då ingen misskund heller . . . Tänk på di stackare.»

»Nå än på *oss* stackare. Får du gå på som du börjat, blir dä inte långt, inna' di får ta in oss på fattihus't.»

»Åh, dä ska di nock slippa.»

»Ja, inte lär *du* hindra't.»

»Jo, just ja', Dä ja' såg vid tinget, då di fick sträcka fram bena å arm'a, för att di skulle få på bojer'a, satte så'nn skräck i mej, att ja' *aldri*' glömmer't, å ja' har tänkt, att dä så godt, att ja' försvär bå' brännvin't å säljakta.»

»Gu' gifve, dä vure så väl, då vure hva som nu

skett te välsignelse för bå' dej å *oss* bägge. Men dä blir nock inte mer mä dä. I kväll sitter skrämseln i kroppen; i morron har du glömt å alltihop.»

»Säj inte dä ... Vi få väl se ... Men sjön suger ... Ja' ä hungri' som en varg. Du har väl något å ge mej å äta.»

»Gå ut i köket, får du se, om du kan komma öfver något.»

»Nå, dä ska ja' göra. Ja' ligger där i natt. Go' natt.»

NIONDE KAPITLET.

Det Nils-Petter sagt den afton han återkom från tinget hade ej varit tomt munväder. Häktandet af de båda supbröderna i förening med tanken på, huru det hängt på ett hår, att han själf kunnat komma i samma fördömelse, hade verkligen satt sådan skräck i honom, att en vändning tycktes ha inträffat. Den skräflande tonen hade försvunnit: han var ovanligt fåordig, men därför ej tvär och snäsig som förr, då han, stött öfver något, gick och »tjurade», kanske halfva veckan. Med fisket hade han tagit riktigt itu. Hindrad af den nykomne, kunde Karin ej mer deltaga i detta, men Nils-Petter skaffade sig hjälp på annat sätt: han legde en ung karl, hvilken, boende i närheten, gick utan tjänst. Denne hade lofvat komma på tillsägelse, utan att han behöfde ha honom i huset.

Karin gick tyst, såg på och undrade. »Fasli't hva' dä nu har blefvet hett,» sade hon en gång till grannhustrun, »men dä ä inte värdt å ropa hej, inna' en ä öfver bäcken, som di plär säja. Vi få se, hur

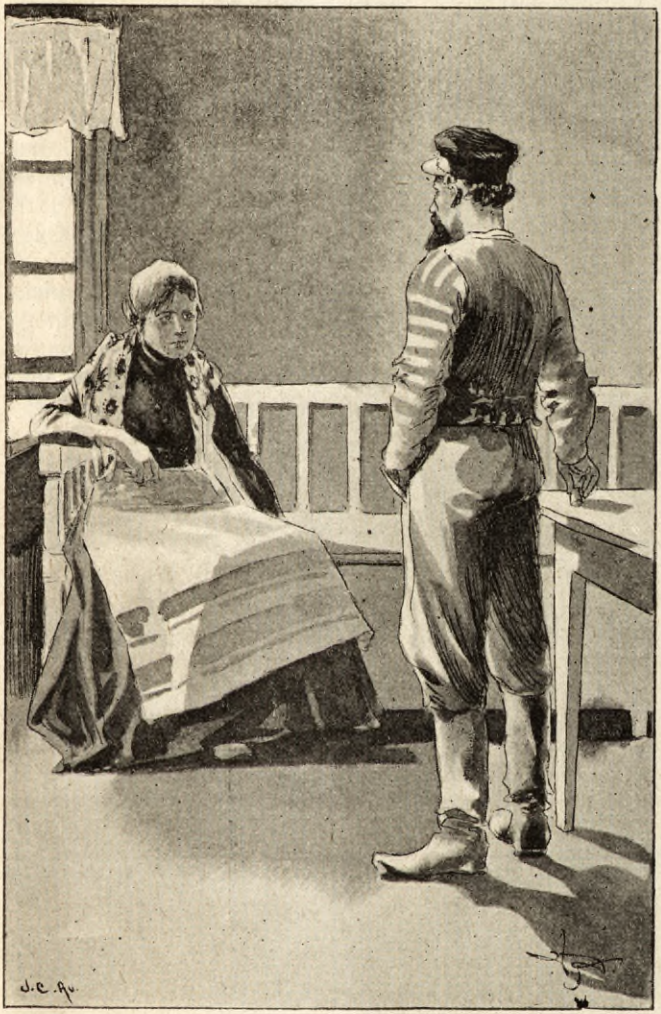

Se sid. 96.

dä ä en måne * härefter.» Men både den och den följande gingo, utan att Karin blef sannspådd.

Det fanns knappt en dag, som han ej for till hafs för skötningen. Fram på morgnarne återkom han, stel och frusen, och då hade det några gånger händt, att Karin mött honom med ett; »du ä för ifver **, kära barn, du sträfvar aldri',» men detta var också det enda, af hvilket han kunde döma till hvad hustrun tänkte, eller *om* hon tänkte något, ty om också mannen och kvinnan af folket i hettan och passionens ögonblick ej »sitta på orden», så äro de så mycket njuggare på dessa i vänskap och kärlek. Men kaffet blef starkare och maten bättre än han på länge fått, och hon lagade, att det alltid fanns »stridt» i huset. »Bättre, att han får hva' skäligt ä *inom* hus, än att han ska skaffa sej dä på *krogen*,» menade Karin en gång, då hon och Britta-Lena kommit att »diflas» om denna sak, rörande hvilken de voro af motsatta tankar. Mannen var dock »icke mycke' på't», ty i samma mån som arbetslusten tilltog, aftog bränvinslusten. Han bara arbetade och knogade. Var han icke sysselsatt med fiske, var han i färd med tunnbindningen, i hvilket yrke han förvärfvat en verklig skicklighet.

På detta sätt gick sommaren och hösten. Vintren kom, och nu upphörde fisket till en del, ty det hade blifvit stark vinter. Icke blott fjärdarne lågo, utan så långt ut man kunde se, syntes is. Nils-Petter fortfor emellertid med sitt arbete. Det hade nu flyttats i sjöboden, där de uppspända näten fingo undergå generalmönstring för att sedan genomgå en grundlig reparation. Båtutstyrseln öfversågs; rån, som var

* Månad.
** Ifrig.

bräckt på storbåten, och styret på snipan måste omgöras. »dä va alltid något att pilla mä,» för att begagna Nils-Petters egna ord.

Det var en sådan dag. Han gick därnere och styrde, sjöng en trall emellanåt och hvisslade därpå en stund för ombytes skull, men därunder gick arbetet med lust och lif.

Uppe på förstubron stod madam Eld. Hon vände det ena örat nedåt sjöboden och lyssnade. Härunder drog ett leende öfver ansiktet. Efter några ögonblick lämnade hon sin plats och gick in i stugan.

»Vet du, karln din sjunger å hvisslar så bra, att en riktigt kan skratta åt'et,» sade hon, i det hon steg öfver tröskeln. »Men ja' skulle väl hälsa först. Go da. Hur står dä te här?»

»Tack bra, hur ska dä kunna vara annat? ... Aldri' trodde ja', att vi skulle få upplefva en sånn ti' som vi nu fått,» svarade Karin med en vänlig nick.

»Ja, dä kan du väl säja ... Hvem kunde tro, att en skulle få höra sjungas här på stället? Inte ja' åtminstone, och nu ä dä aldri' tyst hvarken här eller i sjöboden. Du kvittrar som e' grönsiska å Nils-Petter han sjunger som, som ...»

»Som horsagöken,» sade Karin skrattande; »dä har ja' sagt'en.»

Några minuter förflöto under tystnad; ljudet af vaggmedarne och ett sakta: »vyss, vyss» var det enda, som afbröt den, men så bröts den af den främmande med ett spörjande:

»Hva ä dä för något du har på hjärtat? Något *ä* dä, dä ser ja'.»

»Ja, ja' ä oroli' för en ting ... Ja' ä rädd för att dä ska komma något ondt å denna skrädskoåk-

ninga* ... Du minns, hur illa han va ute ifjol, å så ä ja' rädd, att han ska bli lika galen i dom som han va' i bössa'.»

»Han ä väl inte någon pojkkytting heller, som springer mä sånt slarf; mä bössa va dä helt annat.»

»Ja men vet du hva'; något ondt kommer di åstad; dä ä säkert. Di har legat uppe på vind' ett par år, för siste vintern va dä ingen is, som vi vet, men så tog han fram dom i vecka, som va', för att göra dom rena, å vet du, när han kom mä dom i dörra, va dä ända, som om något gått sönder här, så ängsli' blef ja'.»

»Se så, var inte barnsli' nu; du sitter här inne i stuga å hänger öfver vagga' å får aldri' e' näsa frisk luft, så långt år't ä'. Du blir klener å tål ingenting. Du skämmer ju rakt bort pojken; när ska den göken komma ur vagga'? Dä vill ja' fråga.»

»Ja' har inte hjärta å ta henne ifrå' den lille stackarn. Se hur godt han ligger där ... Ts, ts! Vyss, vyss, vyss, vysseri, vyss! Se så, tala sakta, väck'en inte. Vyss, vyss!»

»Ja, men dä blir aldri' väl. Pojken blir så bortskämder, att du inte får nå'ra händer mä honom.»

»Åhnej, han blir så snäll, så snäll ... eller ska du inte bli dä, du lille glytt?» sade hon i detsamma gossen slog upp ögonen och log emot modren. »Har du sett en vackrare unge?» fortfor hon, i det hon tog upp honom och lät honom gunga i händerna, »Se hur vacker å ...»

»Snäll han ä som inte skriker, vill du väl säja ... Ja, ä han inte dä?» sade grannhustrun, skrattande.

---

* I östra skärgården säges alltid: skrädskor (för skridskor) af folket.

»Ja just dä; tänk andra barn!»

»Ja just dä . . . I den där ungen får du dej en husbonde hva' dä lider. Pass dej du. Farväl nu!» Under dessa ord och en kort nick lämnade madam Eld stugan.

TIONDE KAPITLET.

Man var i medlet af mars. Solen hade börjat verka, men isen låg ännu kvar, och man *körde* den till och med inne på de trängre farvattnen. En kväll efter slutadt arbete kom Nils-Petter in i stugan med något mystiskt i minen. Hustrun märkte genast, att något var å färde, men hon ville ej fråga, då hon af gammalt visste, att hon bäst fick veta hvad hon ville, om hon lät det »värka ut å sej själf», som hon uttryckte sig. — Denna gång tycktes det dock sitta längre än vanligt inne, ty han hade ingen ro att sitta stilla, utan gick och vankade; tittade ut genom än det ena fönstret och än genom det andra, öppnade skåpsdörrar och drog ut lådor, allt utan synbar anledning. Ett par gånger gjorde han ett par förberedande harklingar, och orden sväfvade honom på läpparne, men därvid stannade det.

»Hva' ä dä du går å klämmer på?» frågade hustrun, hvilken hans sätt oroade, hon visste ej rätt

hvarför, och som därför frångick den gamla vanan att låta det komma fram af sig själf.

»Jo, ja' skulle fråga dej en ting,» sade mannen och knackade askan ur pipan. »Skulle du inte villa följa mä öfver te Lindholmen om sönda'?... Vi ä bedda på kalas... Ja' skulle skjuta dej öfver på en halftimme... Ja' tycker, du kunne väl behöfva å komma ut från bå' vagga å vägga ett grand; du sitter inne, så att du kunne mossa ner.»

»Tycker du! Hvem skulle se efter gossen då?... Maja-Lisa... Ja, ho' gjord'et nog, men ho' ä inte van ve barn. Barnekräket skulle skrika ihjäl sej... eller hva' tror du själf?... Jaså, där kommer du; vi sitter just å talar om dej. Nils-Petter här vill, att ja' ska' låta honom skjuta mej på kälke öfver te Lindholmen på kalas, men ja' ä inte mycke på't...» De sista orden ställdes till grannhustrun, som i detsamma steg in i stugan.

»Ja, men dä borde du rikti't göra... Dä skulle göra dej godt å komma ut ett grand... Ja' ska' se efter gossen mä'nas du ä ifrå'.»

»Säjer du *dä?* Kunde nog vara roli't å få komma ut lite', men ja' vet inte hva dä ä som bju'r emot... Se så, nu börjar gossen å gråta; ja' menar, han begriper hva' vi säjer... Gråt inte du! Mamma *ska'* inte fara ifrå' dej!»

Hon hade ryckt barnet ur vaggan och tryckte det lidelsefullt intill sig.

»Var nu inte sjåpi'... En två års barnunge begripa hva' vi språkar! Jo, dä ska' en tro! Visst ä han rar, din glytt, men så långt går dä inte ändå... Far du; ja, ska' nog se te ungen.»

Grannhustrun framförde nu sitt ärende och reste sig därefter upp för att återvända till sitt. Då hon

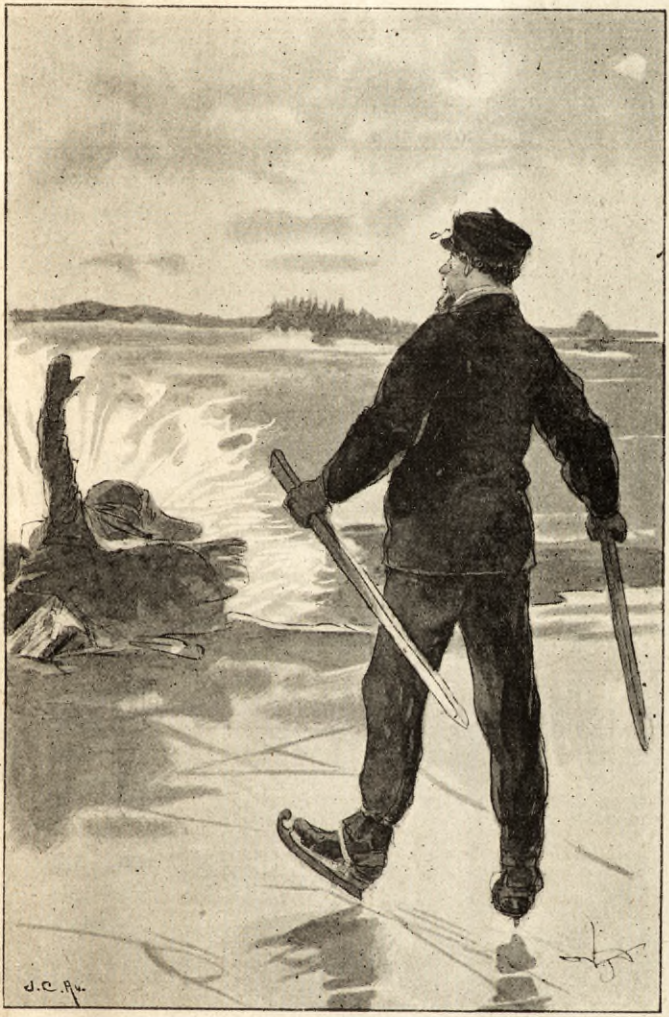

Se sid. 102.

var i dörren, vände hon sig om med ett: »blir du sinn't å fara, så vet du, hvar du har mej. Adjös!»

— — — — — — — — — — — — — — —

Ett par dagar hade gått. För Karin hade de varit fulla af oro. Det var, som om någon hviskat henne i örat: blif hemma! blif hemma, men så kom det andra stunder, då lusten att komma ut en smula för att se andra människor än mannen och grannhustrun kom öfver henne. Den förres enträgenhet och den senares stickord öfver hennes »sjåpighet» gjorde sitt till, och så beslöt hon sig ändtligen att följa med.

* * *

Det var aftonen före den tillämnade »långresan». Karin satt och rörde på vaggan med ena foten, under det hon stickade på en strumpa. — Då och då lät hon emellertid denna sjunka ned i knäet; och nu kunde hon långa stunder sitta och se ner på det sofvande barnet. Hände det någon gång, att han höll på att vakna, sökte hon ej kvarhålla honom i vaggan, utan gick timtals, vaggande honom på armarne. »Du skämmer evinneli't bort honom, som gör så där... Hur ska' ja' få några händer med honom på det här sättet?» hade grannhustrun, småknotande, sagt, då hon ett par gånger tittat in, men Karin hade blott tryckt den lille närmare intill sig och fortfarit med sin gång. På så sätt hade dagen gått, men slutligen hade hon för sista gången lagt honom. Hon satt åter och lutade sig ned öfver vaggan, medan tår på tår droppade ner i denna. I detsamma steg mannen in.

»Ja' menar, du sitter där än!» utbrast han missnöjt. »Ja' tror, du *gråter*... Sjåpa dej inte nu!

En da' får du »väl lära dej undvara pojken, du som andra!... Se så, gå å lägg dej nu! Du behöfver nog sofva; du sträfvar rakt ut dej!»

Karin svarade intet på mannens ord. De läto litet sträfva, men hon visste nog, att han menade väl, ty äfven i det afseendet hade det blifvit mycket förändradt på Talludden. Hon fogade sig sålunda efter hans önskan och gick och lade sig. Med sömnen blef det dock klent, och hon spratt ofta oroligt upp och famlade efter vaggan, som stod bredvid hennes säng.

* * *

Den följande morgonen uppgick med en klar sol, mot hvilken de isbelagda sunden och vikarne höllo sina klara speglar, medan dess strålar, mångfärgade, bröto sig mot de snöbetäckta holmarne. Till och med på Karins dufna sinne verkade detta upplifvande, och hon såg helt glad ut, där hon tillsammans med Maja-Lisa gick och styrde i stugan. Då och då gick hon väl bort och lutade sig ned öfver gossen, som låg tyst och med ett smil såg upp emot henne, men hon afhöll sig med flit att taga någon närmare befattning med honom, då detta dels skulle försvåra afskedet, och han dels behöfde vänja sig vid sin nya sköterska. På så sätt gick förmiddagen, men så drog tiden inemot tolf, och så måste man ge sig i väg för att hinna fram i ordentlig tid. Karin stod invid vaggan och tog på sig ytterkläderna och såg ned på den lille, som nu låg djupt insomnad. »Ack, om han såge upp, så att jag finge se hans öga än en gång!» sade hon halfhögt och gjorde en rörelse, som om hon velat väcka honom, men sköts i detsamma från vaggan af Maja-Lisa, som förklarade, att det var »alldeles onö-

digt att väcka barnekräket»; hon skulle nog få besvär ändå, menade hon. Karin afstod sålunda därifrån, men i dörren vände hon om ännu en gång och gick fram till vaggan, öfver hvilken hon stod några minuter nedlutad. Ögonblicket därefter hade hon lämnat stugan, och grannhustrun, som stod i fönstret för att se på affärden, såg huru släden, skjuten af Nils-Petter, med rask fart ilade utåt fjärden.

* * *

En halftimme hade allt gått lyckligt. De resande hade hunnit förbi de holmar, som utgöra skälnaden mellan Svan- och Aspö-fjärden, och voro komna ut på den senare. Nils-Petter hade sagt, att han skulle löpa öfver denna på mindre tid än en halftimme och det ville han nu visa; släden *flög* sålunda framåt. Karin, påverkad af den friska luften och den raska farten, kände sig helt uppkryad och hade till och med sagt: »detta är rikti't roli't . . . aldri' kunn'e ja' tro, att du skulle kunna skjuta så fort,» under det hon vridit litet på hufvudet och nickat åt mannen. — Men framåt — framåt gick det i susande fart! Nils-Petter hade under de sista ögonblicken haft ögonen fästa på Aspöje-eken, som utgör ett slags sjömärke på dessa farvatten, och därunder ej märkt, att en stor råk * uppkommit midt framför dem. På en gång rycktes hans ögon från denna genom hustruns: »min gu' min gu'! Ja' tror, dä går öppet! . . . Du store Gud!»

Nu först såg mannen faran; de voro ej tio steg ifrån råken. — Under ett högt rop af förskräckelse kastade han kroppen tillbaka, borrade skridskorna

* Långsträckt vak i isen.

djupt i isen, men gjorde därvid ock ett lyftande i släden, hvarvid marstakarne * flögo ur, medan denne fortsatte sin väg i susande fart och störtade i vaken, där hustrun med ett hjärtslitande: »hjälp, hjälp! Be Maja-Lisa se efter . . .» var försvunnen.

Nils-Petter stod kvar på sin plats med en stake i hvardera handen. Han hade i första ögonblicket tagit ett par steg framåt, som om han velat rusa efter, men den aldrig slocknande lifsinstinkten samt tanken på det öfvergifna barnet höll honom tillbaka. Bedöfvad af hvad som skett, kunde han på en lång stund ej tänka en redig tanke; ja, han kunde ej tro, att det som skett var sant, hvilket ett par höga rop på den drunknade utvisade. Slutligen anträdde han hemvägen, men en känsla af fruktan att möta grannkvinnan saktade hans steg; till sist stannade han. Så stod han länge, men nu var det, liksom om han dragits ut till olycksstället, och han återvände dit.

Här blef han nu stående på samma sätt som förut, innan han slutligen anträdde återvägen. På så sätt förflöt hela eftermiddagen, och det var redan nedmörknadt, då han inträdde i stugan.

»Ä I allt tebaka igen? Kunn'e I inte komma öfver? Men dä va fasli't hva' I vuret länge i så fall,» sade grannkvinnan, som satt och rörde på vaggan. »Hvar har du gjort å Karin?»

»Tock' dej . . . Se så, hör du inte?»

Med dessa ord sjönk han ned på pallen, under det han lutade sig ned öfver barnet och utbrast i snyftningar.

Nu först förstod denna sammanhanget och frågade, hviskande:

---

* Lösa pinnar, som skjuta upp från »slädbanken».

»Huru i Guds namn bar dä te?»

»Dä va e' öppen råk, som ja' inte såg, inna' dä va för sent... Du skulle inte ha uppmanat henne å följa mä'... Ho' trodde allti på dej å hade nog blefvet hemma,* om...»

»Se så, i Guds namn! Vell du nu vri' dä på mej te?... Men dä ä så likt er, manfolk!»

»Ja, men du sa'...»

»Prata nu inga dumheter!... Ja' gitter inte höra't! Tala nu om, hur dä bar te, om du har så pass reda i skallen.»

Nils-Petter gjorde, som hon bad, men afbröts allt som oftast af ett halfhögt: slöback!... Inte se upp! Glana på annat, dä begrips! men med en darrning, som visade, huru upprörd hon var. Sedan Nils-Petter slutat, satt hon länge tyst. Dalkarlsurets knarrande knäppningar och bullret af vaggmedarne var det enda, som störde tystnaden. Änkan var den som bröt den:

»*E*' lycka i olycka ä dä emellerti', att dä va så väl er emella', när detta skedde. Tänk, hocket prat dä annars skulle blefvet!... Hade dä skett som i fjol, hade di sagt, att du ta'tt lifvet å henne. Tacka Gud för dä, du!»

Härunder satt Nils-Petter stum och slö: det var, som om han ej förstått henne.

* * *

Det var en vecka senare. En klar fullmåne kastade sitt silfver öfver öfvärlden därute: det blänkte mot isarne och glindrade bland snödrifvorna samt dök ned i de djupa tallskogarne. Ej långt från Tall-

uddens båtbrygga stodo ett par skärkarlar, sysselsatte med aborrfiske.

»Ser du hvem som kommer därute!» sade den ene, pekande utåt fjärden.

»Å ja, dä ä Nils-Petter, stackare, som inte kan få nå'n ro... Så där går han å vankar bå' da' å natt... Han ska' väl bli i, han mä te slut; för nu ä dä inte mycke styrka i isen,» genmälte kamraten.

»Ja, dä ä nog så, å bäst vure dä för honom,» sade den försttalande, »för han har allt å tänka på, stackare.»

Några minuters tystnad uppstod, medan först en och så en annan aborre drogs upp ur hålet och sprattlade på isen i dödsryckningarna.

»Dä ä bra mycke't besynnerli't, som sker här i världen,» sade den som först öppnat samtalet. »På just den här fläcken, där vi står, *drog hon upp honom* och inte långt härifrå' *kör han ner henne*. Hva' ska' en säja om så'nt?»

»Jo, dä må en väl fråga å mer te. Hvarför skulle hon, som va e' så rar männska, ryckas bort från hus å barn, å han, som, rättvist taladt, inte ä annat än en sjåter, få gå kvar?»

»Ja, som sagdt, men då ja' ser så'nt, tänker ja' allti på hva far min sa'.»

»Nå hva sa' han då?»

»Jo, han sa' allti, när han såg sådane fall som detta: di sämste bita' få ligga längst på fatet, sa' han.»

De båda skärkarlarne stodo och sågo utåt fjärden. Månen låg i horisonten, hvarigenom föremålen, som kommo i hans väg, kastade långa skuggor ifrån sig. Skuggan från den hemåtvändande fiskaren rörde sig jättelik på isen; honom själf kunde de knappt se i halfdunklet.

»Hu, dä ser ända hemskt ut! ... Kom, så går vi,» sade den ene af de båda kamraterna, »men ser du inte? Dä ä ända, som om han hade någon i sällskap. Ser du inte ända som *två* skuggor?»

»Jo, jo,» hviskade den andre; »dä ä hon, som följer'n te stranna. Många ha sett'et; kom, så drar vi oss mot land,» och de båda skärkarlarne lämnade platsen med sinnena uppfyllda af en hemsk känsla öfver hvad de trott sig se. Maja-Lisa hade sette't å Lina i Djupvik hade sett'et; »hva skulle en tro?»

II.

FASTVÄXT.

Då seglaren, kommande söder ifrån, passerar Bokö, har han midt för denna på andra sidan viken, som leder inåt skärgården, en samling hus med ett fattigt och förfallet utseende. Det är Björkskärs fiskeläge. Husen äro för att minska deras vindfång så låga, att man med handen kan nå takskägget. Med dörrarne är det på samma sätt, man måste så godt som krypa igenom dem. För att få nödigt drag i eldstaden, har man emellertid måst ge skorstenarne deras vanliga höjd, hvilket gör, att man, då man på afstånd först får syn på platsen och ej ser annat än de höga skorstenspiporna, tror sig ha ett ställe framför sig, som elden nyss gått öfver. Hvad som dessutom åt denna ger något dystert och ödsligt är, att alla husen äro omålade, då man inåt skärgården ser knappt ett enda sådant; alla ha där sina tegeltak och rödstrukna väggar med deras hvita knut- och fönsterbräden. Läggas härtill de grå klipporna utan den ringaste grönska, så bildar det hela ett grått i grått, som gör ett dystert och nedslående intryck.

Med undantag af en stor förtorkad rönn, hvilken fått kvarstå som ett slags sjömärke, finns ej ett träd på ön. Längre in har man visserligen i »svackorna» * några potatisland och så mycket bete, som behöfs för öns enda ko, men detta är dock det enda man kan aftvinga jorden; i öfrigt är befolkningen för sin utkomst hänvisad åt hafvet. Intäkten från detta, alltid äfventyrlig och oviss, är dock här vanskligare än på något annat ställe, då öborna sakna fiskerätt på andra ställen än utmed björkskärsstränderna, hvilka ej kunna räcka till för alla. Hvad som till sist i hög grad ökar svårigheterna för öbornas uppehälle är bristen på ved. Har björkskärsbon ej nog fintlighet att »komma öfver en pinne, så att ingen ser't,» för att begagna en sådans egna ord — då måste han frysa, erbarmligen frysa, ty i tillfälle att köpa sitt behof torde ej många vara. Visserligen förbarma sig strändernas skogsägare ibland öfver dem och låta dem plocka litet vindfälle, men dessa fall äro ännu färre, och hvad stuguvärme vill säga under vintermånaderna, därom har björkskärsbon, i allmänhet taladt, ej annat än de oredigaste begrepp.

Men är naturen karg och frånstötande på denna plats, så äro människorna det ännu mer. Björkskärsbon måste för sin utkomst jämt komma i kollision med lagen. Detta har gett något trotsigt och fiendtligt åt hans väsen, hvilket han lägger i dagen äfven mot främlingen. — Dock, ingen regel utan undantag. Författaren gjorde på denna ö bekantskap med en af de mest sympatiska personligheter han någonsin lärt känna. Det är hennes historia, rörande och väckande i all sin enkelhet, som han här vill berätta. Gör den

* Fördjupningar i marken.

samma intryck på läsaren, då skall han nöjd lägga ifrån sig boken, därom är han förvissad.

* * *

Vi sutte på den utskjutande berghällen. Fiskarhustrun, ej många steg ifrån mig, band på sitt nät, under det att nålen flög fram och tillbaka, alltjämt bildande nya maskor. Hon såg flyktigt upp från sitt arbete, då jag närmade mig, men utan att afbryta detta. Jag satt en stund och såg på henne, men bröt slutligen tystnaden med ett:

»Det ser trefligt och behållet ut vid lotsstationen därborta. De måtte ha det bra.»

»Åhja, visst har di dä, men nog finns dä di där, som mången gång gärna skulle ha velat byta med di fattigaste här på ön.»

»Jaså, ni tror det?»

»Ja, inte blott tror, utan jag *vet* dä. Strax bortom Bokö ligger ett ställe, som hör så godt som dit. Där är ett förmöget folk, men nog har hustrun, som blifvit svagsint utå svartsjuka, mången gång önskat, att hon, som sagdt, kunnat byta med den fattigaste björkskärsbon. På samma sätt har det nog vuret med mästerlotsen, som mist hustrun och så godt som hela barnskocken genom sjukdom och olyckshändelser. Den siste, en rask tjuguåring, omkom på en sjöresa. Sånt där känns, ska ja' säja. Har en väl fått barna, så vill en nog behålla dom.»

»Jaså, på en sjöresa. Sådana där olyckor händer väl ofta?»

»Åhnej, inte så ofta som en kunde tro, å när dä händer, så ä frivågenhet eller vårdslöshet skull till'et.»

Det låg något bittert i tonen; jag märkte, huru handen började skälfva, under det att nätnålen miste sin förra fart.

»Hur är det? Det ser ut, som om ni själf gjort någon sådan där förlust.»

»Jo, dä kan hända, dä. För tjuge år se'n drunknade min man, och jag satt där med sex barn.»

»Skedde dä på någon långresa?»

»Åhnej, när olycka' ä framme, så träffar hon en lika väl i den här ränna som på e' amerike-resa.»

»Huru bar det till?» frågade jag, deltagande.

»Jo, han hade vuret ute på Bokö i ett ärende. Jag satt inne i stuga' och höll på mä mitt arbete. Som jag så satt, kom ett af bar'na å packa på fönstert å sa': »mor, mor, nu kommer far. Han ä midt emella' Bokö å här,» men dä va inte tie minuter efteråt, som jag fick se ett springanne utanför, å alla skynna sej när te stranna. Ja' förstо' genast, att dä va något galet mä Nils; kasta' så arbet' ifrå' mej å sprang ut. Strax utanför stugeknuten mötte ja' en utå granna', som talte om olycka. Båten hade blitt full mä vatten å sjunket häremella' å Skårfven — skär't herrn ser därborta. — Olycka' hade aldri' skett, förstås, om han inte hade sett för djupt i glaset på Bokö, så han va nog själf skull' te si' olycka. Dä ä inte värdt å skylla på vår Herre; di allra meste gånger'a har di som drunknar härute si' oförvägenhet å si' fyll' å tacka för att di går i dykeriet. Vi fick snart opp honom, å ja' ville nödvändigt ha in honom i stuga' för te å se, *om* vi inte skulle få lif i honom. Dumheter, förstås, men ve så'na tillfällen tror en ju dä omöjligaste. Där satt' ja nu mä di sex barna, å hur ja' kunnat slå mej fram, dä ä mej i denna stund obegripli't. Men dä har dock, som

vi ser, gått, ja' har ingen legat te last. Di förste årena va värst, begrips. Men allt eftersom barna växte te, ble dä bättre. Länge kunde ja' inte ha dom hemma, utan di fick lof å ut för att försörja sig själfva. Den äldste gossen va inte mer än fjorton år, när han mönstra på i Västervik, å den andre ett haft år äldre, när han fick göra däsamma i Valdemarsvik. Dä känns, ska ja' säja, för e' mor å kasta ut en så'n där vasker utan hank eller stö', å ja' vet knappt hocka stunn va svårast, den, då jag fick in Nils i stuga' som lik, eller när ja' lämna den äldste gossen ifrå' mej.»

»Men ja' har nog haft värre stunder än dessa, må herrn tro,» fortsatte hon efter några minuters tystnad, »å dä va, när ja' under de sista årena da' för da' märkte, hur den gamle båten ble' allt mer å mer odugli'. Den siste gången glömmer ja' aldri'. Dä va åtte dar före jul. Ja' hade vuret ute på natta, å dä va mä knapp nö' som vi kunne länsa'n för vatten, så att vi kunne komma i land. Dä gick då, men jag såg tydli't, att dä va siste gången, som han kunne sättas i sjön. Den som inte upplefvat en sånn stunn, kan aldri' begripa, hur ja' kände dä. Ja' skulle inte dö å svält, dä visste ja', men ja' skulle ta's in på fattighus't, och barn'a, di skulle »aktioneras bort» te den, som ville svälta fram dom för lägsta pris't, å detta va än värre. Så kom julafta. Aldri' förr hade jag haft en sådan. Hur ja' hade stält mej, så hade ja' alltid både förr å efteråt sökt göra lite julelikt för barn'a, men den gången hade ja inte haft något å göra mä, utan vi satt där i vårt mörker. Bar'na grät, men ja' hade inte en gång *den* lisa, ja' kunn'e dä inte. Länge satt ja' å hörde på, hur di snyfta'; te slut sto' ja' ej ut mä dä längre, utan beslöt göra ett försök hos en å granna' för te å få låna mej ett par

vepinnar å ett ljus, men ja' ble' afvisad, man hade ingenting själf, långt mindre att ge bort något, hette det. Till någon mer hade jag inte heller mod att gå, men ja' hade inte heller mod å gå tebaka å höra all jämmern hemma i stuga, utan ja' gick å vela * i mörkret å sto' e' lång stund här å såg, huru vackert ljusena blänkte bort på Bokö. Jag sto' kvar så länge, te ja' hacka tänder'a å köld, men måste te sist besluta mej för te å gå in. Fötter'a kändes, som om di vuret å bly, å ja' släpa' mej fram — men på en gång stanna' ja' alldeles, dä va utå förundran, för dä brann ett tregreneljus på bord't. Nu ble dä färd i bena, ska ja' säja', å när ja kom in fick ja' se piga' hos en i Bokö, som va utskickad utå husbonnefolket mä lite utå hvart, då di visste, hur svårt ja' hade dä.

Snart brann julbrasa i spisen, å barna glädde sej, som om hvarken ve'n eller ljus't kunde ta slut, å ja' gjorde nästan så mä, så gla' va' ja'. En timme därefter följde ja henne ner till båten. Hunna ner till båtstan, — just som ho' skulle stiga i, — hejda' hon sej med ett: dä va sant, en ting har ja' glömt, matmora ba' mej säja madam, att dä ä rum i kyrkebåten i morron, om ho' har lust å följa mä till Gryt. Jag tackade, men svarade, att ja' nog ej kunde komma ifrå', men hur det var, så satt ja' klocka' åtta julda's morron i deras båt. Det var, som om någon hade draget mej ut, tyckte ja'. Hele vägen satt ja' å ondgjorde mej öfver, att ja följt mä. Ja' skulle ändå ej kunna följa mä någon predikan, därtill va jag allt för orolig. Detta slo' också in, ty visst hörde ja' både denne å psalmsången, men allt som i en dröm, och ja' läm-

* Gå fram och tillbaka utan mål.

nade kyrka', förtretad både me mej själf och på den, som *narrat* mej ut, som ja' tyckte, ja', så oresonlig kan en vara. Då ja' kom ut i vapenhus't, kom en å mina bekanta emot mej å vinka mä en papperslapp i hanna. Här har I er juleklapp, Britta-Lisa. Dä duger, minsann, å då jag så' efter, va' dä en rekommender-lapp. Dä gick fort å komma te klockargår'n * ska ja' säja, å tie minuter därefter sto' jag å vägde 100 kroner i hanna. Di kom från mina bägge söner i Amerika, men brefvet va från den äldste, som skref, att som di inte kunde skicka en båt i brefvet som julklapp, ville di skicka penga, te en sådan. På skriftum sto' dä: Vi tala ofta om er, mor, å önska, att vi hade er här.

En ska vara e' *mor* för te å kunna begripa, hva ja' kände i den stunna,» sade hon och fälde nätnålen, under det att hon med handen aftorkade de framkvällande tårarne.

En stund satt hon tyst; hon behöfde några ögonblick för att bli herre öfver rösten, men utbrast därpå:

»Ja, en sånn jul'das morron hade ja' *aldri'* upplefvat å får aldri' upplefva. Ja' va tacksam emot barna å ja' va tacksam mot vår herre, men för honom skämdes ja' också — ja' mins'et så väl — för då prästen i sin predikan sagt, att »Herrens hand kan allting förvandla» å »att efter mörka dagar solen åter ska lysa fram ur molnet» (han sa' så), så tänkte ja' i mitt dåli'a sinne, att dä kunne nog vara för andra, men inte för mej. Å så detta nu! Ja vet herrn, ja riktit *stor*skämdes.

En halftimme efteråt voro vi på hemresa. Huru olika va inte den mot *bort*resa'. Dä va, som om

* I denna är postkontoret inrymdt.

björkedunga' hade hållet på å löfvas, å som om ja' hört fågelkvitter å gökerop i skogsdunga'. I stuga va dä lika kallt å lika tomt, men ja' märkte dä inte, så gla' va' ja'. Strax därefter beställde ja' båten, å ett par månader därefter kunne' han sättas i sjön. Aldri' glömmer ja' den morron, då ja' fick lägga å mä'n på det första fisket. Dä va en bra nog pålandsvind, å han* skvalpa inte så lite, men ja' gick ändå ut: ja' ville se, hva min nye båt dugde te; ja' va frivågen, dä medger ja', men dä gick bra, å dä *kunn'e* inte gå annat, för han ä den styfvaste seglar'n i grannelaget.»

Under de sista minuterna hade hon fält nätnålen och lät nätet ligga orördt i knäet. Ögonen strålade af glädje, och vid det lilla skrytet rörande båten rätade hon upp hufvudet en smula. Ögonblicket därefter återtog hon sitt nät och arbetade med en ifver, som om hon velat taga igen de försummade minuterna.

»Ni nämnde nyss, att när er man dog, hade ni sex barn hemma. Äro alla utkomna i världen?»

»Ja, alla utom en; herrn såg nyss ett fruntimmer nere vid båtsta'n, dä va mi' dotter, å ho' vill nu lämna mej å ta tjänst i Tryserum eller hvar dä blir.»

»Hur skall det då bli? *Två* måste ni ju alltid vara vid skötfisket.»

»Ja, dä blir svårt, men dä blir väl allti' någon utväg. Jag får lega mej e' flickslänga; dä blir svårt, men dä får väl gå.»

»Ja, men det är ju rent af upprörande,» utbrast jag, »att vilja lämna en mor, som offrat så mycket för henne alldeles ensam.»

»Ja, dä kan väl tyckas så, men en ska inte döma

* D. v. s. sjön = hafvet.

di unge för strängt. Att di vill ut och se annat än skärena härute ä' inte så underli't. Tänk bara, att hvar kväll som vädert tillåter under strömmingsfisket, få ge sej ut i en bräckli' båt, för han må vara aldri' så go', så ä han ändå ej mer än ett nötskal, å det i ur å skur, så att en knappt kan hålla uppe ögona; dä ä inte fett, må herrn tro, å ingen må undra på, att di unge, som kan få något bättre, söker te å få dä.»

»Men i själf då?»

»Ja, när har *ja'* nånsin fått tänka på mej själf. Ja' ä dessutom så invan' ve't, att ja' knappt skulle kunna trifvas på ett annat ställe och mä ett annat lif. I två bref har mina söner bedt mej komma ut; men ja' har sagt nej å kommer nog att säja nej. Reste ja' dit, å di sen ginge å gifte sej, kanske år't efter sen ja' kommet dit ut, då komme gumma' å få »sitta på sopkvasten». Åhnej, åhnej! Dä ä bäst, att ja' blir där ja ä. Här ä ja' född å här vill ja' dö. Ja' skulle inte kunna trifvas på något annat ställe, inte en gång' om ja' finge klä mej i hatt å gå med »sol-parasoll», som Kalle, den äldste son, lofvar i sitt sista bref,» och hon slog med handen ifrån sej.

»Så besynnerligt. Inte vilja få det bättre, då ni kunde det?»

»Åh, dä ä inte så besynnerli't. Här ä ja' född: här hade ja' nåra år e' rikti' lycka, ända te Nils råka ut för dä olyckli'a bränvin't; här ä barna' födda, å dä finns knappt en fläck, som ja' inte har något minne å dom både som små å stora. Nej, ja' känner, som om ja' vure fastväxt ve dessa skärena. Visst kan det hända ibland, att ja' känner mej sorgsen å tycker, att lifvet ä tungt, men då behöfver ja' blott komma ut på hafvet å känna den friska luften å se, hur våger'a leka omkring båten, å ja' blir straxt lättare om hjärtat.

Ja, vet herrn, dä har händt, att då ja' om kvällen faret ut för te å sätta ut mina sköter, å se'n måste öfvernatta på något skär ett par mil härifrå', så har ja' känt rikti' hemlängtan. Och när ja' se'n om morron efter en go' fångst får vänna stäfven hemåt, så känner ja' liksom om någon droge mej framåt, å att ingen fläck på jorden skulle kunna bli mej så kär som Björkskär.»

III.

SKOLGÅNG.

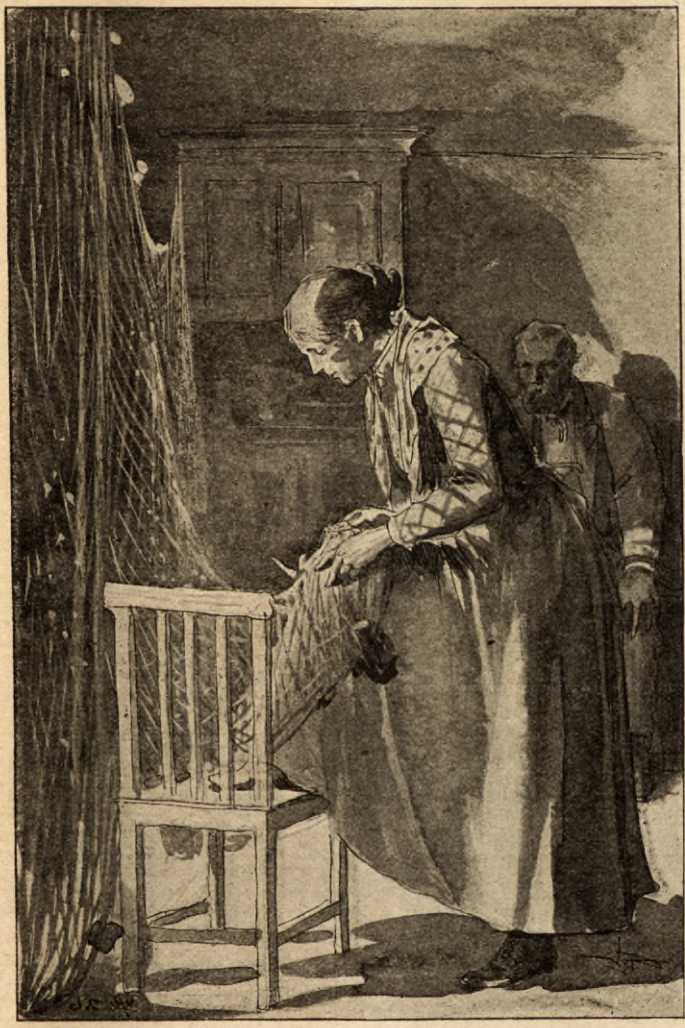

Se sid. 124.

Jag hörde skrik och stoj på andra sidan en hög klippa. Nyfiken gick jag upp för branten för att se hvad som stod på. Nedanför mina fötter hade jag en vik af hafvet och på stranden under fötterna en fiskarstuga. På en utmed den förra löpande väg syntes några barn med böcker under armen skynda framåt för att springa ner i en båt, som låg fastgjord vid en rankig brygga. Slutligen tycktes det sista af dessa ha kommit ned i denna, och i detsamma syntes en kvinna med hastiga steg skynda ned till båtstaden. Hon markerade med ena handen, som när man räknar flere föremål, och sade något till de små navigatörerna, hvilket jag dock för afståndet ej kunde höra. I detsamma stötte båten ut. Tvänne gossar sutto vid årorna och en flicka satt vid styret. En stund stod fiskarhustrun och följde den med ögonen och återvände därefter till stugan. Äfven jag stod en stund och såg på den, men lämnade därpå min plats och återvände samma väg som jag kommit. En stig slingrade sig utefter berget. Denna följde jag; efter en stund mynnade den ut till den väg, på hvil-

ken jag sett barnen komma; nu följde jag denna och hade en stund senare hunnit fram till fiskarstugan.

Jag steg in. Midt öfver rummet var ett nät spändt och framför detta stod en medelålders kvinna, ifrigt sysselsatt. Jag hälsade och bad om en »mun vatten», den vanliga förevändningen för mina besök i fattigmans hem.

»Var så god, dä står friskt sådant i flaska' där,» svarade hon med en knapp återhälsning, i det att hon lät nätnålen flyga fram och tillbaka i maskorna.

Jag läppjade på vattnet ett grand och gick därefter till träsoffan, på hvilken jag tog plats med ett: »ni tillåter väl, att jag sätter mig ned ett grand.»

»Var så god,» upprepade hon enstafvigt.

»Är madam gift eller änka?» frågade jag efter en stunds tystnad för att ha någonting att säga.

»Änka, gudnås, änka se'n tre år, min man drunknade då.»

»Seglade väl omkull?» förmodade jag.

»Åhnej, dä skedde genom den dåli'e »skrädskogången *»; han hade vuret borte för att betala ett aktionsinrop... Ja' tigde å ba', att han skulle låta bli å lägga å, men tro han lydde mej... Folk hade hört rop utifrå' sjön om natta'; dä slapp ja', gudskelof, å höra, men ja' har hört andra rop. Te å stå på land å höra rop som en vet kommer från ens eget barn, som en inte kan komma te' hjälp, dä känns, ska' ja säja... Ja' blir svag i knäna än i dag, när ja' tänker på't.» Hon tog plats på den intillstående stolen, på hvilken hon hittills haft ena foten, under det att hon haft nätet utbredt på öfverbenet.

»Hur bar det till?» frågade jag, deltagande.

---

* Skridskogången.

»Åh, också dä' genom di dåli'e skrädskona, förstås. Ja' hade gått bort på morron å glömt å gömma undan dom, eller rättare, ja' tänkte inte på dom en gång, för isen va' inte så gammal; ja' kunde aldri' tro, att han skulle våga sej ut på'n. Men han va' så itänd mä si' läsning, att han hade gett sej öfver te skolmästar'n på grannön, när han hade fått se mej på ryggen. Dit hade det gått bra, men på hemvägen skedde dä.»

Hon, som i början varit så stum och tvär, hade på en gång blifvit talför, det syntes tydligt, att hon fråssade i sina minnen blott därför, att de tillåto henne att tala om den omkomne gossen.

»Sådana där olyckor förekomma ofta härute?» sade jag efter en stunds tystnad för att hopknyta samtalstråden.

»Ja, dä ska Gud veta; di mesta olycker, som ske här, kommer från den dåli'e skrädskogången. På *fisket* omkommer inte hälften så många.»

»Dä ä sorgligt, men ja' föreställer mej, att rätt många olyckor måste förekomma genom den svåra skolgången härute? ... Det var väl en last skolbarn, som ni skickade af för en stund se'n?»

»Mindre än en kunde tro; dä ä, som om vår Herre särskildt hölle si' hand öfver di små stackar'e,» svarade hon. »Men dä ä försmädli't, att di kastat omsorgen för dom på mej, för ja' ä säker på, att skedde dä någon olycka midt på viken, ja, på andra strand', så blefve dä *mitt* fel, å ja' har många gånger tänkt att säja mej ifrå't, men så kan ja' inte låta bli å ta mej lite' å dom. Ja räknar in dom i båten — di ska vara tie — så att alla ä mä — å ja' räknar ut dom, för att se att ingen har blefvet borte, ända som en räknar en fåreskock,» tillade hon med

ett svagt leende. »Mitt mesta göra ä emellerti' att se efter att di inte »snättar sej te» å få mä sej någon segeltrase, för se, di ä galna i å segla. Kan herrn tro, hur di en gång gjorde? Jo, di hade snappat mä sej ett par större kjortlar, som di näste ihop under vägen, å se'n segla di »som herrskap», som di sa'. Men den gången fick herskape' rammel, ska ja' säja, å mi' sista hälsning, då di stöter ut, ä allti': försöker i å *segla*, så slår ja' er gula å blå, dä ä så mycke i vet . . . Å så kommer föräldra' mä sina dumme påhitt, att ja' ska se efter dä, å göra dä. Ja' hade fått en sådan där hälsning från e' rik bonnhustru, å dä va' därför ja' va så kort om hufv'et, när herrn kom in.»

»Jaså, det händer verkligen inga olyckor genom dessa sjöresor,» fortsatte jag efter en stunds tystnad.

»Nej, sällan, å dä skulle *aldri*' hända något, om bara pojkkyttingarne ville låta bli styrpinn å årer'a, utan läte töser'a sköta dom, för di ä' mer försikti'a å sej.»

»Den här skolgången är emellertid ett svårt onus i skärgår'n,» fortsatte jag.

»Ja, dä må Gud veta, men här på ön ha vi då ändå inte på långt när så svårt som på andra ställen i skärgår'n. Ja' har e' gift syster på Arkö, som ja' en gång besökte på nå'ra da'r, å tänk, hva ja' där såg, glömmer ja' *aldri*'. Di har sin faste skole på fastlandet, ej långt ifrå' Jonsbergs kyrka. För att komma dit ha Arköbo'nas barn *två* sund å gå öfver, dä ena mellan deras ö och Hästö, och dä andra mellan den ön och fastlandet. Dä va i själfva islossninga, å isstyckena låg å konka' i vattnet. Men se, dä va just *däri* dä roli'a låg. Den som va den oförvägnaste å hoppa från de ena te dä andra, han va' den bäste. Men va' afståndet emella' dom för stort, då hade di ett bräde, som di »broa mä», å på detta

kila di se'n som råttor, å här va töser'a lika oförvägna som pojka'. Hu, hu!» hon höll härvid händerna för ögonen, — »dä ryser i mej, bara ja' tänker på't. Visst va di tillsagda, att inte ge sej öfver, utan att någon äldre va mä, men se, att få göra dä på *egen* hand, dä va däri dä roli'a låg. Besynnerli' nog, ha di inga olyckor å tala om från skolgången där . . . Dä ä, som ja nyss sa', ända som om vår herre hölle sin hand särskildt öfver Arköunga', för där har di't, som sagdt, ännu svårare än här . . . Hva säjer di om skolgången på fastland't?» frågade hon, i det hon reste sig och satte upp foten på stolen med nätet utbredt framför sig.

»Åh, di jämra sig nog, di också . . . där är det öfver de *långa afstånden*,» svarade jag.

»Skick dom då hit ut, så att di få se, hur vi ha dä här, så kanske di bli nöjdare se'n.»

»Ja, att jämföra sig med dem, som ha det sämre än vi själfva, är ett bra botemedel mot missnöje . . . Jag känner . . .» men här afbröts jag af en liten pys, som rusade in i stugan med en knippa aborrar i handen . . . »Se, se mamma!» ropade han. »Ett helt tjog. Dä duger.»

»Ja, du ä min raske dräng,» svarade modren och såg vänligt upp på den lille. »Gå nu ut i köket med dä där, och sätt dej se'n och läs på din lex.»

»Hvarför ä den där lille ej med de andra i skolan?» frågade jag, sedan gossen lämnat stugan.

»Nej tack! den som har mist *en* på *skolgång*, han aktar sej å mista en till på samma sätt. Ja' släpper'n inte ifrå' mej. Han får vänta te roteskol'n kommer till vår ö.»

»Nå hva säjer skolstyrelsen om det?»

»Hva' di säjer. Di murrar, begrips.»

»Godt det stannar med det.»

»Ja, di får göra som di vill, dä har ja' sagt dom... Di får låta mej plikta, di får skrifva upp mina smulor å sälja bort dom, men dä blir ändå ingen skolgång å.»

Orden hade störtat fram, och ögonen blixtrade.

»Men tredskas ni för länge, så kan man sätta in er för att aftjäna böterna.»

»Nå, än se'n då?... Dä får väl svi' öfver... Hör herrn, hur fliti'er han ä,» fortsatte hon, pekande med ögonen mot köksdörren. »Ja' ska inte behöfva skämmas för honom, när skolmästarinna kommer.»

Nu inträdde en paus, under hvilken hon fortsatte med sitt arbete och jag dels satt och såg på hennes arbete och dels lät blicken ila ut öfver viken.

»Men *vackert* har ni, och det till gagns ändå,» sade jag slutligen för att afbryta tystnaden.

»Vackert... vackert?... Ja, dä *biter* en inte i; i vår klass har en bara te å tänka på matsmulera, dä *vackra* förstå vi oss inte på; mycke' som ja' tycker ä vackert, tycker bätter folk ä fult»

»Ser ni verkligen inte, hur vackert här är... Se på tallskogen, hur han afspeglar sig därute på udden och —»

»Vet herrn hva *ja*' hör å ser därute på viken,» sade hon, häftigt afbrytande. »Jo, sommartiden ser ja' ett hufvud å ett par armar, som sträckas upp ett stycke utanför udden, ty det var *där* vi funno honom, och om vintern tycker jag mig ibland höra, hur isen krasar, som när den brister under någon, och det är ända som om ja' hörde hjälprop frå' samma ställe.» Hon talade med låg röst, nästan hviskande; det var, som om hon hade svårt att komma fram med hvad hon ville säga.

»Försök att slå de där sorgliga tankarne ifrån er; de tära på hälsan, och ni ser ej stark ut,» sade jag, för att ha något att säga.

»Sån't där ä lättare sagdt än gjordt,» svarade hon retligt. »Ve sitt *barn* hänger e' *mor* fast, så länge lifhanken hänger i henne, åtminstone ä dä så mä mej.»

Jag reste mig upp för att gå; jag hade ingen tröst att lämna, och äfven om så varit, skulle hon varit otillgänglig för alla tröstegrunder. Jag tog således afsked; hennes var kort och sträft, men då jag stod i dörren, sade hon bittert: »hälsa dom på fastland't, att di ska tacka Gud för hva di har; vill di sitta i en jämn dödsångest för sina unga', ska' di flytta *hit* ut, så få di se på annat.»

IV.

HUSFÖRHÖRSKALASET.

Det brann klart på spisen hos mästerlotsens. Med ena skuldran, stödd mot muren, stod han själf och stirrade tankfull in i elden, under det att hustrun, midt på golfvet, var sysselsatt att laga ett skötnät. Hon höll ena foten upplyftad på stolen och hade detta utbredt öfver knät.

»Förbaskadt snärje!» mumlade hon. »Att sälrackarn inte kan nöja sej mä å slita hål på nätet, utan också ska' trassla ihop'et! Satans otyg!»

Här tystnade hon, under det hon redde och slet i nätet.

»Å du ä alldeles säker, att han klarerar i morron förmidda'?... Nå, hur lång ti' behöfver han med denne vinn'?... Jaså, ja' kan tro dä... Nå då passar dä ju bra! Dä ä inte just lång stunn' på eftermiddan, som dä ä dager.»

Under det att hustrun yttrade detta med korta pauser, hvilka ifylldes af en och annan ed, stod mannen fortfarande och stirrade in i elden. Det var på minen omöjligt att se, om han lade märke till hvad

hustrun sist sagt eller ej, ty ansiktet var en oigenomtränglig mask.

»Å du har aldri' sett så mycke egendom, sa' du?»

»Nej *aldri*' . . . Ja' ble inkallad i hans kajuta för te å få lotspengarne, å dä blinn'a rakt för ögona, så mycke silfver va dä,» svarade mannen, som nu först tycktes uppvakna från sina tankar.

»Ba' han dej inte lotsa honom ut igen?»

»Nej, han trodde, han skulle re' sej själf.»

»Snålheta kan den gången bedra' visheta eller hva' tror du?» sade hustrun torrt.

Härpå svarade mannen intet, och ett par minuters tystnad inträdde, under det att hon stod och rörde med en stake i elden. Efter en stund upptogs dock samtalet, men med så låg röst, att man endast då och då skulle kunnat höra ett och annat enstaka: ruskprick . . . slätprick . . . ta'n babords . . . gå styrbords . . . på kobbarne utanför Ljungskär . . . hitom Lönskär . . . måste då sätta på.

Snart afstannade emellertid äfven dessa meddelanden, ty dörren öppnades, och en ung karl steg in i rummet; det var den äldste lotsläringen.

»Nå, hurdant ä dä ute?» frågade lotshustrun.

»Mörkt som i en säck,» svarade denne med en knapphändig hälsning.

»Hurudant blir vädert? menar ja'.»

»I morron har vi stormen här, det mullrar och dundrar ibland skärena.»

»Hör nu, Svante, du,» inföll här lotsen. »Ja' känner mej inte riktet bra. Ja' skulle gärna vella gå å lägga mej. Du ä nu så pass van, att du gärna kan 'ta passet'. Ifall dä skulle signaleras efter lots, vet du hva' du har å göra . . . Hva' säjer du?»

»Å, dä tror ja' nog . . . I kan tryggt lägga er.»

»Nå, så gör ja' dä då... Passa sen bara på, så att dä inte blir nå'ra 'efterkommer'.»

Med dessa ord lämnade lotsen stugan och gick in i den närliggande framkammaren.

Lotslärlingen satt kvar en stund. Han pratade om ett och annat, men sade slutligen i förbigående:

»I morron så dags har den rike holländar'n gått förbi här... Dä ä nog den rikaste skeppar'n, som nån'sin gått på våra vatten... Om han hade vett å törna på, så kunn'e en i bergarlön tjäna så mycke, att en kunde köpa ett hemman inpå fastlandet, dä ä ja' säker på.»

»Hur vet du dä?» frågade hustrun och såg hastigt upp från nätet, under det ögonen tycktes brinna af en dunkel eld.

»Di sa' så nere vid sjötull'n, då ja lotsa' in dansken i går.»

»Vår Herre bevare oss frå' e' sånn olycka!... En ska gå te sej själf.»

Tonen hos lotshustrun fick något gråtmildt, medan hon, himlande, såg upp mot taket.

»Men glöm dej inte nu, Svante. Tänk på passet,» tillade hon med en blick på lärlingen.

Ett ögonblick därefter hade denne lämnat stugan.

* * *

Det var en timme efter midnatt. Månen hade nyss gått upp, och föremålen kastade långa, orörliga skuggor ifrån sig. Bland dessa syntes emellertid ett par, som ej stodo stilla, utan som rörde sig hastigt framåt. De kommo från en man och en kvinna, som, styrande sina steg tvärs öfver ön, skyndade mot den utåt vet-

tande stranden. Hunna ned till denna, stannade de båda nattvandrarne ett ögonblick, men började därefter ifrigt syssla kring en båt, medan skuggorna hastigt rörde sig fram och tillbaka. På en gång hördes ett häftigt skvalp: det uppkom genom båten, som hastigt sköts ut i vattnet. Nu steg kvinnan i denne och ögonblicket därefter började seglet krypa upp efter masten; minuten därefter var fallet angjordt vid knapet hvarefter hon satte sig vid styret.

»Reder du dej bara?» frågade mannen, som kvarstannat på land, i det han släppte trosstumpen, medels hvilken han dittills kvarhållit snipan.

»Hvarför skulle ja' inte re' mig?» svarade kvinnan, i det hon, läggande rorkulten i babord, tog vind i seglet. »Dä ä ju ingen storm, å hva vill vi göra om dä ska lyckas? ... Dä va sant ... Dä ä ju bara *två* prickar, som ja' ska ta bort rusker'a på å inte *tre?*»

Under de sista orden hade hon lagt båten så tätt mot vinden, att denne stod stilla och stampade, men i detsamma hon fått sin förmodan bejakad, tog hon åter vinden i seglet och nu sköt den utåt med god fart.

Mannen stod kvar en stund efter det den sista skymten af denne försvunnit, men nu lämnade han emellertid sin plats och skyndade med hastiga steg inåt ön.

* * *

Klockan var åtta följande morgon. I lotsstugan gick husets piga, sysslande. Plötsligt slogs dörren upp, och lotslärlingen steg in.

»Dä va fasli't hva här ser dödt ut! Hva står på?»

»Å, här ha vuret e' förskräckeli' natt,» svarade flickan. »Husbonn' har vuret så sjuk, att ja' e'

Se sid. 144.

stunn trodde, han skulle kola å. Nu har han fått lite ro.»

»Nå, men madamma då? Så dags som nu plär kaffekokarn ha vuret på åtminstone ett par timma'... Ä ho mä sjuk?»

»Å nej, men ho sofver som en stock. Ja' glänta' nyss på dörrn, för te å se, om ho' inte skulle vakna, men ho' sofver som ett godt barn. Ja' ville gå upp efter henne på kammarn i natt, men ja' fick inte för honom. Ho' kan gärna få sofva; ho' kan ändå ingenting göra, sa' han å ga sej så skräckeli't.»

»Står dä te på *dä* vis't, då får ja' nog schå i da'. Inna' kvällen har vi stormen här. Dä blir ett förskräckli't vä'r. Måtte bara ruskpricka' stå ve ställ, så att inte rusker'a blåser å, för då kan stora olyckor ske.»

»Säjer du dä?... Gud bevare!» utbrast flickan med en förskräckt min.

»Ja, dä må en väl säja, för i sådan storm, som i natt blir, ä mänskohjälp omöjeli'! Lotsen ä skyldi' å gå ut, såvidt han ser, att dä kan tjäna te dä ringaste, men inte ä han skyldig å hoppa rakt i sjön, inte! Blir dä som dä visar sej, går ja' inte ut.»

»Gu' hjälpe alla stackare, som kommer te å råka ut för'n!» suckade flickan. »Godt å ha' landbacken under fötter'a!»

Samtalet afstannade här, och då den unge mannen såg, att kaffekoppen, som han vanligen plägade snugga sig till vid den tiden, denna gång skulle torka inne, steg han upp och lämnade stugan.

Lotsen var sängliggande hela den dagen. Då man hörde tjänstflickans beskärmelser, skulle man kunnat tro, att han låg i själtåget. I hustrun var ej heller den vanliga knycken. Visst lade hon sig ej

under dagen, men hon var dufven och måste tvänne gånger taga »Hoffmanns och Phalsi» på en sockerbit för att krya upp sig, men i kvällningen kröp äfven hon till kojs med sträng tillsägelse till pigan, att ingen skulle störa henne. Hon skulle själf knacka i taket, om hon behöfde något, ty hon bodde på ett litet gafvelrum, dock ej större än en hönsbur.

Förutsägelsen slog in. Fram emot middagen hade det börjat blåsa upp, och innan kvällningen bröt stormen lös. Det var en stark pålandsvind, och hafvet steg som vanligt flere fot. Kobbarne försvunno under vattnet, och på dessa ställen såg det ut som yrande snöfält. I brottsidorna af vågorna, som voro vända mot solen, syntes stundtals ett skimrande sken, under det att frånsidorna skiftade i grönt och blått, tills, djupast ner i vågdalarne, hafvet var alldeles svart. Det rasslade och suckade bland bränningarne, men så genomträngdes dessa ljud understundom af en knall, som hördes vida omkring, och det var, då någon uppdrifven vattenpelare brast sönder.

Ute på Bosöfjorden syntes härunder en brigg under små segel kämpa bland vågorna. Han sökte hålla af från bränningarne, och detta lyckades honom, så länge han hade rumt vatten, men, inkommen i farvattnet söder om denna med dess många öar och trånga sund, blef det honom omöjligt. Han drefs oemotståndligt in i en bränning, under det att brottsjöarne spolade öfver däck; ett par sekunder ilade han framåt med oförminskad fart — dock på en gång hördes ett par häftiga skrapningar . . . i det nästa ett brakande, som om hela skrofvet hållit på att remna, och härunder rände han med fören upp på en klippa; till sist kändes en stark stöt, hvarvid allt vägglöst kastades huller om buller, och två man gingo öfver

bord. En blixt sköt i detsamma ut från fartygets ena sida; sekunden därefter hördes en knall, men ljudet, öfverröstadt af vågsvallet, nådde ej stranden, och äfven om det gjordt det, hade, som lotslärlingen sagt, ingen lots varit skyldig att gå ut i en sådan storm; det blef sålunda tyst på vraket, hvars huggningar mot klippan var det enda, som då och då på ett par kabellängders afstånd hördes genombryta hafsbruset.

* * *

Det var följande dag. Det led en stund på denne, och det hade mojnat af ett grand. Från lotsstationen stötte en båt från land. Han hade fockseglet viradt kring staget och bottenref i storseglet. Vid roret satt mästerlotsen, som åter kvicknat vid, och vid fallet lotslärlingen. De voro utgångne på en sådan där tur, som lotsarne äro ålagda efter hvarje storm för att tillse, om någon strandning ägt rum, och för att i så fall vara till hjälp och för att till sist kunna inrapportera saken på vederbörlig ort, ifall så förhöll sig. Man höll kurs utåt farvattnet mellan Torrö och Anö.

De båda männen sutto tysta. Hos den äldre var ett slappt drag kring munnen märkbart, medan ögonlocken då och då föllo tillsammans.

»Ja' menar, han ä sömni', 'mäster',» sade lärlingen med ett bredt leende.

»Ja, å dä ä inte så underli't ... Ja' har inte sofvet på två nätter ... för plåger'a,» tillade han efter ett ögonblicks uppehåll och med något besväradt i tonen.

Lotslärlingen vände hastigt ansiktet emot förmannen och lät en full blick från ett par grå genomträngande ögon falla på denne.

»Jaså, 'mäster' har inte *sofvet*,» sade han långsamt och med tonvikt på det sista ordet.

Mästerlotsen väckte till och gjorde en nervös ryckning i rorpinnen.

»Ä dä så besynnerli't dä? Mindre plåger än mina kan hålla en stackare vaken, ska ja' säja dej.»

»Jo, jo men,» svarade lärlingen och lät blicken göra en långtur i omgifningen.

Seglingen fortsattes, under det dessa ord vexlades. Lärlingen, som suttit med fallrepsstumpen i hand, släppte denna på ett ögonblick, då man hunnit utom Torrö, och intog ännu ett bottenref, ty vinden hade ytterligare friskat upp, så att seglet då och då doppades djupt ner i vattnet på läsidan. Han hade just satt sig ned och återtagit änden, då mästerlotsen ifrigt ropade:

»Åh, Herre Gud! Se där ligger ju den stackarn! Dä va då inte lögn hva' grannasfar sa' . . . Han tyckte sej ha hört ett nödskott i går kväll, men dä va så svagt, att han ej visste, om han hört rätt . . . Stackars, stackars mänsker! Gud vare dom nådi, som har fått sätta te lifvet!» slutade han salvelsefullt och med en blick uppåt.

Lotslärlingen hade ej ett ögonblick tagit sina ögon från förmannen, och då denne slutade, syntes tydligt, att han ämnat säga något, men han hejdade sig, under det att ett hånligt leende lekte kring läpparna.

Tio minuter senare hade lotsbåten hunnit fram till vraket. Det var svårt att lägga till, då sjön gick hög, och ingen syntes till, som kunde taga emot fånglinan, hvilken lotsläringen stod färdig att kasta.

»Ohoj där!» ropade han gällt. »Ohoj! finns det ingen, som kan ta' lina' här? Hva' tusan nu! Finns

ingen kvar. Ohoj!... Ja' menar, dä finns inte e' själ ombord!»

Han stod härunder med öfre delen af fånglinan virad om vänstra armen och änden i högra handen, färdig att kasta.

»Dä syns ju, att ingen finns där,» sade förmannen. »Fäst något ve änden på lina... för exempel handyxa där. Kasta den se'n öfver rundhultet, du ser, så hugger den sej nog fast, så att vi kunna fira oss intill.»

Tillsägelsen åtlyddes; uträkningen slog in, och ögonblicket därefter befunno sig de båda lotsarne ombord.

»Ack, ett sådant elände! E' så grann skuta, å nu allt för vrak!» suckade den äldre, i detsamma han med en blick omkring sig satte foten på däck.

»Ja, dä må en väl säja, men kom nu, så ska' vi ta' vara på all egendomen här; dä ska' finnas mycke å den sorten, sa' di i sjötullen härom da'n.»

Med dessa ord skyndade lotslärlingen före och mästerlotsen följde efter. Minuten därefter stodo de i kaptenens kajuta.

»Här skulle han ha allt sitt silfver, sa' vaktmästarn, som vuret ombord hos honom. Det glänste å glindra' å sånt, hvart han vände sej, sa' han. Men hva' ä detta? Här finns ju inte dä ringesta. — *Själf* har han inte fått dä mä sej, för se här ä skåpet uppbrutet, å dä hade väl inte vuret, om han själf hade taget ut dä, som vuret i dä.»

»Dä ä nog, som du säjer,» inföll den äldre, »och här har gått hett te, för se där ä en blo'fläck å där ä en!... På däcket såg ja' också en.»

»Mäster-lotsen ba' i jåns e' bön, att Gud skulle vara dom nådi, som har omkommet, men dä ä bättre

å be, att han måtte ha misskund med dom, som vuret här å rånat, ja, kanske mördat.»

Den unge lotsen försökte, under det att han yttrade detta, fånga förmannens blick, dock utan att detta ville lyckas, ty denna for omkring i hvar vrå, liksom om han sökt något.

»Hvad är det 'mäster' ser efter? Det är ända, som om han hade *tappat* något.»

Mästerlotsen ryckte till och bleknade märkbart, men fattade sig och svarade lugnt.

»Tappat något... Hvad är det för prat? Vi äro ju skyldiga att ta vara på, om det finns något utå mera värde. Det är efter sådant ja' ser.»

Den yngre lotsen svarade intet, men det hånliga leendet syntes ännu en gång kring läpparne.

Från kaptenens kajuta bar det af till styrmanshytten och därifrån till skansen, där kistorna räknades. Af dessas antal slöts, att det strandade fartyget haft åtta mans besättning förutom kaptenen och styrmannen. — Några af kistorna voro uppbrutna, men andra voro orörda, troligen därför, som den yngre lotsen anmärkte, att vrakplundrarne tyckt, att de uppbrutne innehållit för litet af värde, att de tyckt det vara lönande att upptaga tiden med de öfriga.

På så sätt genomsöktes skeppet från däcket till kölrummet. Något af egentligt värde, med undantag af själfva lasten, var ej att finna, och en timme efter ankomsten voro de båda lotsarne färdiga att lämna den strandade briggen.

* * *

Denna strandning blef länge ett föremål för prat och utläggningar i bygden. Hvad som gjorde att

Se sid. 153.

man fästade sig vid den mer än andra, då sådana förr ofta nog förekommo, var, att den varit förenad med plundring och mord, ty på några af liken, som tid efter annan uppfiskades, syntes svåra sår, somliga rent af dödande, andra lifsfarliga, om ej direkt detta. Andra åter hade direkt drunknat, och liken efter dessa hittades ungefär en half mil från vrakstället jämte den sönderkrossade giggen, på hvilken de sökt rädda sig, då man ej lyckats få loss den större båten.

Misstankarne vände sig enstämmigt mot lotsens. Flere människor hade nämligen strandningsnatten sett tvänne personer skymta omkring lotsbostället och tyckte sig dessa ha på gången igenkänt både mannen och hustrun. Lotslärlingen svor på, att det varit hon och ingen annan, som han natten förut sett lämna ön. Detta yttrande, fäldt i hastigheten till en vän, förnekade han emellertid, då han åtsattes af länsmannen. Detta gaf emellertid misstankarne ytterligare styrka, och under första veckorna taltes det, som sagdt, man och man emellan knappt om något annat, under det att man ej satt på orden ifråga om gärningsmännen. Men då å andra sidan husets piga ifrigt påstod, att husbondfolket de ifrågavarande nätterna ej varit utomhus och mannen dessutom sängliggande af verklig sjukdom, så förtog detta i viss mån verkan af hviskningarna i grannskapet, och ett par månader därefter hade pratet så småningom afstannat, och deras brottslighet måste inregisteras bland sådana fall, vid hvilka man är fullkomligt viss om saken, utan att man kan bevisa något.

* * *

Åren gingo emellertid, och händelsen tycktes vara glömd. Ett par gånger hade visserligen de gamla ryktena åter dykt upp, den ena gången, då mästerlotsen några år därefter lade sig till en vacker kutter, och man ej kunde begripa, hvarifrån han fått medlen till denne, då lönen omöjligen kunde lämna något öfverskott, och den andra, då han fått en kista i huset, som, väl järnbeslagen, var försedd med icke blott ett utan flere hänglås. Ingen hade sett den öppnas, men tjänstfolket hade hört att så skett några gånger, och då alltid om nätterna. Hvad som fanns i denna visste sålunda ingen med visshet, men ett tal gick på ön, att en person, som en sådan natt passerat förbi bostaden, genom en skrefva på gardinen sett en mängd silfver på bordet, och detta höll lotshustrun på att skura, hvarefter det nedlades i den öppnade kistan. Detta satte pratet åter i gång; de flesta trodde på hva' som sades, men flere menade, att det blott var prat. Den som sade sig ha sett det, hörde till dem, som påstodo, att det bortkomna silfret fanns i den där kistan, och därför hade han nu inbillat sig att han sett det. Ett par veckor gingo skvallrets vågor skyhöga, men så lade de sig äfven den gången, och nu för en längre tid.

* * *

Ett par tiotal, eller kanske ett halft mindre, hade gått. Det var i juni månad, och prästerna ute i skärgården foro som bäst på sina husförhör. Sådant skulle äfven bli i —rote, och turen att upplåta plats för detta stod på mästerlotsens.

Detta satte myror i hufvudet på både man och hustru. Ön, på hvilken lotsstationen låg, var precis

sådan som alla andra platser: där fanns en öfverklass, som ville flyta öfver och häfva sig, och en underklass, som skulle kuscha. Mästerlotsen ansåg sig självskriven till den förra och ville lika gärna kallas herre som hans hustru fru, ehuru båda titlarne gåfvos med någon motsträfvighet. Den förre fick, som vi sett, ej sällan nöja sig med att heta »mäster», då hela titeln var för lång, och hustrun med madamtiteln. Det var endast lotslärlingarne, som kallade henne fru, och detta för det mesta, då de vill snugga sig till en kopp kaffe. Med undantag af titlarne var dock positionen obestridd: lotsens intogo alltid hedersplatserna både på bröllopen och kristningarne, men de insågo emellertid, att de själfva måste göra åtminstone något för att behålla sig kvar i denna. — Intet medel är då i så fall kraftigare än ett kalas. Människor, åt hvilka folk förut knappt velat spotta, ha efter ett sådant blifvit helt respektabla. För lotsens fanns emellertid ett särskildt skäl att ställa till ett sådant: den gamla misstanken, att de båda haft sin hand med vid den holländska briggens förlisning hängde i; detta kände de i luften, äfven om de numera ej som förr kunde se det på några yttre tecken, men efter ett hederligt kalas skulle den nog för alltid släppa sitt tag; detta var åtminstone att förmoda, och de grepo sålunda begärligt efter tillfället att få ställa till det öfliga husförhörskalaset; det skulle komma så naturligt; ingen skulle kunna misstänka, att någon hund låg begrafven därunder. Mannen tog hem fyra nya kortlekar och så mycket spirituosa, som om han ämnat »slå två kyrkesockner dö'fulla», för att begagna en af lotslärlingarnes uttryck. Madamen åter for själf in till staden för att påtinga den bästa kokerska, hon kunde komma öfver, då det skulle bli ett riktigt herrskapskalas;

ingenting fick sparas. Ett par dagar förut blef sålunda kokfrun uthämtad, men denna fann snart, att hon tagit sig vatten öfver hufvudet, ty värdinnan ville väl, att det skulle bli ett »herrskapskalas», men när det kom till stycket, ville hon ej, att herrskapsbruken skulle följas. Redan i portlidret körde man fast: kokerskan ville, att det skulle börjas med soppa, men detta motsatte sig värdinnan bestämdt; man skulle skratta mig midt i ansiktet, hette det. »Inte förstår sej folket härute på sånt. Frun vill väl, att dä skulle vara sköldpaddssoppa på köpet, som di förnäme ju ska ha, när dä ska vara rätt fint, eh? ... Nu soppar dä sej inte dit.»

»Nå, så får dä vara då, men *fisk* ska dä börjas mä, dä ä då...»

»Hva säjer hon? Fisk? Då skulle di bara spotta i maten; dä har di själfva... Nej, ja vill, att dä ska vara något, som skärbon inte har hvar da'. Dä ska vara kött å fläsk, stekt eller kokt, annars begriper di inte, att di fått något i sej, hör hon dä, kära fru?»

»Ja, men nu ska madam också höra på mej; när ja blef vidtaldt å fara mä hit ut, så hette det, att ja' skulle laga till ett rikti't *herrskaps*kalas, och nu vill hon ha ett, som ä rikti't »bondalurum», men se, dä går *ja'* inte in på. Ja' skulle på det viset skämma ut mej evinnerli't. Nej tack! Ä det på det viset, så begär ja' å bli satt öfver till Jonsberg, där ja' har bekanta, som nog ställa om, att ja' kommer hem landvägen, för ja' ä inte så galen efter sjön, ska ja' säja. Säj nu hvilket madam vill.»

På sådant sätt munhöggos de bägge gummorna dagen igenom, men slutet blef, att lotsmadamen fick ge med sig, och kokfrun fick sitt på, med undantag

af hvad som rörde soppan som »börjrätt», ty i det fallet stod lotsmadamen på sig.

* * *

Den viktiga dagen var så ändtligen kommen. Mannen hade öfvervarit förhöret från början till slut, himlat sig och halfhögt efterläst bönerna samt lagat, att *hans* amen hördes högt öfver mängdens. Hustrun, upptagen af Marthas bekymmer, hade väl ej gifvit sig ro härtill, men ett par gånger hade äfven hon sökt »stjäla sig till ett gudsord», som hon salvelsefullt uttryckte sig, då hon med sammanknäppta händer på några minuter slagit sig ned strax intill dörren. Nu var emellertid allt detta undanstökadt, och man hade kommit till saker af mera reel natur. I katekesen hade gästerna stått sig slätt, i faten redde de sig förträffligt. Visst voro de, till att börja med, fasli't »nätta på't», så att de »beto-af» supen, och utsökte de minsta bitarne, men sedan de på så sätt offrat åt hvad skick och god ton fordrade, visade de snart sanningen af, att matlusten kommer, medan man äter, och gjorde heder åt anrättningarna. Prästen innehade naturligtvis hederssätet och hade på ena sidan värden i huset och på den andra en gammal gumma, släkting till madamen.

Denna senare hade iklädt sig en tjänarinnas skepelse och tillsåg, att alla skulle bli betjänade. Men icke nog härmed, under det hon bjöd och trugade, hade hon för hvar och en ett skämt eller en liten artighet; detta var något, som satte krydda på anrättningarna, och man hörde också rundt kring bordet sådana yttranden som: »ho ä då för rarer, den män-

ska . . . å så roli'er sen.» Prästen såg ned i sin tallrik och åt. Han hade aldrig kunnat med värdfolket; deras lismande och inställsamma sätt misshagade honom, då han visste, att detta endast var utsidan af deras i sig själfva karga och sträfva naturer. Men hvad som rent af väckte hans afsky, det var den mantel af gudlighet, som de vid alla lägliga tillfällen kastade öfver sig. Samspråket med värden inskränkte sig således till det minst möjliga, utan underhöll han sig i stället med sin granne på andra sidan. Gumman, glad och gemytlig, hade mycket att berätta om äldre förhållanden i skärgården, hvilka i början af århundradet i mångt och mycket skilde sig från nutidens. Hon mindes kriget mot Ryssland, landtvärnet och truppöfverskeppningarna till Finland. »*Då* var det lif och rörelse här i skärgår'n. Nu är det, som om det vore dödt härute,» tillade hon med en suck.

Prästen hörde på hvad gumman hade att berätta, men endast med halft öra, ty hans uppmärksamhet hade under denna beskrifning blifvit dragen åt annat håll. Han hade nämligen märkt, huru en viss rörelse uppstått vid den motsatta bordsänden, under det att man lutade hufvudena tillsammans, hviskade och nynde mot hvarandra. Det varade emellertid några minuter, innan han förstod hvad det handlade om. Detta blef honom dock snart tydligt; det var ett par silfverskedar, hvilka, vandrande från man till man, voro föremål för den mest lifliga uppmärksamhet, under det att några lösryckta: »holländar'n» — »dä ä' nog från briggen» — »den som kunne läsa't ändå!» trängde fram till den öfre bordsänden. Pastorns uppmärksamhet var så oafvändt riktad härpå, att han glömt bort bägge sina grannar, men vid en blick på värden märkte han, huru denna satt upprörd och dödsblek bredvid honom.

Äfven hans blickar voro oafvändt riktade mot gruppen, som var sysselsatt med silfverskedarne, och för hvarje ögonblick, som gick, tilltog blekheten, tills han blef alldeles askgrå i ansiktet. Fiskarne sökte under tiden att läsa inskrifterna på skaften, men dessa blef dem för beniga och slutligen hördes ett hickande:

»Ski—skick dom te pa—pastorn. Han, som ä lä—lä—lärd, kan han nog sä—säja hva — hva som står där.»

Man fann förslaget godt, och nu började de vandra från man till man, tills de hunnit fram till värden. Denne gjorde en rörelse, som om han velat rycka den till sig, men han drog emellertid handen tillbaka och lät dem passera förbi. Ögonblicket därefter hade prästen den ena i handen, fixerande den fläck på skaftet, som fiskarne ej kunnat komma till rätta med.

»Det här är holländska,» sade han efter en flyktig blick på inskriften. »Hur har lotsen kommit öfver den här?»

»På en »aktion». — Nej, dä va hos en guldsme' in i sta'n. — Inte så godt å komma ihog, hvar en har kommet öfver lite då å lite då,» stammade värden, allt mer förvirrad.

»Hva står där?» frågade den, som föreslagit vädjan till pastorns lärdom.

»Ja, inte vet ja', men där står ett »*van*», och däraf ser man, att det är holländska. Det närmaste ordet är Reuter eller Richter, men så står det ett par ord, som jag ej kan öfversätta. Till sist står där M. A.»

Lotsen blef om möjligt ännu blekare, under det att hans förlägenhet för hvarje ögonblick ökades, hvilket ej var så underligt, då han såg, hur allas

ögon vändes emot honom. Detta varade dock blott ett ögonblick, ty snart hade han fattat sig och sade med en röst, som han försökte göra så fast som möjligt:

»Hva glor I på mej så förbannadt för? Lite' silfver kan en väl komma öfver, utan att folk behöfver peka på en, som hade en stulet'et. — En gång hitta ja' å en kamrat ett halft dussin skedar ute på Stångskär. Dä va ändå din far, Janson; ja' har talt om den pasascha många gånger. — Dä minns du ju?»

Dessa ord ställdes till den yngste lotslärlingen. Denne mindes visst inte något om några upphittade silfverskedar, men då han, som sagdt, var lärling och därtill den yngste, var det bäst, att han gaf minnet ett ruskande, och ögonblicket därpå svarade han käckt: »ja visst minns ja' dä; den historia hörde ja' far många gånger tala om.»

Ett misstroget leende drog öfver de flestes ansikten; till några öppna motsägelser kom det dock ej, men längs efter bordet hördes sådana hviskningar som: »där lög Nils allt... Aldri har ja' hört honom tala om *den* historia om far sin, men väl tjogtals andra. Jo jo men, di bägge hade nog sina hyss ihop.»

Middagen fortgick emellertid. Man tuggade och såg ner i tallrikarna; knappt ett ord växlades och med skämtet var det alldeles förbi. Med uppassningen började det ock trassla sig, då värdinnan blifvit hastigt illamående och måst gå och lägga sig.

En halftimme senare fick man resa sig från bordet, och detta kändes för de flesta som en stor lättnad. Prästen* bröt laget och aflägsnade sig genast; flere

* Han hette Phalén; var då komminister i Jonsberg (Linköpings stift).

följde exemplet. Visst hade en och annan, som hört talas om både de hemtagna kortlekarne och de »starka varorna», hoppats att det skulle bli både »spelgänge» och toddy-kalas — »för, tvi, hva' va' dä annars för *husförhör*», men äfven desse voro på det hela nöjda med att få ge sig af på hemvägen, och då värden å sin sida ej gjorde min af att kvarhålla någon, återstod snart endast gårdens folk.

* * *

»Språket om *dä* husförhör't varade länge, må herrn tro,» slutade min roddare sin berättelse, i det han hvilade på årorna. »Då ja' va' ung, kom dä ofta på tal. En kan väl undra på, att madamma va så oförsikti' å ta fram dä där silfret, men di förklara' dä på dä vis't, att dä antingen i sista stunn hade fattats skeder eller också att ho velat skryta mä dä å trott, att ingen skulle märka't. Hvilket som, så bet ho sej i tummen.»

»Nå, hur gick det?» frågade jag. »Blefvo de lagförda för saken?»

»Nej, då länsman kom för te å hålla husvisitation, syntes de inte te en rök utå silfvert. Kista' undersöktes, men den va tom. Di sa', att bå' han och hon hade vuret ute natta förut å sänkt ner dä — hvar fick aldri' nå'n veta. Där har dä se'n blefvet liggande, så att mycke' glädje hade di inte å't. Så gick talet. — Gu' vet, hur mycke som va sant.»

»Men hur har en hel del af hva ni berättat kommit ut?» sporde jag. »Hur har man t. ex. fått veta något af det som tilldrog sig kvällen före förlisningen? — Jag menar det där samtalet mellan mannen och hustrun?»

»Åh, dä va inte så besynnerli't,» svarade den

gamle fiskaren med en ton, som om han ej ville, att jag skulle tvifla på ett ord af hvad han berättat. »Jo som ja' sa', ho' sjukna i förskräckelsen på själfve kalasda'n. Under sjukdomen kalla hon prästen te sej, å då slapp dä fram lite å hvart, å bland annat, att *ho* vuret ute natta förut å gjort en ruskprick till slät-prick* för te å förvilla holländaren . . . För te å förvilla tjänstfolket å grannelaget la' han sej sjuk, men dä va, som sagdt, bara hans konster, så att tjänare skulle kunna intyga, att han vuret *sängliggande* just då holländarn stötte på.»

»Och allt detta talte prästen om?» frågade jag, förundrad.

»Åhnej, åhnej. Han fick nog hålla inne mä hva han visste. Nej, hennes säng stog alldeles inve' köksdörra, å den hade stått på glänt, så att piga hade fått höra en stor del, inna' prästen märkte dä å stängde henne. En del kom ut på dä vis't, att ho' yra' så mycke. En kväll, då dä va mörkt i stuga', hade piga' satt sej på en stol bre've' bädden. Den sjuka sof, men på en gång hade hon vaknat upp, å då ho fick ögona på piga', trodde ho', yr som ho' va, att dä va prästen, å så börja' ho' å bikta sej, å piga ho höll go' min å lät henne hålla på. Därutå fick en veta en del å hva som gått i byggda.»

»Men då hade man ju bevis. Pigan hade ju fri talan, som inte prästen haft. Då hade man ju kunnat draga saken inför rätta,» inföll jag ifrigt.

»Hva folk talar om i yrsel, dä ä, som om dä aldri' vure sagdt, dä vet väl herrn,» sade roddaren med något öfverlägset i tonen. »Men dä va inte nog

* Kallas *så* därför, att den ej har någon ruska på toppen. — Kust- och sjöfolket känna väl deras olika betydelse.

mä hva som kom ut ifrå' henne; han ble också sjuk å hade prästen hos sej, å då kom litet ut. Inte ballra *han* om något — dä får en inte säja — men dä hade väl vuret någon å tjänare, som då mä hade stått på lur, kan ja' tro. När en så te allt detta lägger, hva lotslärlingen hade å säja, så fick folk precis veta, hur dä hade gått te. Han hade natta före holländar'n törna på sett en kar å e' kvennfolksmänniska komma från dä hållet, där lotsbostället låg. Han hade då gått ur vägen å låtit dem gå förbi å se'n följt dom på afstånd. E stunn därefter hade kar-person' kommet tebaka ensam å nästan sprunget bortåt boställ't. På gången hade han tyckt sej igenkänna bå' lotsen å hustrun, men han va inte så säker på't, att han skulle kunnat svära på't ve tinget. På dä vis't kom dä aldri' inför rätta, fast hvar människa va' öfvertygad om, både att dä va *ho'*, som om natta förut vuret ute å tatt bort ruska på pricken å på dä vis't gjort'en te slätprick för te å förvilla holländar'n, som se'n tog'en på galen sida, å att di *'båga'* vuret ute natta därpå å både kommet folket om lifvet å ta'tt vara på silfret.»

»Och för allt detta gingo de straff-fria,» utbrast jag förtrytsamt.

»Åh nej, visst inte. Di fick nog igen'et, fast di inte ble' lagförda för't, han låg sjuk i tie år å ble te sist uppäten af ohyra, å hon bröt benet å sej å låg länge, innan hon fick sluta i förskräckli'a plågor, så nog fick di böta för hvad di gjordt allti'. Men inte nog mä dä; fast barna deras ej hade haft nå'n del i di gamles brott, så gick dä galet för dom också, än på ett vis, än på ett annat, så den gången slog dä nog in hva som står i bibeln, att fädernas missgärningar skola straffas äfven in på barnen.»

Här tystnade fiskaren och fortsatte med rodden, som en stund afbrutits. Han tog djupa, kraftiga tag, och båten drefs kraftigt framåt; det syntes tydligt, att han ville taga igen den förlorade tiden. Detta varade en stund, men så hvilade han åter på årorna och kastade en tankfull blick omkring sig. »Tänk, om skärena härute kunde tala om allt hva di vuret vittnen te,» sade han halfhögt, mer för sig själf än för att höras; »tänk, hva skräckeli'a saker en då skulle få höra. Men dä ä godt å inte veta om'et, för då skulle en nog tycka, att en såge spöken, när en seglar härute nattetid. Ja dä ä godt, att en inte vet mer än en vet. Dä ä mycke nog, när en ligger ensam i stuga' och hör, hur våger'a slår emot skärena å håller en vaken. Ja, dä ä, som sagdt, godt att inte kobba' * kan tala om di gamla tider'a.»

Nu började han åter ro med en ifver, som om han genom den häftiga ansträngningen velat bortjaga den skräckbild, som hans berättelse frammanat, medan han då och då kastade en skygg blick på skäret, hvilket han utpekat som platsen för den ohyggliga händelsen.

* * *

Den gamle fiskarens berättelse, i allt hvad *hufvudhändelsen* angår med fotografisk noggrannhet åter gifven, må afsluta denna berättelseföljd från östgötaskären. Med undantag af denna gräsliga tilldragelse — tyvärr ej utan motstycken ända in på 40-talet — utgöra de andra verklighetsbilder af folklifvet sådant det *nu för tiden* ter sig därute.

* Nakna klippor.

Samma är förhållandet med några af de tecknade hufvudfigurerna. »Hustrun på Talludden» och »änkan på Björkskär» äro, lika litet de, några frihandsteckningar. Den senare lefver ännu på sin ö, vid hvilken hon är bunden genom vanans makt och trollkraften hos sina minnen; hon *kan* ej slita sig lös från den omgifning, med hvilken hennes väsen är liksom sammanväxt, och den unga hustrun se'n — ja, *hon* slutade alldeles så som det beskrifvits.

Berättelserna om dessa båda blifva sålunda äfven ett par äktenskapshistorier, utvisande, att sorgliga sådana äro att finna därute som öfverallt. En väsentlig skilnad torde dock förefinnas mellan hvad man i detta afseende får se på andra håll, företrädesvis bland de högre klasserna. Hos skärgårdshustrun finnes nämligen i vanliga fall mera klokhet, mera förmåga att genom en viss lynnets smidighet lotsa sig fram bland klipporna på det stormiga äktenskapshafvet, hvarigenom de värsta slitningarna delvis förekommas, och slutligen mera resignation, mera förmåga att bära olyckan, hvarigenom det yttre skenet åtminstone bevaras, då denna är vorden ohjälplig.

Hon är sålunda en intressant karaktär, denna skärgårdskvinna, väl värd att närmare studeras och skulle det glädja författaren, om han genom dessa teckningar lyckats draga uppmärksamheten på denna bygd, så full af motiv för målarens pensel och författarens penna.

Johannes Sundblad.

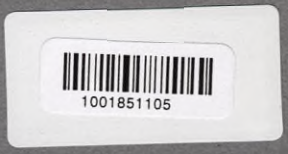
1001851105